Дачникам
садівникам
городникам

6 • 2004
Червень

ДІМ • САД • ГОРОД

Всеукраїнський щомісячний журнал

Сердечно вітаємо

Пригадується лист читачки журналу "Дім, сад, город" Галини Іванівни Коваленко, яка на початку 90-х років написала: "Який же чудовий, потрібний та корисний журнал для господарів! Чому ж його не було раніше, коли я молодшою була? Скільки б помилок не зробила, як би гарно за його допомогою хазяйнувала..."

Таким є "Дім, сад, город" з першого номера, коли його організував і очолив обдарований журналіст Микола Іванович Халимоненко. Від першого рядка, від назви і першої калини на обкладинці й донині працює над часописом цей талановитий організатор, прогресивний керівник, мудра людина, що наділена винятковою інтуїцією та широким кругозором.

25 травня творчий колектив, численні друзі, рідні та читачі щиро привітали шановного **Миколу Івановича Халимоненка з 70-річчям**.

Журнал "Дім, сад, город" став першим в Україні виданням для дачників, садівників та городників і досі має численну армію читачів, прихильників, величезну кількість передплатників. Це завдяки М.І. Халимоненку не порушився головний принцип колективу: працювати для звичайних, як кажуть, простих сільських господарів. "Дім, сад, город" не піддався моді, не перетворився у кольорову розцяцьковану забавку для багатих володарів маєтків. Хоча й вабили великі гроші від реклами, від дорогої передплати, та Микола Іванович переконаний – прості люди чекають від нас, журналістів-аграрників поради, як ефективніше господарювати на землі. Мільйони радіослухачів України знаходять відповіді на актуальні питання сьогодення у програмі "У саду і на городі", в якій разом з журналістом Національного радіо М.Г. Хохулею бере участь М.І. Халимоненко.

Свого часу створено перший додаток до журналу "Дім, сад, город" під назвою "Сільське будівництво" (тепер "Наш дім"). Відтоді з легкої руки Миколи Івановича пішли в життя і знайшли своїх вдячних читачів такі видання, як "Пасіка", "Квіти України", "Будьмо здорові", "Виноград. Вино", "Чумацький шлях", "Туризм сільський зелений", газета "Зелений календар", дитячі видання "Яблунька" та "Чарівна казка". Власне це вже справжній великий видавничий дім.

Микола Іванович, щедро обдарована людина, має не один талант. Отримав вищу освіту у Київському державному університеті. Свій трудовий шлях розпочав у редакції журналу "Хлібороб України". Завдяки журналістському таланту Миколи Івановича за 15 років республіканський журнал "Тваринництво України" під його керівництвом набув великої популярності та виходив найбільшим тиражем серед усіх аграрних видань. А ще Микола Іванович уміє бачити прекрас-

ювіляра!

ну мить і зафіксувати її фотооб'єктивом. Мабуть, час уже видавати альбом з майстерними фотороботами.

Ті, хто близько знайомий з Миколою Івановичем, дивуються його невичерпній енергії та працездатності. Здається, ніби прожиті літа додають йому сили для нових задумів і творчих звершень. Він чудово розуміє, знає і бачить перспективи кожного видання. Фахівці високо цінують обізнаність М.І. Халимоненка у різних галузях сільського господарства, за тематикою яких він започаткував періодичні видання: журнали "Пасіка", "Виноград. Вино", "Квіти України", "Туризм сільський зелений", "Чумацький шлях", "Наш дім", "Яблунька" та інші.

В останні роки широкого розповсюдження набули книги із серії "Бібліотека ДСГ". Ці видання науково обгрунтовані, популярно написані, але невеликі за обсягом і головне недорогі, щоб їх могли придбати навіть сільські трудівники з їхніми дуже скромними зарплатами і пенсіями.

Нещодавно великий творчий колектив редакції "Дім, сад, город" розмістився в новому приміщенні на Лівому березі Києва. І тут М.І. Халимоненко не засидівся у кабінеті – для жителів Дніпровського, найбільшого в столиці району став випускати газету "Дніпровські новини", засновником якої є Дніпровська районна у м. Києві райдержадміністрація.

Ще десять років тому Микола Іванович Халимоненко вперше в Києві в Українському домі організував виставку-ярмарок з продажу насіння, садивного матеріалу та реманенту. Тепер такі ярмарки відбуваються в усіх регіонах України. Згодом редакція започаткувала виїзні виставки-ярмарки в обласних і районних центрах України – пропагували сучасні прогресивні технології вирощування сільськогосподарської продукції.

Знаючи талановитого, працелюбного головного редактора, його невичерпну творчу енергію, можна сподіватися ще на багато нових цікавих проектів, нових видань!

Микола Іванович Халимоненко народився і виріс у селянській родині. Якась особлива зірка на небі тоді загорілася та осяяла його шлях трудовими звершеннями і творчими досягненнями. Задуми М.І. Халимоненка реальні й далекосяжні. Втілені в життя, вони збагачують духовне життя усього народу нашої України.

Миколі Івановичу Халимоненку виповнилося 70!

Тож, відзначаючи ювілейну дату народження головного редактора журналу "Дім, сад, город" Миколи Івановича Халимоненка, трудовий колектив і майже 150-тисячна армія читачів його видань сподіваються на нові творчі проекти! Зичимо шановному ювілярові, дорогому Миколі Івановичу добра і світла, щасливих миттєвостей натхнення, довголіття і міцного здоров'я!

З повагою
від редакцій журналів:

"Дім, сад, город"	Б.К. Донгаш
"Виноград. Вино"	В.І. Циба
"Квіти України"	Т.М. Донцова
"Будьмо здорові"	І.Ф. Куштенко
"Пасіка"	В.Г. Петруша
"Наш дім"	П.П. Влас
"Чумацький шлях"	Т.Б. Донець
"Яблунька"	Т.П. Колодницька
"Туризм сільський зелений"	В.П. Васильєв
газети "Зелений календар"	А.М. Таран

КРАПЕЛЬНЕ ЗРОШЕННЯ: БАГАТООБІЦЯЮЧІ ПЕРСПЕКТИВИ

Що потрібно для того, щоб ділянка вашої землі надійно і стабільно віддячувала високим урожаєм? Даремно з відповіддю на це питання вриватися у відкриті двері. Відповідь загалом давно всім відома і водночас – завжди віддалена, бо включає багато складових, які не завжди повною мірою може забезпечити землероб.

Та, мабуть, усі погодяться з тим, що для більшості регіонів України визначальним фактором забезпечення високої врожайності основних сільськогосподарських культур є наявність у ґрунті достатньої кількості вологи. А її, насправді, дуже часто не вистачає. Посушливе минуле літо, що залишило нам сумний спогад про вигорілі на півдні країни масиви пшениці, про пригнічені посіви ячменю без колосків до такого стану, що й на сіно їх косити було неможливо, багато інших прикладів неврожайного 2003 року засвідчують, що саме вода, волога, опади – головний наш поводир на сільськогосподарській ниві.

Та чи правомірно розмову на цю тему обмежувати лише несприятливим минулим роком? Звичайно ж ні, бо посухи до нас навідуються не один раз на півстоліття (тоді б дійсно можна було вести мову про стихію), а регулярно, у південному регіоні та Лісостепу один рік із трьох буває на опади явно недостатнім.

Ось дані Уманської регіональної метеостанції (це центральна Україна). Сума активних температур цього регіону за останні 100 років становила у середньому 2630 °С, а за останні 20 – 2820 °С. У той же час середньорічна кількість опадів зменшилася з 630 до 540 мм. Спостерігається явне потепління і аридизація клімату. Небезпідставно спеціалісти попереджують, що через 20 років у центрі України можна чекати клімату широти Одеси середини минулого віку. А Крим, взагалі, за кліматом може наблизитися до того, який панує на Близькому Сході.

Клімат стає все жаркішим і сухішим, а прісної води, на жаль, дедалі менше і менше. А потреби у сільгосппродукції зростають і за кількісними, і за якісними параметрами, і за асортиментом. Вихід єдиний – використання нових прогресивних видів зрошення, перехід на сучасні технології землеробства.

Одним із головних елементів таких ефективних технологій у сільському господарстві є використання досконалих систем крапельного зрошення.

– У той час, коли хімізація аграрного виробництва відкрила шлях до "зеленої революції" у ряді країн, дала змогу серйозно підвищити врожай, одночасно, збільшуючи техногенне навантаження на середовище, застосування крапельного зрошення, подвоюючи врожайність, розв'язує ряд екологічних проблем вже створених людиною, не допускаючи виникнення нових, – говорить Віталій Васильович Реп'яшник, головний агроном підрозділу "Системи крапельного зрошення, проектування і агросупровід" відомої в усьому світі фірми А.І.К., що одинадцятий рік успішно працює в Україні.

Нам випало ближче познайомитися з діяльністю цієї компанії, зокрема в Криму. Поза всякими сумнівами, маємо справу із багатообіцяючою і перспективною справою, що знайде, повинна знайти належне використання і на великих зрошувальних товарних масивах, і на присадибному городі на 20–50 сотках, і на дачній ділянці, де обробляється практично кілька соток землі.

Крапельне зрошення сьогодні займає багато тисяч гектарів в Ізраїлі, Аргентині та Китаї, в США та Іспанії, інших країнах світу, де вже зуміли оцінити його переваги і отримують урожаї овочевих культур і фруктів на рівні 70–80 тонн з гектара.

Фірма А.І.К. міцно вкорінюється і на українській землі. За останні 10 років проекти А.І.К. у відкритому ґрунті успішно працюють у Київській, Одеській, Харківській, Херсонській, Донецькій, Кіровоградській областях, АР Крим, забезпечуючи крапельним поливом на 210 гектарів теплиць, 620 гектарів овочів у відкритому ґрунті, 560 гектарів садів, 2300 гектарів виноградників.

Спеціалісти фірми висловлюють такі міркування: "Ми своїм замовникам пропонуємо не тільки гарантоване підвищення врожайності, а й можливість скористатися ефективним способом обминути прямі збитки, викликані посухою. Часто наш замовник, розмірковуючи над вартістю систем крапельного зрошення і можливим прибутком від його використання, випускає з поля зору збитки від незастосування крапельного зрошення". Ось тому приклад. Статистикою зафіксовано, що приживлюваність саджанців винограду після садіння на ділянках з крапельним зрошенням більша щонайменше на 35–40 відсотків, тобто, не користуючись крапельним поливом, не "саджаючи під краплю", ви ризикуєте втратити на одному гектарі 1000 штук саджанців.

Очевидно настав час покінчити, як вважають спеціалісти А.І.К., ще з одним самообманом, зрозумівши, що інтенсивного саду без системи крапельного зрошення не буває навіть при голландському чи польському кліматі. А що вже говорити про регіони із недостатньою зволоженістю? Висадивши сад і не давши йому води і добрив, ми даремно будемо чекати від нього належної віддачі. Звичайно, поливаючи дерево з бочки, можна добитися, що дерево житиме, не засохне. Але навряд чи таке життя буде нормальним для плодоношення саду.

Стосовно плодорозсадників агрономічна служба А.І.К. ще категоричніша. Плодорозсадник без зрошення – що весілля без нареченої. Крапельне зрошення, запропоноване фірмою, забезпечує одночасно і надходження міне-

Щедра грядка

рального живлення до саджанців, а відтак, дає можливість отримання садивного матеріалу на рівні кращих міжнародних стандартів.

Звичайно, новинка, про яку ведемо мову, за великим рахунком тільки на початку свого обов'язкового наступного завоювання ринку овочівництва відкритого ґрунту. Але наступ цей набирає розмаху. Тільки протягом одного року в Україні комплексне крапельне зрошення було змонтовано на 877 гектарах виноградників, 74 гектарах садів, 46,3 гектара плодорозсадників, 42,7 гектара овочів відкритого і 38 гектарах закритого ґрунту, 25 гектарах польових культур.

Вагомо про себе говорять результати господарств, які взяли нову технологію на озброєння кілька років тому. У відкритому акціонерному товаристві "Коктебель" середня врожайність технічних сортів винограду насаджень 1998 року за традиційної системи зрошення становить 37,3 ц/га, а на ділянках з використанням крапельного зрошення – 52,4 ц/га. Приживлюваність молодих насаджень досягла 85 %. А раніше вона ніколи не перевищувала 50 %. Довжина приросту у молодих виноградних рослин на ділянках із крапельним зрошенням 75–90 см проти 20–40 см на контролі, а на плодоносних виноградниках відповідно 160–260 і 100–160 см.

У відомому господарстві відкритому акціонерному товаристві "Сонячна Долина" використання системи крапельного зрошення забезпечило приживлюваність молодих насаджень на рівні 93 %, сприяло підвищенню врожайності винограду на 32 %.

У радгоспі "Шустов" Одеського коньячного заводу у насадженнях 1998 р. зібрали винограду сорту Каберне по 121,3 ц/га, а на площах, висаджених на рік пізніше, – по 82,9 ц/га.

Є чим похвалитися й агрофірмі "Таврія", порівнюючи результати вирощування винограду сорту Ркацителі за традиційної системи зрошення і за крапельного зрошення – відповідно 34,1 ц/га і 78,7 ц/га.

Своїм клієнтам фірма А.І.К. пропонує великий набір послуг. Користуючись нагодою, назвемо окремі комплектуючі проектів. Це більше 50 різновидностей крапельниць і спринклерів для зрошення овочів відкритого і закритого ґрунту, садів, ягідників. Їх використання дає змогу в 3–4 рази збільшити врожайність, а також у 2–3 рази знизити потребу у воді і добривах. При закладанні нових садів згадані крапельниці і спринклери дають можливість отримувати перший урожай на рік раніше звичних строків.

Фірма налагодила заводське виготовлення систем фільтрації: дискових, сітчастих, гравійно-піщаних – від автоматичних до найпростіших, що в підсумку гарантує експлуатацію крапельних ліній протягом 6–12 років.

Пропонуються крани і клапани з ручним, гідравлічним або електричним управлінням, поліхлорвінілові і поліетиленові труби діаметром від 50 до 220 мм, клейові або швидкорозділні з'єднувачі, що пришвидшують монтаж устаткування, гарантують його якість і довговічність.

Комп'ютерна програма поливу дозволяє одній людині керувати процесом іригації і фертигації. Вузли фертигації забезпечують донесення до кожної рослини елементів живлення в потрібній кількості. Фірма має весь комплекс високорозчинних макро- і мікродобрив для систем крапельного зрошення. Постачання добрив здійснюється одночасно з розрахунком їх потреби за фазами росту рослин, після проведення певного агрохімічного аналізу ґрунту і води.

Спеціалісти А.І.К. запевняють, що пропоновані ними системи крапельного зрошення у відкритому ґрунті за якістю і ціною є добрим інструментом отримання стійких прибутків і окуповуються в овочівництві і на ягідниках за рік-півтора, а на виноградниках і в садівництві – за 2–4 роки.

Звичайно, одна справа попередні економічні розрахунки, й інша річ – практичне втілення проекту, та ще в такій загалом ризикованій галузі, яким є сільське господарство. Та саме великий потенціал спеціалістів фірми, гарантований високий рівень агрономічного та інженерного супроводу є доброю передумовою мінімалізації згаданих ризиків.

Ми побували на заводі "Аквавіта", перша черга якого біля Алушти пущена в експлуатацію у квітні минулого року. Ще недавно на цьому місці був пустир, а нині – функціонує єдине у Східній Європі підприємство, де за останнім словом техніки налагоджено високоякісне виготовлення устаткування для крапельного зрошення. Завод – дітище і важлива складова частини фірми.

– Наші спеціалісти на досконалій імпортній техніці освоїли виготовлення комплексу устаткування для чотирьох рівнів модельних проектів крапельного зрошення, – розповідає директор заводу Микола Петрович Карасьов. – Для дачних ділянок площею 3–10 соток, для присадибних ділянок від 20 соток до одного гектара, фермерський проект площею 7–10 гектарів і промислові технології площею від 10–20 гектарів і більше.

"Аквавіта" – за всіма параметрами – зразок найсучаснішого підприємства. Повна автоматизація всього виробництва, виняткові вимоги до якості готової продукції.

– У недалекій перспективі стане до ладу друга черга. Виростуть сучасні складські приміщення, – ділиться директор планами на майбутнє. І одночасно чесно визнає, що лінія по виготовленню труб, тобто серцевини зрошувального процесу, поки що завантажена не більше, як на 30% потужності через відсутність належної кількості замовлень.

У силу різних причин нова прогресивна технологія часом із значним запізненням приходить до виробника сільськогосподарської продукції. Часто ці причини фінансові. Не в кожного знайдеться гривня, щоб вкласти її у новинку, яка завтра повернеться кількома гривнями. Та є причини й іншого змісту. Це і брак належної інформації, і певна людська інертність, звичка працювати дідівськими прийомами, поливати город з відра.

Нещодавно по українському радіо прозвучала інформація про досягнення однієї з агрофірм Херсонської області, де в минулому році зуміли зібрати по 100 центнерів помідорів і 250 центнерів капусти з одного гектара. А між іншим такі показники – то рівень вчорашнього дня. Овочі особливо відгукуються на комплекс технологічних прийомів. Потенційні можливості овочевих культур нині використовуються лише на 7–10 %.

Так вважає Юрій Омелянович Селюх – людина, добре знана в Криму, адже він був міністром сільського господарства Автономної республіки Крим. Тепер – менеджер-консультант представництва А.І.К. у Сімферополі.

Не 80–100 центнерів овочів з гектара, що ми сьогодні маємо в Україні, а 800–1200 центнерів. За умов реалізації цих можливостей ніяка інша галузь сільського господарства не може конкурувати з овочами. І що це так, Юрій Омелянович нам зримо продемонстрував на своєму власному городі із 20 соток у селі поблизу Сімферополя.

На подвір'ї, поруч із чепурним будиночком, змонтовано агрегат для крапельного зрошення грядок. Насос з допомогою електромотора качає воду із криниці. Манометр показує тиск у системі. Регулятор тиску. Контрольний фільтр. Ємність – дозатор з маркою А.І.К. Кран внесення добрив. Гідрометр. Гравійний фільтр. Далі – спеціальні контролери і через автоматичні крани, через крапельні лінії "Гідролайт" і "Аква" живильна волога надходить до грядок моркви, капусти, помідорів, хрону, столових буряків та інших овочевих культур. Крапля за краплею, не більше і не менше як потрібно для оптимального розвитку рослини, надходять волога і добрива у кожен рядок. Наче зелена стіна – рядки моркви. А під зеленим вбранням соковиті ваговиті коренеплоди. Кожна капустина – ну, чесне слово – кілограмів 6–8, не менше. Подібне можна було сказати і про інші культури. І ще одне – оці 20 соток різко контрастували із сусідніми городами, на яких на місці зібраного врожаю сиротливо засихали поживні рештки.

– У нас, як бачите, все зеленіє і росте, – це пристає до розмови господиня городу Ніна Трохимівна Селюх. – Мабуть, ви зрозуміли, чому ми досі продовжуємо поливати. Ще у нас буде другий цьогорічний урожай. Маємо із 20 соток стільки овочів широкого асортименту, що не тільки забезпечуємо всю родину, а є що й продавати. І можете зрозуміти, до всього іншого, на скільки тепер легше поратися на городі, коли не носишся з відрами води, коли за тебе це робить техніка.

80–90% усіх овочів в Україні вирощується у приватному секторі і фермерських господарствах. Коли сюди прийдуть сучасні технології крапельного зрошення, – буде задіяний резерв великого якісного змісту. Втім, поки що переваги нової технології найбільше відчули великі господарства.

В одному з них – радгоспі-заводі "Алушта", який є сусідом заводу "Аквавіта", 15-гектарний масив виноградинку, що зрошується крапельно, нам показав інженер-гідротехнік цього господарства В'ячеслав Михайлович Костильов. Досконале устаткування подає із відкритого водоймища вологу до кожного кущика.

– За такої технології витрати води зменшуються щонайменше втричі, – вважає досвідчений гідротехнік. – Економія людської праці, матеріальних ресурсів – безперечна. І якість винограду стала кращою. З цієї ділянки виноград атестують вищим сортом, ним славиться наш радгосп-завод "Алушта".

Звичайно, було б неправомірним вважати крапельне зрошення панацеєю від усіх бід у аграрному виробництві південного регіону країни. І не тільки південного. У компанії А.І.К., взявши на озброєння передовий зарубіжний досвід, агрономічні та інженерні служби прагнуть до комплексного підходу в реалізації своїх проектів. Так, сьогодні стан зрошення є головним лімітуючим фактором врожайності. Та в підсумку – високих показників можна досягти, тільки реалізувавши у повному обсязі всі елементи технології. Обробіток ґрунту, удобрення, захист рослин, добір сортів, використання стимуляторів росту та інші складові сучасної науки і великого вміння, що коротко зветься інтенсивним господарюванням.

Переконані: за крапельним зрошенням садів, виноградників, овочевих і технічних культур, паркових зон, дачних і присадибних ділянок – обнадійливі перспективи.

Микола Халимоненко,
Леонід Остроушко,
спеціальні кореспонденти журналу,
Київ-Сімферополь-Алушта

ОГІРКИ НА ШПАЛЕРІ

Хочу поділитися досвідом з вирощування огірків, які ростуть і плодоносять на шпалері у відкритому ґрунті доволі непогано.

Місце під огірки вибираю сонячне. Попередники – картопля або бобові.

Довжина грядки довільна, ширина між рядочками-валами 80 см. Уздовж грядки копаю траншейки, майбутні рядочки-вали, заповнюю гноєм і зверху насипаю землю, вибрану з траншейки, у вигляді валу. Ширина траншейки повинна дорівнювати двом штикам лопати (у середньому 35–40 см). Зверху валу роблю неглибокий рівчачок, а в ньому – лунки для висіву насіння.

Насіння я завжди купую у насіннєвих магазинах або безпосередньо на фірмі з продажу насіння овочевих культур. Добираю сорти різного строку достигання, придатні для моїх ґрунтово-кліматичних умов. Насіння висіваю у травні. За кілька днів до висіву намочую його у стимуляторі росту "Гумісол" 1:25 на 8 год. Потім виймаю із розчину та розкладаю шаром в одну насінину на вату, зволожену теплою водою, і залишаю на столі у кухні до проростання, не забуваючи час від часу зволожувати вату.

Підготовлене пророщене насіння висіваю у лунки по 2 шт. на відстані 10 см одна від одної, залишаючи місце для майбутніх стовпів-опор.

Висіявши насіння кожного сорту окремо, поливаю і прикриваю лунки пухкою землею. Всю площу застеляю плівкою.

Коли з'являться сходи, плівку знімаю, поливаю і мульчую землю навколо рослин. У процесі росту слабші рослини видаляю, залишаю найкращі.

Після появи 2–3-го справжнього листка на відведених місцях закопую стовпи-опори і натягую сітку або дріт на висоті 10–15 см один від одного.

До цих шпалер пізніше підв'язую шнурочками із старих капронових панчох пагони огірків.

Догляд за огірками полягає у своєчасному поливі, підв'язуванні пагонів, підживленні у перші кілька тижнів, поки коренева система огірків досягне траншейки з гноєм. Рослини обприскую препаратами від різних поширених хвороб огірків.

Урожай збираю, коли огудиння обсохне від ранішньої роси, не даючи плодам переростати. Великі огірки забирають багато поживних речовин і затримують ріст решти огірочків.

М.Й.Срога,
Львівська обл.

ДІМ·САД·ГОРОД·№ 6

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

КОМБІНОВАНИЙ ПОЛИВ ОВОЧЕВИХ РОСЛИН

На наших дачах у Приазов'ї в останні посушливі роки ніяк не вдавалося виростити огірки. У спекотне літо вони, як найбільш вибагливі до вологи, невдовзі після сходів засихали. Традиційні поливи були не ефективними. Не радували врожаями також помідори, кабачки, гарбузи, цибуля і зеленні культури.

Водночас нам хотілося завжди мати на дачі свіжі овочі, зокрема ті з них, які потрібні для приготування борщу. З-поміж необхідних умов для вирощування овочів дефіцитною залишалася волога. Виникала потреба змінити агротехніку, яка давала непоганий результат тільки в роки, коли іноді перепадали дощі.

А що ж відбувається в посушливе літо? Під час поливів по міжряддях випаровується багато вологи. Подальше розпушування грунту ускладнюється тим, що рядки змикаються. Мульчувати практично неможливо.

Не допомагає навіть рясний полив, який, до того ж, може призвести до засолювання грунту солоною водою з криниці.

Довелося шукати такі агрозаходи, за допомогою яких можна отримувати урожай овочів навіть у посушливе літо. Вирішив випробувати інертний мульчувальний шар: кожну рослину поливав окремо через попередньо укладену навколо неї мульчу. З'ясувалося, що такий полив сприятливо діє на рослини і вони швидко ростуть.

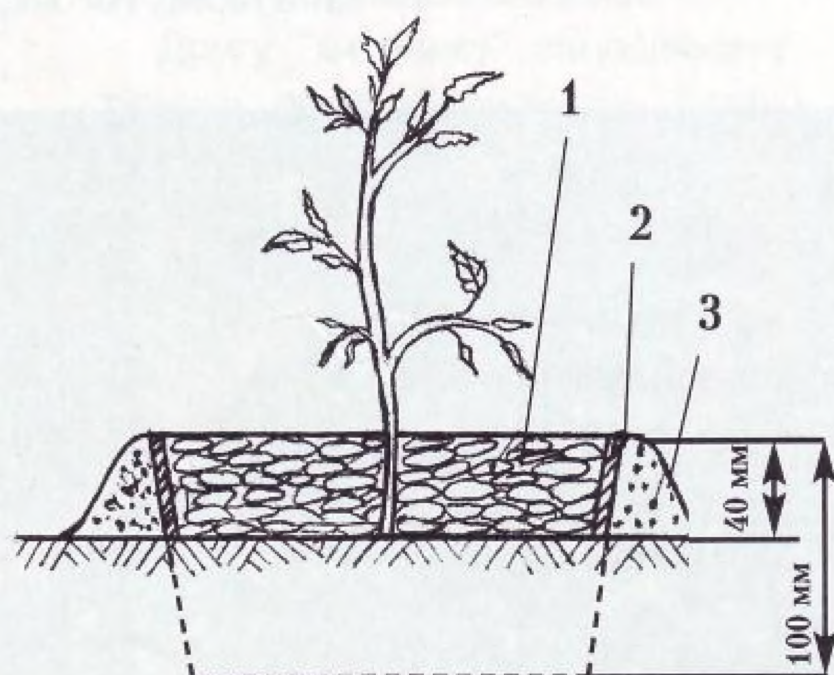
Крім забезпечення рослин вологою, треба було захистити їх від дуже шкідливої комахи – ведмедки (її ще називають – капустянка, земляний рак, вовчок). Цей шкідник риє нори на глибині 2–3 см від поверхні грунту. У період гніздування (квітень–червень) знищує рослини, які затінюють її гніздо.

Аби захистити рослину, потрібно зробити так, щоб вона опинилася в центрі заглибленої у грунт жерстяної банки (відра) без дна. Ведмедка риє ходи навколо відра, але до рослини не дістає.

Зробити таку загорожу можна, перерубавши відро навпіл або на три частини, при цьому одержите зрізаний конус (циліндр) висотою 100 мм. Його потрібно заглибити в землю на 50–60 мм, а згори воно має виступати над поверхнею грунту на 30-40 мм (див. рис).

Виготовити 2-3 десятки таких загорож не складно, оскільки за час існування наших дач накопичилось чимало дірявих відер, каструль тощо.

Рослини надійно захищені від ведмедки. Тепер їх треба добре полити, а потім замульчувати. Наступні поливи й підживлення робимо через шар мульчі. Саме в цьому й полягає суть способу поливу, в якому поєднуються (комбінуються) в один захід захист від ведмедки, полив і мульчування. Як мульчу я використовував морські черепашки: дрібні (Cerastoderma lamarci) і стулчасті (Mya arenaria). Звичайно, можна застосовувати й інші мульчувальні матеріали – пісок, щебінь, відсів.

1 – мульча, 2 – загорожа, 3 – обвалування.

Головна перевага комбінованого поливу в тому, що рослина отримує достатньо вологи у кореневмісному шарі грунту. При цьому поливна вода поєднується з грунтовою (у спеку земля пересихає на глибину 0,5 м і навіть більше). Волога витрачається економно, не випаровується, поливати зручно. Білий шар мульчі відбиває сонячні промені, і рослини менше перегріваються.

Які ж результати дав такий полив?

Вперше за кілька років у посушливе літо 2003 р. вдалося одержати гарний урожай огірків. До кінця серпня споживали їх свіжими, ще й заготовили на зиму.

Успіх забезпечили регулярні поливи і підживлення, ретельне виконання всіх робіт з догляду. Огірки ми висіяли на так званій "гнойовій подушці". Вуглекислий газ, що виділявся, сприяв розвитку рослин. Під час поливів стежив, аби вода не потрапляла на листя. Все це захищало рослини від пероноспорозу. Поливав через 1–2 дні, у два прийоми. Поки дійдеш до останньої рослини, першу вже можна поливати вдруге. Поливна вода у мене з талого снігу і дощова, тримаю її у баку місткістю 2 м^3. У березні набив у бак снігу, а потім до нього стікала вода з даху будинку. Кілька разів поливав і водою з криниці.

Я помітив: тільки-но рослинам не вистачало вологи, як з'являлася гіркота в огірків і загнивали верхівки плодів у помідорів. Це був сигнал – потрібно рясніше полити. Після збільшення поливної норми гіркоти і загнивання плодів не виникало.

Слідом за огірками перевів на комбінований полив розсадні та суходольні помідори. А коли помітив, що кабачки, гарбузи і капуста призупинили ріст, тоді й їх почав поливати у такий спосіб. Усі ці овочі дали чудовий урожай.

Надалі плануємо провести досліди з комбінованим поливом чорної редьки, яку висіваю в середині липня, насінників моркви і буряків, а також троянд, малини і молодого виноградного куща.

З ведмедкою та іншими шкідниками, крім згаданих раніше заходів, боровся ще й так. На деревах розвішував чотири шпаківні, гнізда для одуда і дрібних птахів, годівнички для синиць (у холодні місяці). В землю закопував пляшки, у які наливав трохи пива як принаду для ведмедок. Мабуть, усе це разом сприяло тому, що істотних збитків від них не було.

Можливо, мій досвід стане в пригоді тим, хто вирощує овочі в подібних умовах.

О.О.Кузьмін,
м. Бердянськ,
Запорізька обл.

ЯКЩО ЗЕМЛІ ОБМАЛЬ...

На одній і тій же ділянці землі можна виростити й зібрати два, а то й три врожаї, якщо вдало підібрати культури або застосувати ущільнені посіви. Багаторічна практика цілком підтверджує цю аксіому в землеробстві.

Був час, коли батьківського городу на хуторі було десь близько гектара. Тоді, зрозуміло, про повторні та ущільнені посіви городніх культур не йшлося. А коли із хутора сім'ю переселили до райцентру і дали біля сільської хати дві сотки городу, довелося не раз задумуватися, де й що посадити чи посіяти, аби мати до столу картоплю, овочі, прянощі, та і ягід кортіло.

Отож, вже тоді, хоч був ще малолітнім, часто допомагав матері, щоб швидше зібрати жито, а натомість по стерні посадити ранню картоплю на насіння, огірки, редьку тощо. У кущі картоплі після першого просапування підсадити цибулю-ріпку, а після підгортання у міжряддях висіяти чорну зимову редьку. А ще по картоплі розсівали буряки, коноплі та мак. У кукурудзі добре родили огірки, помідори, витка квасоля. А коли повністю звільнялася грядка, скажімо, з-під редиски, цибулі, часнику, маку, повторні культури з коротким вегетаційним періодом ми висівали неодмінно.

Таке насичення городу культурами було, зрозуміло, вимушеним. Зате два–три врожаї з однієї ділянки землі ми збирали щороку. А щоб вона менше виснажувалася, систематично удобрювали її. Добре, що у господарстві була корова, а, отже, був гній, перегній. Збирали й вносили деревний попіл, пташиний послід, робили компости.

ДОСВІД СТАВ У ПРИГОДІ

...Минули роки. І ось знову наділ, правда, не дві, а чотири сотки землі. Але в обробітку – таки дві. Бо на решті площі ростуть плодові дерева, кущі, суниця тощо. І знову доводиться міркувати, як раціональніше використати землю. Допомагає набутий досвід, хоча не все, зрозуміло, можна повторити.

Скажімо, якщо у Придністров'ї висіяні на початку липня огірки дають доволі гарний урожай зеленців і плодоносять до приморозків, то під Вінницею їх можна висівати хіба що після ранньої картоплі, цибулі на перо, редиски чи кропу на зелень. А можна й навпаки: після ранніх огірків та помідорів до осені ще вродять чина, зелений горошок, редиска, кріп, чорна редька.

Та, власне, не лише ці культури. Після ранніх овочів до осені ще встигає дозріти квасоля, деякі сорти капусти, мак і навіть скоростигла кукурудза, наприклад, Буковинська 3 чи їй подібна. Сорти, звичайно, треба правильно підбирати. Бо, скажімо, Одеська 10 буде у молочній стиглості до самих приморозків.

Так само можна скомпонувати й інші культури. А якщо після редиски висіяти чину або зелений горошок, а потім – кріп на зелень або ж знову редиску, то з однієї грядки виходить три врожаї. Зрозуміло, що всі культури мають бути своєчасно висіяні, добре оброблені й доглянуті.

ГРУНТ ПІД ПОСІВИ

Щоб повторні, так би мовити, пожнивні культури добре вродили, треба окремо сказати про підготовку грунту. Тут є певні особливості, які слід враховувати.

По-перше. Ділянку під черговий посів, яка щойно звільнилася, не обов'язково перекопувати чи переорювати. Навпаки, її треба якнайшвидше заборонувати або заскородити граблями, щоб зберегти вологу. А потім – розпушити й очистити від бур'янів.

Я змайстрував для цього невеличкий драпак-культиватор. До трикутної дерев'яної основи-рами прикріпив три різаки-розпушувачі від старого парокінного драпака. Леза в кузні розплющив та нагострив. Вони не лише добре підрізують, а й витягують з ґрунту коріння бур'янів. А глибину розпушування регулюю, закріплюючи на рамі певний вантаж.

Виходить, так би мовити, безполицевий обробіток грунту, за якого земля розпушується й очищається від бур'янів, а волога зберігається. Конструкція драпака-культиватора дає змогу застосувати його навіть на двох–трьох квадратних метрах грядки.

УЩІЛЬНЕННЯ КУЛЬТУР

Досить вигідні, на мій погляд, ущільнені посіви. Саме їх часто застосовую на практиці. Наприклад, у міжряддях кукурудзи, хоч її на ділянці й небагато, завжди маю гарні огірки, буряки, квасолю. Картоплю ущільнюю столовими буряками, редькою, редискою, пастернаком, кропом. У гнізда картоплі підсаджую цибулю-ріпку. При цьому довелося відмовитися від гребеневого способу садіння картоплі і повернутися до гніздового з дещо ширшими міжряддями.

Примітно й таке: між капустою добре ростуть огірки, які, тут, до речі, менше уражуються борошнистою росою. А коли обабіч грядки огірків посадив боби, які до певної міри затінили грядку, обидві культури вродили напрочуд добре. Можливо, ще й тому, що рослини стимулювали одна одну.

Інший приклад. У міжряддях картоплі висіяв мак. Коли рослини зійшли, виполов ті, що ближче до куща, залишивши мак тільки на прогалинах. Обидві культури вродили досить гарно. Головки маку були як кулак.

А що вже буряки чи морква по картоплі, то такі ущільнені посіви практикую щороку. Виходить так: картоплю на початку вересня вибираю, а буряки і морква вегетують, набираючи масу, до пізньої осені. До речі, морква може навіть зимувати в землі. Вважаю, що у такий же спосіб можна вирощувати селеру, брукву, ріпу та інші коренеплоди.

Скажу й таке: два врожаї ранньої капусти збираю щороку, навіть не ущільнюючи. Дослідив, що після зрізування головок весняного врожаю на коренях відростають головки другого врожаю. Торік, наприклад, на моєму городі в с.Яришеві (Могилів-Подільський район) другий урожай ранньої капусти був набагато кращий, ніж перший, весняний.

СУМІСНІСТЬ РОСЛИН

Говорячи про ущільнені посіви та насадження, вважаю, не можна не сказати про сумісність та несумісність рослин. Адже це – досить важливий фактор у городництві.

Сумісних рослин, зрозуміло, більшість. Скажімо, усі види капусти сумісні майже з усіма городніми культурами. А цибуля й часник несумісні з капустою, квасолею, редькою, редискою, горохом тощо. Та й самі ці дві культури несумісні, пригнічують одна одну. Або ще: квасоля, як і капуста, сумісна в посіві з багатьма культурами, хоча горох несумісний навіть з тією ж квасолею, картоплею, помідорами, часником, цибулею тощо. Висівати їх ущільнено чи навіть поруч було б непоправною помилкою.

Не вдається ущільнено й нут. Якось висіяв його у міжряддя кукурудзи. І що ж? Кущі були великі, гарні, а плода жодного. А поруч, на окремій грядці, нут з того ж насіння вродив, як ніколи. Аналогічно повелися й ущільнені горох і чина.

Виходить, крім сумісності, бобовим ще треба багато сонця й тепла, а не затінку. Приймочки маточок і пилок на квітках визрівають порізно, а відтак вони не запилюються. А на осонні ці культури почуваються краще, плодоносять щорічно і щедро.

Як бачимо, у природі ще дуже багато непізнаного й незвіданого. Є сумісні і несумісні культури, одні потребують тільки перехресного запилення, другі плодоносять у спеку і не дають врожаю у затінку, треті взагалі не районовані, і т.д. і т.п. Але те, що вже досліджено, перевірено, випробувано на практиці, цілком можна повторити, і не без користі, особливо, коли землі обмаль.

Г.А.Скоряк,
м. Вінниця

"ХИТРИНКИ" ПРОТИ ЖУКА

Усі знають, якої шкоди завдає насадженням картоплі колорадський жук.

Відомо й те, що всі хімічні препарати для боротьби з ним токсичні. Тому багато городників вдаються до інших способів боротьби з цим шкідником.

Застосовував і я різні відвари та настоянки, зокрема – полину, перцю, тютюну, часнику, гірчиці тощо. Одні з них ефективні, інші – не дуже, а треті – взагалі, не спрацьовують.

Якось помітив, що там, де картопля була висаджена по зябу під горіхом, жуків на рослинах майже не було. Щоб перевірити це, назбирав добру пригорщу жуків і розсипав по картоплі. А на ранок усі жуки покинули ті кущі.

З цього я зробив висновок, що жуки не витримують запаху прілого горіхового листя. Отож восени, коли з горіхів (а їх у мене на городі кілька) осипалося листя, згріб його й розстелив на сотку–дві, де мала бути картопля. Приорав, а навесні посадив картоплю.

Невдовзі з'явилися сходи. І якщо на інших ділянках жуки обліпили молоді рослини, то тут назбирав не більше десятка старих жуків. Мало було також відкладених яєць, а, значить і генерація личинок була незначною. Картопля зеленіла до рясного дощу. Довелося таки застосувати хімікати, бо чекати, поки настоїться свіже листя, було ризиковано. Все ж переконався, що перепріле листя волоського горіха відлякує колорадського жука.

Другу "хитринку" запозичив у лісника, який обприскував насадження картоплі відваром березового листя. На листках і стеблах картоплі утворюється тоненька плівка, яка має гіркий смак та інсектицидний запах. Але через кілька днів, особливо після дощу, обприскування слід повторити.

Ще один спосіб – внесення в ґрунт для підживлення рослин розчину застоялої свинячої сечі. Робота ця неприємна. Зате жуки одразу покидають политі кущі.

Залежно від давності сечі розчин може бути різної концентрації, але не менш як 1:10. Більша концентрація обпалює молоді корінці, рослини в'януть і припиняють ріст.

А ось "хитринка", яку знайшов випадково. Зібрані й закриті в банці старі жуки почали розкладатися. Відкрив банку і поставив під кущ, де було досить багато цих шкідників. Через годину–дві кущ став чистим.

Тоді потовк тих жуків, розчинив у відрі води й обприскав кілька десятків кущів. Ефект не забарився: жуки покинули кущі, але переповзли на інші. Тому обприскувати всю ділянку треба одночасно.

Випробував і такий спосіб. Один–два десятки поліетиленових пляшок з-під води зрізав на третину, на дно помістив пророщену картоплину, а зріз перевернув лійкою і затиснув у пляшку. Пастки розставив у лежачому положенні на городі.

Голодні жуки накинулися на картоплю, і через кілька годин пляшки були повні комах. Тоді горловину вийняв, жуків витрусив, а пастки знову розкладав на ділянці. Морочливо, проте дієво.

Є й інші прості і доступні способи боротьби з шкідниками. Скажімо, старих жуків збирати вручну чи заманювати в пастки, а яйцекладки на картоплі змочувати гасом або соляркою. Досить однієї краплини, як яйця з яскраво-жовтих стають коричневими або й чорними. При цьому зберігається листя, яке здебільшого обривають.

Колорадських жуків добре скльовують цесарки. П'ять–шість цесарок можуть забезпечити повне знищення жуків на 8–10 сотках картоплі.

Слід зауважити, що застосовувати всі ці та інші способи боротьби з шкідником треба своєчасно. Досить згаяти один–два дні, як жуки завдадуть відчутної шкоди.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

НОВІ СОРТИ СТОЛОВИХ БУРЯКІВ

Серед коренеплодів столові буряки за посівними площами займають друге місце після моркви. Раціон сучасної людини важко уявити без столових буряків, харчова цінність яких пов'язана з наявністю значної кількості вуглеводів, мінеральних солей, органічних кислот та вітамінів. Крім того, вони мають ще й цілющі властивості.

Дослідженнями встановлено, що бетанін та бетаїн, які містяться в буряках, сприяють зниженню кров'яного тиску, покращенню жирового обміну, запобіганню атеросклерозу і сповільнюють ріст злоякісних пухлин.

Найважливішим напрямком селекції столових буряків є створення сортів, придатних для механізованого вирощування, збирання й зберігання коренеплодів з високими смаковими й товарними якостями.

Важливий резерв підвищення врожайності та зменшення трудових затрат – виведення і впровадження у виробництво одно- та двонасінних сортів столових буряків, які полегшують проріджування посівів.

Основним напрямком досліджень у Сквирському науково-дослідному центрі з селекції столових буряків є створення для різних зон України нових високоврожайних, стійких до шкідників і хвороб, з незначним накопиченням нітратів сортів одно- та двонасінних столових буряків з підвищеними смаковими, товарними й технологічними якостями.

Вихідним матеріалом для селекції на одно- та двонасінність були сорти вітчизняної селекції і сортозразки з колекції ВІРу. В результаті селекційної роботи методом гібридизації з наступним індивідуальним і масовим добором одержано однонасінні сорти: Сквирський однонасінний 38, Рось, Зміна та двонасінні: Двонасінний 4/54, Сквирський дар, Делікатесний. Сорти Делікатесний і Зміна внесені до Реєстру сортів рослин України.

У сорту Делікатесний період "масові сходи – технічна стиглість" триває в середньому 115 днів. За цей час формується коренеплід діаметром 5–14 см, масою 50–250 г. Рослини інтенсивно нагромаджують масу, тому сорт придатний для вирощування ранньої пучкової продукції. Форма коренеплоду округла, забарвлення темно-червоне, поверхня гладенька. Індекс форми 0,9–1. Головний корінець тонкий, без галуження. М'якуш ніжний, соковитий і солодкий, без специфічного присмаку, темно-червоного кольору з бордовим відтінком, без кілець. Смакові якості високі (4,5–5 балів). Вміст сухих речовин у коренеплодах становить 15–17,4%, цукру – 9,6–11% (в окремі роки до 12%), аскорбінової кислоти – 19–22 мг%. У технічній стиглості Делікатесний порівняно з сортами Носівський плоский, Бордо 237 нагромаджує на 31–55% менше нітратів.

Коренеплоди добре зберігаються в овочесховищах, буртах і траншеях. Товарність продукції за 5 місяців зберігання в овочесховищі становить 97,6–98%.

Під час вирощування буряків широкорядним способом (ширина міжрядь – 45 см) та при густоті 300–350 тис. рослин на 1 га урожайність сягає 310–400 ц/га. За роки виробничого випробування у КСП ім.Ватутіна Сквирського району загальна врожайність сорту становила 359 ц/га, товарної продукції – 342 ц/га, що вище від стандарту Бордо відповідно на 39 і 37%.

Коренеплоди заглиблені в грунт наполовину, легко вириваються, їхня товарність – 93–95%. За дотримання густоти стояння рослини не переростають. Сорт двонасінний. Норма висіву насіння – 10–12 кг/га.

Сорт Зміна – середньостиглий, вегетаційний період від появи сходів до настання технічної стиглості триває в середньому 129 днів. Рослини швидко нарощують коренеплід, а тому сорт використовується для вирощування ранньої продукції. Коренеплід округло-плескатий, з гладенькою поверхнею. Забарвлення шкірки темно-червоне, головка середня. Кільцюватість м'якуша – першого і другого типів. М'якуш темно-червоний з бордовим відтінком, соковитий, ніжний, солодкий. Сорт урожайний. За роки випробування на сортодільницях урожайність товарних коренеплодів становила 489 ц/га, що більше від стандарту на 10,2%, урожай ранньої продукції – 351 ц/га.

Коренеплід заглиблюється в грунт наполовину. Середня маса товарного коренеплоду – 216 г. Смакові якості добрі (4,5 бала). Вміст сухих речовин у коренеплодах 17,4%, цукру 11,6%. Сорт однонасінний, не потребує проріджування рослин, що має важливе значення. Норма висіву насіння першого класу – 8–10 кг/га.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ

В овочевій сівозміні ці сорти можна висівати після щедро удобрених органічними добривами попередників: ранньої капусти, цибулі, огірків, помідорів.

Грунт під столові буряки потрібно добре обробити, а поверхню поля вирівняти. Завдяки вирівнюванню і розпушуванню верхнього шару грунту створюються сприятливі умови для дружного проростання насіння.

Навесні, як тільки можна вийти в поле, потрібно закрити вологу у два сліди. Передпосівний обробіток грунту полягає в своєчасному боронуванні й культивації на глибину загортання насіння (3–5 см). Найкраща фракція насіння для сівби – середня (3,5–4,5 мм). Насіння буряків рекомендуємо висівати у два строки: перший відразу після сівби ранніх зернових, другий – у першій половині травня. За другого строку коренеплоди краще зберігаються взимку. Після сівби поле коткують. Для знищення грунтової кірки у до- та післясходовий періоди застосовують ротаційні мотики, кільчасті котки або легкі борінки. Відразу після появи сходів грунт у міжряддях розпушують на глибину 4–6 см.

Буряки проріджують у фазі першої пари справжніх листочків. Після проріджування розпушують міжряддя на глибину 6–8 см. У наступні міжрядні обробітки щоразу збільшують глибину на 2–3 см. Протягом вегетаційного сезону роблять 4–5 розпушувань. Проти хрестоцвітої блішки столові буряки обприскують розчином БІ-58 "Новий" – 40% к.е., або діметоатом – 0,5–0,8 л/га.

Зібрати буряки бажано до настання приморозків.

Л.І.Колесник,
ст.наук. співроб.
Сквирського науково-дослідного центру

СТЕВІЯ – "МЕДОВА ТРАВА"

Кілька років тому, зайнявшись бджільництвом, я вирішив створити біля пасіки медодайний конвеєр із рослин-медоносів. Насамперед звернув увагу на ті рослини, які мають тривалий період цвітіння, невибагливі до ґрунтів та погодних умов і виділяють найбільше нектару, а саме: лофант анісовий, ехінацея, фацелія, головатень, ваточник, сильфія пронизанолиста, котяча м'ята, синяк, аммі зубна, алтей, борщівник, бораго, змієголовник та багато інших (усього колекція налічує близько 100 видів медоносних та лікарських рослин).

Завдяки цим рослинам мед та інші продукти бджільництва (пилок, віск, маточне молочко, прополіс) набувають надзвичайно цілющих властивостей.

Створюючи колекцію медоносів, я натрапив на назву такої рослини, як стевія, або, як її ще називають, "медова трава". Вирішивши, що ця рослина має відношення до медоносів, я розпочав пошуки серед любителів екзотики, які незабаром увінчалися успіхом. Отримавши із Закарпаття п'ять сіянців та агротехніку, розпочав культивувати. І хоча її медодайні властивості ще не вивчені, проте я переконався, що ця рослина справді медова, адже 1 кг сушеного листя замінює цілий мішок цукру. На одну склянку окропу достатньо 1 г сировини, а один сіянець може дати до 300 і більше грамів готової продукції. Звідси неважко вирахувати, що, маючи кілька квадратних метрів земельної ділянки, кожна сім'я може самостійно забезпечити свої потреби в солодощах на цілий рік, відмовившись взагалі від цукру, який тільки шкодить здоров'ю. Адже недаремно хтось влучно назвав цукор "солодкою смертю".

СТЕВІЯ ЛІКУЄ

Солодкий смак стевії забезпечують дитерпенові глікозиди, що мають унікальні лікувальні властивості. Використовують у стевії листя, яке заготовляють під час цвітіння і яке не втрачає своїх якостей протягом кількох років.

Крім того, що стевія у 30–50 разів солодша від цукру, вона ще й являє собою цілу зелену аптеку. Оригінальна солодка рослина нормалізує рівень цукру в крові, має бактерицидні та протикарієсні властивості, позитивно впливає на жировий обмін, оздоровлює серцево-судинну систему, знижує рівень холестерину в крові, поліпшує травлення, відновлює імунітет, сприяє утворенню червоних кров'яних тілець.

Ця рослина не має протипоказань до застосування, не містить складних вуглеводів. І, до речі, рекомендована Міністерством охорони здоров'я України для широкого застосування як природний підсолоджувач. При використанні з іншими лікарськими рослинами (ехінацея, лофант анісовий, оман тощо), а також у сукупності з продуктами бджільництва та здоровим способом життя може поставити надійний заслін хворобам, забезпечити загальне оздоровлення населення.

Стевію за кордоном дуже широко використовують для підсолоджування вина, лікеру, безалкогольних напоїв, компотів, чаю, йогуртів, кефіру, додають у вироби з борошна, каші, супи, соуси, настоянки та витяжки, що використовуються в гомеопатії, під час виготовлення кондитерських виробів та кулінарних страв. Вона – чудовий консервант для фруктів та овочів. З листя виготовляють водні та спиртові витяжки.

ЧОМУ Ж ЛИСТЯ ЦІЄЇ РОСЛИНИ МАЄ ТАКІ ЧУДОДІЙНІ ВЛАСТИВОСТІ?

Вчені дослідили, що найбільша кількість речовин, які визначають лікувальні властивості стевії, зосереджена в листках, де є дитерпенові глікозиди, клітковина, пектинові речовини, рослинні ліпіди, полісахариди, вітаміни (С, А, Е, F), мікроелементи (калій, магній, цинк, залізо, кальцій та ін.) й ефірні олії, до складу яких входять ще 53 елементи. Солодкість та лікувальну цінність зумовлюють стевіозиди (дитерпенові глікозиди). Подібні речовини є у таких реліктових рослинах, як женьшень, ехінацея, елеутерокок, аралія, ехінопанакс (заманиха), левзея, родіола рожева, що називаються адаптогенами. Усі вони мають схожі фармакологічні властивості, в основі яких лежить оптимізація енергетичного обміну клітини за рахунок роботи ферментних систем організму, що керують процесами тканинного дихання. Це багаторазово поліпшує забезпечення клітин киснем і цим самим прискорює обмінні процеси, сприяє виведенню з організму шлаків та радіонуклідів. Дитерпенові глікозиди солодші від цукру в 300–400 разів (до них належать стевіозиди, ребаудіазиди, булказиди, стевіолбіозиди), їхній вміст у стевії сягає 10–12%.

Маючи такі надзвичайні властивості, стевія заслуговує на широке використання. Проте й донині цього не сталося і її можна знайти хіба що в любителів екзотики за чималі гроші. Та на гроші можна не зважати, якщо врахувати, що річний прибуток може становити до 1000% і більше. При цьому, використовуючи сировину для власних потреб, економимо на цукрові (а це 2–3 мішки на рік).

Поставивши перед собою завдання з'ясувати, чому стевія мало культивується у нашій країні, я почав досліджувати, як до неї ставляться в інших розвинутих країнах, насамперед у Японії та США. Отримана інформація мене вразила! Та спочатку трохи історії.

ЗВІДКИ ПОХОДИТЬ ЦЯ ЧУДОВА РОСЛИНА?

Батьківщина стевії – Південна Америка. Тривалий час її вивезення за рубіж було суворо заборонено. Сміливців, що намагалися вивезти цю диво-рослину, чекало негайне покарання аж до страти. Вченими досліджено, що на початку минулого століття людина вдовольнялася щодня трьома–шістьма грамами цукру. А вже наприкінці століття споживала в середньому від 60 до 120 грамів. Певно, що доба не подовшала, а ось життя "посолодшало" у 20 разів! Та разом з цим з'явилися гіркі наслідки: так звані хвороби нашого часу – цукровий діабет, атеросклероз, ураження серцево-судинної системи, зниження імунітету. Щоб зменшити шкідливу дію цукру, вчені заходилися шукати синтетичні замінники. Але невдовзі дійшли висновку, що й вони не роблять людство здоровішим. Тоді звернулися до стародавніх рецептів.

Приміром, індіанці Парагваю майже 600 років вживають у їжу солодку рослину – стевію. Її цілющі властивості навіть оспівували в піснях і легендах. У одній з них розповідається про Стевію – дівчину, яку Бог перетворив на рослину. Провина чарівної доньки вождя племені полягала у тому, що вона відвела блискавку від людини, взявши удар на себе. Коли вщухла гроза і засяяло сонце, там, де стояла юнка, з'явився зелений кущик із оксамитно-пухнастим солодким листям. Хто спробує те листя – здобуде силу, здоров'я, добрий настрій. Індіанці нарекли рослину дарунком Богів.

На наш континент стевія потрапила порівняно недавно. На території колишнього СРСР диво-рослина з'явилася 20 років тому. У 80-ті роки за рішенням Кабінету Міністрів СРСР було прийнято та профінансовано програму з адаптації цієї рослини в наших умовах. Вона, як усе найкраще й передове на той час, розвивалася в системі військово-промислового комплексу. Розробки велися під грифом "Цілком таємно". Перед вченими було поставлене завдання розробити оптимальне оздоровлювальне харчування для космонавтів, підводників та керівників держави і армії. Ореол таємничості почав розсіюватися тільки з початком перебудови.

НАЦІОНАЛЬНА ЦІННІСТЬ ЯПОНІЇ

Відомо, що 90% стевії, яку вирощують у світі, споживає Японія, а понад 70% її солодкого ринку припадає на продукцію із стевії. Уряд Японії оголосив стевію національною цінністю і заборонив її експорт у вигляді сировини. Активно використовувати стевію як профілактичний та лікувальний засіб у цій країні почали з вивчення її цілющих якостей після ядерної катастрофи 1945 року. Стевія була занесена окремим параграфом до програми порятунку нації. Досить переконливим є той факт, що сьогодні середній вік життя японців сягає 90–95 років (в Україні, за неофіційними даними, близько 45 років). Кожен японець щоденно вживає препарати із стевії і використовує її як природний підсолоджувач, починаючи від народження і до похилого віку.

Японці вважають, що стевія – це джерело позитивної енергії. Після її вживання в організмі акумулюється сонячна енергія шляхом утворення парамагнітних центрів. Якщо стевію вживати регулярно, організм настільки насичується енергією, що це призводить до зменшення апетиту і відпадає необхідність у переїданні. Харчування людини стає поміркованішим. Стевія – нетоксичний продукт, тому її можна вживати, орієнтуючись на потребу організму в солодких стравах.

Також широко використовують стевію азіатські країни – Китай, Індія, Корея, В'єтнам.

ОЛІГАРХИ США ПРОТИ СТЕВІЇ

Проте зовсім інша ситуація на ринку стевії у США. Виявляється, що донедавна на неї було накладено табу, і зовсім не тому, що прискіпливі американці виявили в ній якісь речовини, що мають негативну побічну дію. Швидше за все – навпаки.

Ось що було недавно надруковано в американському журналі "Catalist", який оприлюднив результати досліджень популярних цукрозамінників під заголовком: "Солодко живеш – гірко помреш":

"Відкрийте тлумачний словник, і ви побачите, що серед значень слова "солодкий" є й такі, як "приємний", "даючий насолоду". Ствердження вірне, але тільки частково. Будучи солодким на смак, традиційні підсолоджувачі навряд чи насправді дають задоволення нашому організмові. Натуральні підсолоджувачі: цукор, мед і кукурудзяний сироп прийнято пов'язувати з низкою недомагань – захворюванням зубів, ожирінням, діабетом, хворобами серця тощо.

Штучні підсолоджувачі також широко використовуються у складі безалкогольних напоїв, десертів та легких закусок або в чистому вигляді (під торговими марками Equal, Sweet'N'Low). Всупереч заявам виробників, ні один із цих продуктів не заслуговує на "зелене світло" у світі здорових продуктів харчування. Те, що вживання в їжу штучних підсолоджувачів – аспартаму (NutraSweet, Equal), сахарину та ацесульфаму К (Sunett, SweetOne) пов'язане з ризиком для здоров'я, підтверджено науково.

АСПАРТАМ входить до складу більш як тисячі продуктів харчування, його складовою частиною є фенілаланін, аспарагінова кислота і метанол, що розкладаються в організмі з утворенням формальдегіду. До побічних проявів аспартаму, описаних у тисячах споживчих позовів, зареєстрованих в "Адміністрації США по контролю за використанням ліків і продуктів харчування" (FDA), а також у спільній організації ("Спілка по захисту споживачів від шкідливої дії аспартаму"), належать захворювання шлунково-кишкового тракту, головний біль, висипи, депресії, припадки, послаблення пам'яті та зору, неврологічні захворювання.

Результати досліджень, проведених доктором Расселом Блейлоком, свідчать, що аспартам має здатність ще й підвищувати апетит. Згідно з статистичними даними, кількість повних американців збільшилася у 250 разів якраз у період, коли аспартам почали вводити до складу продуктів, які використовували в дієтах для зниження маси тіла.

САХАРИН надходить у продаж, не зважаючи на попереджувальний надпис на упаковці про те, що він спричиняє рак у лабораторних тварин, ще й пошкоджує сечовий міхур.

На упаковках найновішого синтетичного підсолоджувача **АЦЕСУЛЬФАМУ К** відсутні будь-які попереджувальні надписи, та "Центр за перетворення науки на службу суспільним інтересам" наполягає на тому, що він призводить до раку. Поки у США безрезультатно чекають винаходу безпечного штучного підсолоджувача, мешканці деяких інших країн користуються безпечним натуральним підсолоджувачем, який практично не містить калорій і до того ж має безліч інших корисних для здоров'я властивостей. Це культивована на території Південної Америки рослина – Stevia reubacciaita Bertony, відома під назвою стевія.

У США була розгорнута агресивна кампанія за унеможливлення проникнення стевії на ринок. Відмовивши стевії в офіційному статусі "продукту, в цілому визнаного безпеч-

ним для здоров'я", FDA все ж знайшла можливим віднести її до категорії харчових добавок, і сьогодні стевію можна легально купити у США. Проте FDA суворо забороняє вказувати на етикетках, що стевія – підсолоджувач, ці написи не повинні містити навіть здогадки про те, що стевія солодка на смак...

Чому ж FDA вважає стевію "небезпечною"? Чи викликає вона рак у лабораторних тварин, як, наприклад, сахарин (який, незважаючи на це, продається)? Чи призводить до росту новоутворень у мозку щурів або до виникнення порожнин у мозку мишей, як це робить аспартам? Відповідь: ні. Замість цього FDA, мабуть, дуже хвилює можлива дія стевії як контрацептиву. В інформаційній доповіді, наданій "Центром контролю безпеки харчових продуктів" при FDA, містяться посилання на два звіти про наукові дослідження, в яких говориться, що додавання до раціону лабораторних тварин водних екстрактів стевії призводило до зниження їхньої плодючості. Проведені з пацюками експерименти заперечили заяви про контрацептивні властивості стевії.

Ось така ситуація із стевією у США. Та здоровий глузд таки бере своє і в них. Нарешті після багатьох років заборони стевія ось-ось стане доступною і для американського споживача.

Звідси можна зробити висновок, що стевія настільки корисна й цілюща рослина, що здатна позитивно вплинути на загальне оздоровлення населення планети, а тому створює реальну загрозу капіталам олігархів, які отримують міліардні надприбутки від виробництва та продажу різних синтетичних підсолоджувачів, консервантів, сахарину і синтетичних ліків. І тільки в їхніх інтересах всіляко гальмувати вихід на ринок такої дивокультури, як стевія.

М.О.Саволюк,
м. Могилів-Подільський, Вінницька обл.

ЯК ПРАВИЛЬНО ПАСИНКУВАТИ ПОМІДОРИ?

Я вирощую помідори сортів Целсус і Платус компанії Де Ройтер Сидс. Мене цікавить, як правильно їх пасинкувати, якщо можна – покажіть схематично. Хто вирощує такі помідори – відгукніться.

В.М. Мендрик,
Запорізька обл.

ЩОБ ПОМІДОРИ ДОСТИГАЛИ ОДНОЧАСНО

Я не один рік вирощую помідори, але зібрати таку кількість плодів однакової стиглості й забарвлення, як у деяких городників, не доводилося. Поділіться своїми секретами ті, у кого це виходить.

М.Я. Гречко,
Полтавська обл.

ХРЕСТОЦВІТА БЛІШКА НА КАПУСТІ

На висаджену у ґрунт розсаду капусти злітається так звана хрестоцвіта блішка. Вона вигризає верхній шар листкової тканини, а також – середину. А пізніше з'являються метелики, вони відкладають яйця на хрестоцвітих культурах з нижнього боку листка. Гусениці, що відродилися, вгризаються у його м'якуш. Часто пошкоджують внутрішні листки і точку росту рослини. Метелики літають аж до холодів. Буває, що вже й приморозки, а гусінь живе за листками.

Я помітила, що коли побризкати капусту суспензією крейди (половина чайної ложечки на відро води), вона росте швидше. Більшу кількість крейди давати недоцільно, бо листки будуть білими.

Торік я боролася зі шкідниками капусти так. На 10 л води додавала столову ложку негашеного вапна (пушонки) і половину столової ложки крейди. Обробляла раз на тиждень. Гусені не було, блішок теж. Якщо своєчасно обприскувати, гусінь не розвивається. Але іноді на деяких рослинах вона залишається (про це свідчать дірки на листках). Отож, треба уважно оглядати їх і збирати гусінь, яка залишилася.

Якось у середині літа налетіло багато блішки. Після проведеного обприскування вона зникла. Робити це слід лише за сухої погоди, якщо йде дощ – зачекати.

В останні роки капустяна блішка масово пошкоджує й редиску. Її також можна обприскувати крейдою з вапном.

О.Б. Карпенко,
пров. Фурманова, 19, м. Охтирка, Сумська обл. 42700

ХРИЗАНТЕМА ВІДЛЯКУЄ ШКІДНИКІВ

Усі добре знають осінню квітку – хризантему. Своєю красою вона створює добрий настрій, поліпшує самопочуття. Зрізані квітки можуть довго стояти в кімнаті у воді. Та мало хто знає, що хризантема – чудовий відлякувальний засіб проти небезпечного шкідника городу – ведмедки.

На своєму городі я помітила, що поблизу кущів хризантеми ведмедки не під'їли жодного куща картоплі. Вирішила перевірити це. Восени зрізала стебла хризантеми, пов'язала в снопики, висушила на горищі. Зберігала всю зиму. А навесні порізала на шматочки по 10 см і під час садіння картоплі клала їх у кожну другу–третю ямку. Залишки стебел розклала на ділянці, і ведмедки десь зникли, а картопля й інші культури залишилися неушкодженими.

Заготовивши восени в такий спосіб хризантеми, збережете урожай від цього шкідника наступного року.

Л.П. Павленко,
м. Малин, Житомирська обл.

ПЕРСИК: КРАЩІ СОРТИ

Сортів персика в Україні багато, як інтродукованих, завезених з країн Європи й Америки, так і власної селекції. Це загалом добре, однак для людини, яка розпочинає власну "персикову справу" – це ще й проблема – які ж з них кращі для конкретних умов?

Серед великого розмаїття сортів персика є такі, які протягом тривалого культивування в різних умовах зарекомендували себе з найкращого боку і стали основними сортами-еталонами, до яких прирівнювали і прирівнюють нові селекційні досягнення. Про такі сорти й піде мова.

ОСНОВНІ СОРТИ-ЕТАЛОНИ

Фаворита Мореттіні. *Сорт італійської селекції, еталон надраннього достигання.*

Дерева сильнорослі, з розлогою округлою кроною та високою пагоноутворювальною здатністю. Квітки дзвоникоподібні, темно-рожеві. Сорт само- і швидкоплідний – плодоносить з 2–3-го року після садіння; врожайність середня – 25–30 кг з дерева. Товарність плодів висока.

Плоди середньої величини (115 г), округлої форми, з ніжним опушенням. Основне забарвлення шкірки яскраво-жовте, покривне – на 60 % поверхні – червоний рум'янок у вигляді плям та цяток. М'якуш кремово-жовтий, ніжно волокнистий, дуже соковитий, ароматний. Кісточка середньої величини, не відділяється від м'якуша.

Достигання дуже раннє – в умовах Криму – наприкінці червня – на початку липня. У ранній групі – один з найбільш високоякісних жовтом'ясих сортів.

Переваги: надранні строки достигання, високі смакові та товарні якості плодів.

Недоліки: слабка морозостійкість, сильна уражуваність (до 3–4 балів) борошнистою росою, короткий термін зберігання – 3–4 дні. (Смиков В.К., Орєхова В.П., Косих С.А., 1997).

Київський ранній. Виведений в Інституті садівництва (м. Київ) у 1937 р.

Дерева середньої сили росту з кроною середньої густоти. У плодоношення вступають на 3-й рік, відзначаються високою – 35–45 кг з дерева та відносно регулярною врожайністю. Добре ростуть на сіянцях як аличі, так і абрикоса.

Плоди середньої величини (85 г), широкоовальної форми з чітко вираженим на вершині "дзьобиком". Шкірка зеленувато-жовта, з нерівномірним смугастим рум'янком. М'якуш білий, ніжно волокнистий, соковитий, доброго кислувато-солодкого смаку (4,3 бала за п'ятибальною шкалою). Кісточка від м'якуша не відділяється.

Достигання раннє – на Київщині 20–25 липня; на півдні України – на 7–9 днів раніше. Плоди придатні для споживання свіжими та для консервування.

Переваги: один з найзимостійкіших сортів, із значною стійкістю листя та пагонів до ураження клястероспоріозом та борошнистою росою.

Недоліки: значне ураження (2–2,5 бала) листя кучерявістю, та, відповідно, потреба в 3–4 обприскуваннях фунгіцидами.

Пушистий ранній. Виведений у Нікітському ботанічному саду у 1934 р.

Дерева сильнорослі, з округлою густою кроною. Самоплідний сорт, плодоносить з 3-го року, врожайність щорічна і висока. В умовах Криму може досягати 100 кг з дерева, однак якість при цьому знижується – 30–40% продукції нестандартна.

Плоди середнього розміру (110 г), округлі, з сильним опушенням, основним зеленувато-кремовим забарвленням шкірки та штрихуватим рум'янком. М'якуш білий, волокнистий, соковитий, задовільного смаку (3,8 бала). Кісточка середнього розміру (7–8 г), не відділяється від м'якуша.

Достигання раннє – в Криму 17–20 липня, розтягнуте до 10–12 днів, тому необхідне 2–3-разове збирання плодів.

Переваги: висока морозостійкість та дуже висока стійкість до борошнистої роси.

Недоліки: низька транспортабельність та задовільні якості плодів. (Смиков В.К., Орєхова В.П., Косих С.А., 1997).

Сочний. Виведений у Нікітському ботанічному саду у 1932 р.

Дерева сильнорослі, з густою розлогою кроною та високою пагоноутворювальною здатністю. Квітки – трояндоподібні, самоплідність висока. Сорт швидкоплідний, з високою та регулярною врожайністю, схильний до значного перевантаження плодами.

Плоди вище середньої величини (120 г), широкоовальної, майже округлої форми. Шкірка з густим опушенням, товста, міцна, добре знімається з м'якуша. Основне забарвлення зелено-кремове, з яскраво-розмитим мармуроподібним сильним рум'янком. М'якуш білий, ніжний, волокнистий, дуже соковитий, доброго гармонійного смаку (4,5 бала). Кісточка середньої величини, від м'якуша не відділяється.

Достигання ранньо-середнє – в умовах Криму перша декада серпня.

Переваги: один з кращих зимостійких сортів з плодами високої якості.

Недоліки: ураження борошнистою росою, низька транспортабельність плодів. (Смиков В.К., Перфильєва З.Н., Косих С.А., 1997).

Редхейвен. Сорт виведений у США у 1940 р. Набув поширення в європейських країнах як один з кращих середньостиглих сортів.

Дерева середньої сили росту, з округлою кроною середньої густоти. Пагоноутворювальна здатність середня, квітки дзвоникоподібні. В пору плодоношення на сіянцевих підщепах вступають на 3–4-й рік, середня врожайність за повного плодоношення – 45 кг з дерева.

Плоди середньої величини (120 г), округлої чи широкоовальної форми, часто "стиснуті" з боків. Шкірка з бархатним опушенням, середньої товщини, легко знімається з плоду. Забарвлення її жовте з карміново-бордовим крапчастим, слабомармуроподібним рум'янком на 3/4 поверхні. М'якуш жовтий, щільний, соковитий, з сильним ароматом, відмінного смаку. Кісточка середньої величини, від м'якуша відстає лише у стиглих плодів.

Достигання в Криму ранньо-середнє (перші числа серпня), на Київщині – у середні строки (15–20 серпня), на 3–3,5 тижня пізніше Київського раннього.

Переваги: вдале поєднання вищесередньої зимостійкості та нижчесередньої вразливості кучерявістю листя; високі смакові, товарні та технологічні якості плодів.

Недоліки: сильне ураження борошнистою росою.

Ветеран. Сорт канадської селекції, виведений у 1925 р.

Дерева середньої сили росту, з кроною середньої густоти та середньою пагоноутворювальною здатністю. Квітки трояндоподібні, самоплідність висока. Плодоношення раннє (з 3-го року) і рясне навіть після досить морозних зим.

Плоди середньої величини (130 г), майже округлої форми з легкою асиметричністю. Шкірка світло-жовта (основне забарвлення), вкрита легким розмито-штрихуватим рум'янком, середньоопушена. М'якуш жовтий, соковитий, середньої щільності, гармонійного доброго смаку (4,3 бала). Кісточка середньої величини – у стиглих плодів відділяється від м'якуша.

Достигання середньопізнє, за умов Криму – наприкінці другої декади серпня; на Київщині – 27–30 серпня.

Переваги: висока зимостійкість, стійкість до борошнистої роси та клястероспоріозу, висока транспортабельність.

Недоліки: формування надлишку зав'язі, що призводить до здрібнення плодів.

НОВІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ СОРТИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ, ЗАХІДНИХ ТА ПІВНІЧНИХ ОБЛАСТЕЙ ЛІСОСТЕПУ ТА ПІВДЕННОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Для успішного культивування персика в указаних регіонах, чи то маючи одне дерево, чи сад на кількох сотках або гектарах вирішальними в порядку їх значущості є такі властивості сортів: зимостійкість; стійкість до кучерявості листя (спори грибних хвороб борошнистої роси та клястероспоріозу тут як правило вимерзають); ранні та середні строки достигання плодів – не пізніше першої декади вересня (важливо короткий період вегетації, позаяк нічні похолодання уже з вересня, тому є потреба своєчасної підготовки дерев до зими).

Якщо сорти матимуть стійкість до кучерявості листя та завчасного зняття плодів – суттєво підвищиться стійкість до умов перезимівлі, а це дасть можливість вирощувати персик без використання фунгіцидів.

У результаті виконання в Інституті садівництва (м.Київ) цільової програми щодо селекції на зимостійкість та стійкість до кучерявості листя, отримано ряд сортів, що мають незаперечні переваги.

Княжа краса. Виведений в Інституті садівництва у 1993 р.; автор – В.В. Павлюк.

Дерева нижчесередньої сили росту, з округлою кроною середньої густоти. Пагоноутворювальна здатність середня.

Княжа краса

Плодоношення раннє – через 1–2 роки після садіння на сіянцевих підщепах, регулярне, з 5–7-річних дерев – по 23–27 кг.

Плоди середньої величини (110 г), широкоовальної форми з глибоким бічним швом та ямкою на вершині. Опушення слабке, бархатисте. Дуже привабливий зовнішній вигляд як для раннього сорту. Основне забарвлення шкірки жовте, з сильним малиново-червоним мармуроподібним рум'янком на 3/4 плоду. М'якуш жовтий, соковитий, середньої щільності, смачний (4,6 бала). Кісточка середньої величини, від м'якуша не відділяється.

Достигання на Київщині раннє – 25–27 липня, майже одночасно з сортом Київський ранній та на місяць раніше Редхейвена. Товарність плодів висока, транспортабельність задовільна. Столового консервного напрямку використання.

Переваги: висока стійкість до кучерявості листя, зимостійкість, смачні плоди майже універсального, як для раннього сорту, використання.

Недоліки: відносно гострі кути відходження скелетних гілок від штамбу.

Пам'яті Родіонова. Виведений в Інституті садівництва, автори – В.В. Павлюк, Л.М. Смиченко.

Дерева середньої сили росту, з густою та міцною кроною широкоокруглої форми. Плодоносити починають на 3–4-й рік, врожайність регулярна і висока – 45–50 кг з 7–9-річних дерев. Навіть у неврожайні для персика роки – 1994 та 1997 – отримано відповідно 12 і 16 кг з дерева якісних плодів.

Плоди середньої величини (85 г), округлої форми, з сильним опушенням, добре помітним бічним швом та ямкою на верхівці. Шкірка зеленувато-жовта, з легким розмитим рум'янком на більшості поверхні. М'якуш білий, соковитий,

Пам'яті Родіонова

злегка волокнистий, приємного кисло-солодкого смаку (4,1 бала). Кісточка велика, погано відділяється від м'якуша.

Достигання в ранньо-середні строки, на Київщині 26 липня – 2 серпня, що на 5–6 днів пізніше Київського раннього. Напрямок використання – столово-консервний.

Переваги: повна стійкість до кучерявості листя та клястероспоріозу, висока зимостійкість деревини та генеративних бруньок; можливе вирощування без використання фунгіцидів – тобто екологічно чистих плодів.

Недоліки: велика кісточка; надмірне формування зав'язі, що потребує сильного (короткого) нормуючого обрізування.

Княжа розкіш. Виведений в Інституті садівництва (м. Київ) у 1993 р. Автор – В.В. Павлюк.

Дерева середньої сили росту, з округлою, рідкою та розлогою кроною, товстими пагонами та слабкою пагоноутворювальною здатністю.

Княжа розкіш

Плодоносять через 2–3 роки після садіння на сіянцевих підщепах, врожайність середня – 23–28 кг з 5–7-річних дерев.

Плоди великі (160 г), широкоокруглої форми, з легким бархатистим опушенням. Основне забарвлення шкірки жовте, покривне – легкий розмитий рум'янок. М'якуш жовтий, щільний, соковитий, дуже смачний (4,8 бала). Кісточка середньої величини, у достиглих плодів відділяється від м'якуша.

Достигання – в ранньо-середні строки, на Київщині 5–8 серпня, на 10–15 днів пізніше Київського раннього та раніше сорту Редхейвен. Використання плодів універсальне.

Переваги: висока стійкість до кучерявості листя, зимостійкість, великі плоди.

Недоліки: слабка пагоноутворювальна здатність.

Княже багатство. Виведений в Інституті садівництва (м. Київ) у 1993 р., автор – В.В. Павлюк.

Дерева вище середньої сили росту, з округлою та розлогою густою кроною. Плодоносять через 1–2 роки після садіння на сіянцевих підщепах. Врожайність висока – з 5–7-річних дерев 34–46 кг.

Княже багатство

Плоди середньої величини (110 г), широкоовальної форми, із легким опушенням. Основне забарвлення жовте, покривне – густий розмитий рум'янок. М'якуш жовтий, щільний, соковитий, кислувато-солодкий, смачний (4,8 бала). Кісточка невелика, у достиглих плодів – напіввідстаюча.

Достигання середньо-пізнє – на Київщині 24–28 серпня, на 6–8 днів пізніше сорту Редхейвен. Використання плодів – універсальне.

Переваги: стійкість до кучерявості листя, зимостійкість, висока та регулярна врожайність.

Недоліки: формування надлишку зав'язі та потреба в ретельному нормуванні плодів.

Княже золото. Виведений в Інституті садівництва (м. Київ) у 1993 р., автор В.В. Павлюк.

Дерева середньої сили росту, з округлою, середньо загущеною кроною, високою пагоноутворювальною здатністю. Плодоносять через 1–2 роки після садіння на сіянцевих підщепах, врожайність висока – 26–36 кг з 5-7-річних дерев.

Княже золото

Плоди великі (140 г), майже округлої, широкоовальної форми, з густим опушенням. Основне забарвлення шкірки жовте, з покривним легким рожевим рум'янком. М'якуш жовтий, соковитий, щільний, смачний (4,7 бала). Кісточка середньої величини, відділяється від м'якуша.

Достигання середньо-пізнє, на Київщині 24–28 серпня, значно пізніше сорту Редхейвен та майже одночасно з сортом Ветеран.

Переваги: висока зимостійкість, слабка уражуваність кучерявістю листя, регулярна врожайність та великі плоди.

Недоліки: в окремі роки – ураження листя борошнистою росою в середній мірі.

В.В. Павлюк,
канд. с.-г. наук

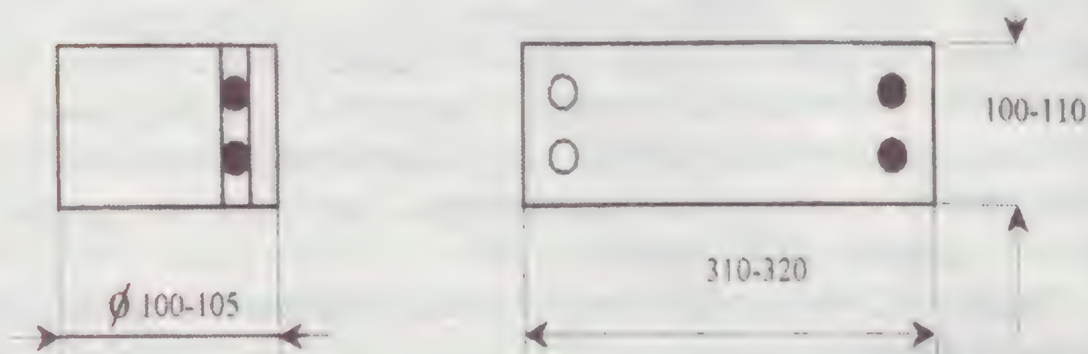
СУНИЦЯ В КОНТЕЙНЕРАХ-ЦИЛІНДРАХ

Гадаю, що кожний, хто має хоч маленький клаптик землі, обов'язково висадить декілька кущів суниці садової. Її запашні, соковиті ягоди дуже смачні і напрочуд цілющі. Вони містять багато корисних речовин, зокрема 10–15% сухої речовини, каротин, вітаміни B_1, B_2, B_5, B_6, B_9, С (від 31 до 92 мг/100 г), Е (0,54 мг/100 г), Н, К, Р, РР, мінеральні та інші біологічно активні компоненти. Є там залізо (до 0,7 мг %), мідь, цинк, кобальт, йод. Ягоди рекомендують вживати за недокрів'я. Вони нормалізують роботу серця, нирок, печінки та інших органів, а також підвищують працездатність та витривалість організму, покращують роботу органів дихання.

Суниця садова – вічнозелена, багаторічна, трав'яниста рослина, належить до родини розоцвітих, роду суниць, який налічує до 45 видів. Якщо суниця лісова і полуниця трапляється у дикому вигляді, то суниці садової в дикому стані немає і не було ніколи. Її поява є результатом випадкового схрещування чилійської і віргінської суниці на початку XVIII ст. Вона витіснила із садів окультурену полуницю, тому її часто помилково називають полуницею. Вік суниці може перевищувати 20 років, зберігаючи відмінну здатність добре плодоносити. Проте за звичайних умов плантації утримують, як правило, 3–4 роки. За своїми морфологічними особливостями суниці самі себе гублять шляхом загущення відростаючими стеблами (вусами) і утворенням нових стебел із бокових бруньок. Їх ще називають ріжками. А суниця має таку особливість: якщо її прополювати, то це завдає їй більше шкоди, ніж користі, тому що більша частина її коріння розташована на глибині 10–30 см. Щоб не пошкоджувати його, грунт у міжряддях слід розпушувати неглибоко.

Від мульчування (різана солома, тирса, очерет, стебла кукурудзи, соснова чи ялинкова глиця, толь, поліетиленова плівка, листова гума тощо) користі мало.

Найвибагливіша суниця стає урожайнішою при агротехніці в контейнері-циліндрі. Контейнер – це збірно-розбірна прозора або з відтінком поліетиленова (пластикова) плівка з замком товщиною 0,5–1 см.

А поки циліндри-контейнери ще не готові, доцільно використати пластикові пляшки місткістю 2 л (для перших двох років можна використати й 1,5-літрові), відокремивши низ і верх пляшки, вирізавши ножицями циліндр висотою 100–110 мм.

Культивування у циліндрах дає відчутні переваги: ягоди достигають на 10–15 днів раніше, не пошкоджуються шкідниками, не забруднюються землею і в квітконосі достигають усі ягоди. Проводимо не прополювання, а легке роз-

(Закінчення на стор. 33)

ПАСТКА ДЛЯ КРОТА

Кріт на моєму городі з'явився у період цвітіння картоплі. "Сліди" чітко було видно в полудень, листя та стебла похилилися. Іти до магазину, щоб придбати кротоловку, не було ні часу, ні бажання. Отож вирішив зробити її сам. Кротоловка являє собою циліндричну трубу з двома затулками, які відкриваються тільки всередину. Циліндричну трубу зробив з металевого листа завдовжки 500 мм (не більше) і діаметром 80 мм. Затулки у трубі закріпив так, щоб відкривалися тільки всередину (див. рисунок). Як ви помітили, я використав принцип самоловки для полювання дичини. Часу, щоб упіймати тварину, пішло немало. Перший раз кротоловку поставив так: хід до нірки розкопав на довжину кротоловки, низ труби поклав на рівень низу ходу, зверху присипав землею. Через день, відкопавши кротоловку, здивувався: труба повністю і настільки щільно була забита землею, що довелося знімати затулки та вибивати землю (і так тричі).

Тоді вчинив по-іншому. Під затулками поставив дерев'яні кілочки висотою не більше 30 мм, а щоб у щілину між трубою та норою не просипалася земля, поклав аркуш чистого паперу, в трубу насипав землю для того, щоб кріт не відчував металу.

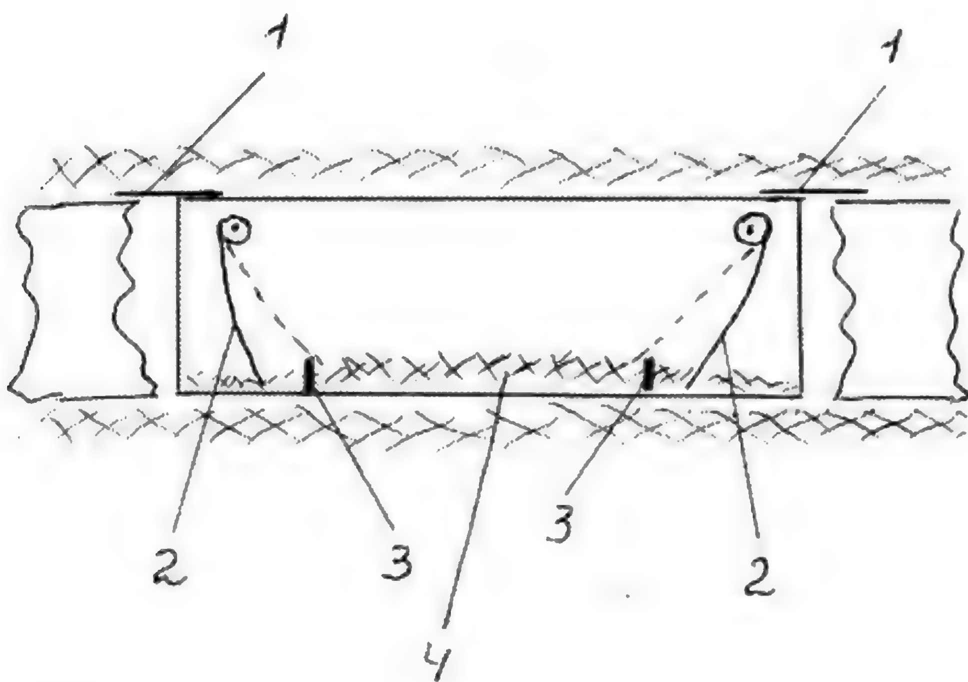

Рис. 1.
1 – папір,
2 – затулка, 2 шт.,
3 – кілочок, 2 шт.,
4 – земляний шар 2–3 мм

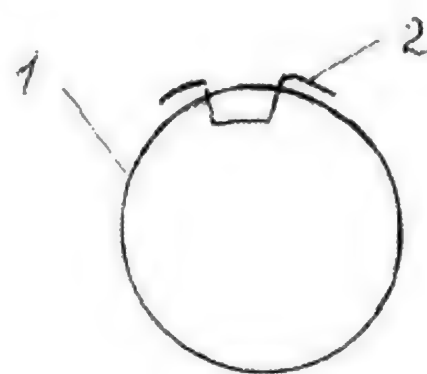

Рис. 2.
1 – труба діаметром 80 мм,
2 – петля з дроту 1,5–2 мм для кріплення затулки

Кротоловка працює так: кріт, проходячи по норі, підходить до труби, прямує до кілочка, увіткнувшись у нього, йде далі, затулка за ним падає і закриває нору; підійшовши до наступного кілочка і знову ж таки, увіткнувшись у нього, кілочок падає і друга затулка закриває нору, а оскільки затулки відчиняються тільки всередину – кріт потрапляє у пастку.

В.І. Савченко,
смт Іванівна,
Луганська обл.

ХТО ПІДКАЖЕ

Передплачую журнал "Дім, сад, город" другий рік і хочу висловити кілька зауважень.

Журнал називається "Дім, сад, город", а інформації з теми Дому дуже мало. Чому? Адже більшість ваших читачів живуть у приватному секторі і у них є багато проблем. Проблема № 1 – опалення, потрібно 2–3 тонни вугілля залежно від величини будинку, в Жовтих Водах це коштує 600–900 грн. Тому публікація конструкцій економних опалювально-варильних печей була б бажаною. Відбуваються виставки, є зарубіжні журнали, як вирішується ця проблема за кордоном, не всюди ж є газ. Як опалюються будинки у віддалених районах Канади, Швеції, в інших країнах?

Проблема № 2 – це теплий туалет. Як його зробити безпосередньо в будинку без каналізації. Що таке біотуалет? Як влаштовані пересувні туалети?

Непогано було б з теми Дім прочитати матеріали про: облаштування будинку, господарства; пристрої для ведення домашнього господарства; системи опалення будинку; системи економного поливу; економні джерела палива; пристрої для механізованого обробітку грунту; охоронну сигналізацію; регулювання теплового режиму теплиць тощо.

В.М. Булгар,
м. Жовті Води

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Шановні друзі! Можливо, хтось з вас знає, як допомогти нашим читачам. Маємо до вас прохання: надсилайте відповіді до редакції. Якщо інформація буде корисна широкому колу читачів, ми її опублікуємо, за що автор одержить невеличкий, але гонорар.

Адреса редакції журналу
"Дім, сад, город" (для "Господаря"): вул. Краківська, 20, Київ-94, 02094.

E-mail: dsg@dimsadgorod.com

ГОСПОДАРСЬКИЙ БЛОК САМОТУЖКИ

На невеликій садовій ділянці, крім садового будиночка потрібний і господарський блок, що зазвичай складається з душа, приміщення, де зберігають матеріали й інструменти, а також туалета. Пропонований блок довговічний, пожежобезпечний і не потребує особливих грошових витрат і затрат праці на будівництво.

Фундамент блока роблять з азбестоцементних труб, стіни – з плаского азбестошиферу, покрівлю – із хвилястого азбестошиферу. Спорудження цього господарського блока не потребує від будівельника високої кваліфікації, його під силу побудувати кожному. До того ж, як уже говорилося, блок відносно дешевий.

Крім матеріалів для будівництва блока, будуть потрібні і деякі інструменти, частина яких уже, напевно, є у господарстві: сокира, рубанок, стамеска, ножівка по дереву і садовий бур.

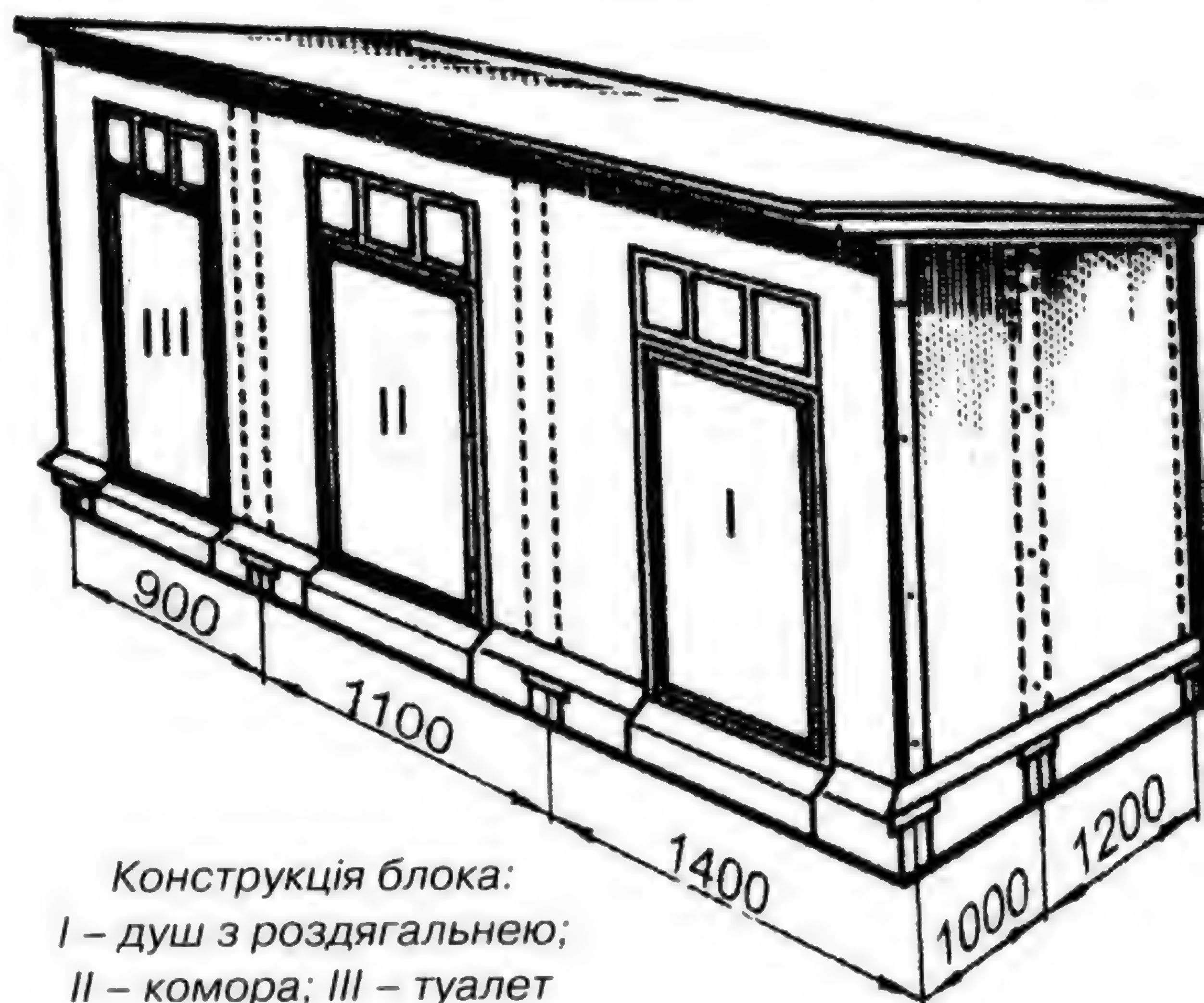
За наявності матеріалів та інструменту двоє робітників збудують блок протягом 14–16 днів.

Перш ніж розпочати будувати **фундамент** блока, необхідно намітити місця установки опор (азбестоцементних труб). Для цього доведеться врити в землю чотири кілочки по кутах блока. Потім натягують три поздовжніх шнури, фасадний (по кілочках), середній, відступивши на 1 м від фасадного, і задній (по кілочках). Перпендикулярно до цих шнурів кріплять ще чотири шнури: 1-й бічний (по кілочках), через 1,4 м, 1-й середній, ще через 1,1 м, 2-й середній і 2-й бічний (по кілочках). На перетині ліній шнурів і будуть місця буравлення свердловин під опори. Бурять їх садовим буром діаметром 200 мм на глибину не менше 0,6 м. Після чого в кожну свердловину вкидають лопату цементного розчину, узятого у співвідношенні 1:3, тобто на відро цементу три відра піску, і ставлять у свердловини опори з азбестоцементних труб діаметром 120 мм. Грунт навколо опор засипають до рівня, що на 200 мм нижче поверхні землі, а заглиблення, що залишилося навколо кожної опори, заливають розчином. Потім труби заповнюють до верху цементним розчином, постійно ущільнюючи його, і кріплять (бетонують) у кутових опорах болти діаметром 8 мм на глибину 150 мм (довжина болта 300 мм). Опори, звичайно, перевіряють по шнуру.

На готові опори укладають два шари руберойду і відрізки дощок (за допомогою дощок підганяють висоту опор під один рівень). Після цього роблять нижній вінець – обв'язку з дощок (брусів) перетином 60х80 мм, для чого з установлених на ребро дощок в'яжуть раму, з'єднуючи бруси впівдерева. Раму встановлюють на опори, надягаючи її на забетоновані в кутових опорах болти. Закрутіть на болти гайки, і рама буде надійно зафіксована на фундаменті. Роблячи нижній вінець, краще застосувати з'єднання брусів не під кутом, а хрестоподібне з випуском бруса назовні за межі опори на 120–150 мм (таке з'єднання брусів міцніше).

Тепер черга за вертикальними стояками. Вони складені з двох дощок перетином 40х120 мм кожна. Одну дошку – половину стояка прибивають цвяхами (або кріплять шурупами) до внутрішнього боку бруса обв'язки, іншу кріплять до першого або просто внакладку або з упором на раму обв'язки. Кожен складений стояк скріплюють цвяхами через 400–500 мм.

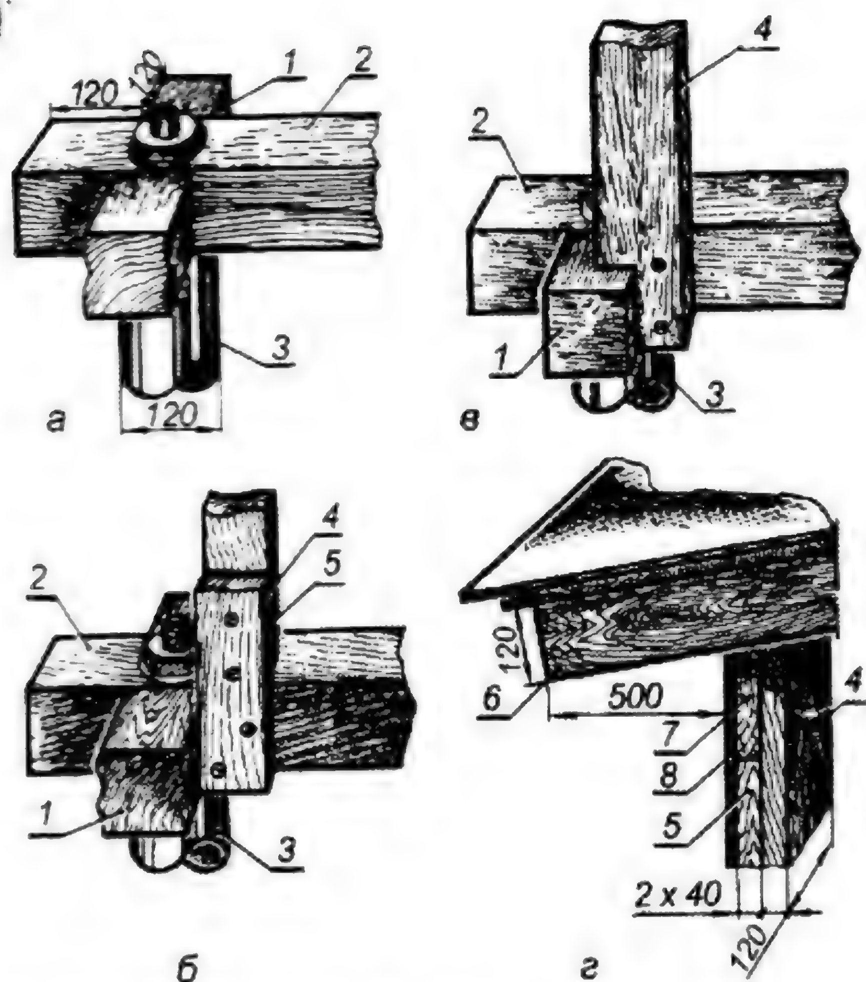
Після установки і перевірки вертикальності стояки підсилюють відкосами. Для дверних прорізів передбачають додаткові стояки. Спорудження каркасу блока завершують кріпленням верхньої обв'язки, котра для міцності опирається на зовнішні стояки. Зробивши каркас і установивши крокви даху, стіни зовні оббивають руберойдом (горизонтальними рядами знизу вгору з напуском верхнього полотнища на нижнє не менш як 100 мм). Потім, поставивши листи плаского азбестошиферу на уступ нижнього вінця, їх прикручують до стояків шурупами через кожні 400 мм (під голівку шурупів кладуть металеві шайби). Зсередини стіни оббивають необрізним тесом врозбіг і зверху покривають оргалітом або фанерою, прибиваючи їх шпалерними цвяхами. За бажанням забудовника можна покласти в міжстінний простір мінеральну вату. Стелі підшивають струганим тесом або оргалітом.

Конструкція блока:
I – душ з роздягальнею;
II – комора; III – туалет

Дах. По кроквах необрізним тесом врозбіг через 0,8 м роблять лати і покривають руберойдом з напуском верхнього полотнища на нижнє не менш як 100 мм. По руберойду знизу вгору укладають шиферні листи. Боковини листів перекривають на одну хвилю (у крайньому разі на напівхвилю) і кріплять до лат цвяхами або шурупами, попередньо просвердливши в гребенях хвиль шиферу отвори діаметром на 2 мм більше, ніж діаметр цвяхів або шурупів (з напівкруглими голівками). Під капелюшки цвяхів або шурупів обов'язково підкладають гумові шайби або 2–3 шари руберойду.

Підлогу в блоці роблять зі струганих 40-міліметрових дощок. Якщо вона з неструганих дощок, буде потрібен лінолеум. У душовій передбачена решітка розміром 800х800 мм. Навколо неї з ухилом до се-

Вузли конструкції блока

а – кріплення нижньої обв'язки до опори; б, в – варіанти кріплення стояків; г – будова даху;

1 – поперечний брус нижньої обв'язки; 2 – поздовжній брус нижньої обв'язки; 3 – азбестоцементна труба (опора); 4 – внутрішня "складова" стояка; 5 – зовнішня "складова" стояка; 6 – кроква; 7 – дошка верхньої обв'язки; 8 – азбестоцементна плита.

редини настеляють чисту підлогу врівень з решіткою. Стіни мийки і роздягальні обшивають неструганим тесом врозбіг і оббивають оргалітом. Між роздягальнею і мийкою перегородка з дверним прорізом, але без дверного полотна.

Дверні коробки роблять з дощок товщиною 40 мм, розмір коробок 1,9 х 0,8 м, у туалеті на задній стінці під стелею передбачено вікно (крім фасадного). Конструкція віконних рам – з вертикальними обаполами. Дверні полотна з'єднують на планках або врізаних шпонках з дощок товщиною 40 мм.

Туалет без вигрібної ями, замість якої використовують ящик з ручками по обидва боки або будь-яку ємність, що встановлюють під стільчик через проріз у задній стінці. Нечистоти в ємності періодично посипають дрібним сухим торфом з вапном.

У міру наповнення ємності її спорожняють у компостні купи. Через 6–8 місяців компост можна вносити в ґрунт. У компостну купу складають також усілякі відходи: сміття, попіл, листя, бадилля.

Перелік будівельних матеріалів для господарського блока

Азбестоцементні труби ∅ 120 мм	– 15 пог.м
Портландцемент марки 300	– 40 кг
Дошки товщиною 60 мм і шириною 80 мм	– 0,15 м^3
Дошки товщиною 40 мм і шириною 120 мм	– 0,8 м^3
Дошки необрізні товщиною 25 мм	– 1,4 м^3
Руберойд	– 120 м^2
Цвяхи азбестошиферні	– 1кг
Цвяхи різні	– 12 кг
Цвяхи шпалерні	– 1,5 кг
Шурупи 3х60 мм	– 2,5 кг

Г. Коваленко

ЗАБУДЕТЕ ПРО АТЕРОСКЛЕРОЗ

200 г кори горобини кип'ятити на слабкому вогні 2 год у 0,5 л води. Вживати за півгодини до їди по 1 ст. л. тричі на день

***

Дуже корисно приймати півсклянки соку червоних порічок за півгодини до їди.

***

300 г сухого кореня оману настояти в 0,5 л горілки і вживати по 25 г настоянки тричі на день перед їдою. На курс лікування – півтора літра настоянки.

Часниково-цитринова настойка від атеросклерозу. Очищені зубки однієї головки часнику і цитрину натерти на терці. Суміш залити 1 л води кімнатної температури і настояти у закритій посудині дві доби. Після цього настойку процідити. Приймати по 1 ст. л. тричі на день перед споживанням їжі.

При атеросклерозі добре знімає шум у голові та паморечення: 5 ст. л. глиці (хвоя), 2 ст. л. шипшини, 2 ст. л. цибулинного лушпиння. Кип'ятити 3 хв, настояти 2–3 год у теплому місці. Пити по півсклянки тричі на день.

Докладніше про збори лікарських рослин, які використовують за атеросклерозу, а також про харчування хворих на атеросклероз ви зможете дізнатися із брошури "**Не бійтеся дієти**" (протисклеротична дієта).

Замовлення надсилайте на адресу: редакція журналу "Дім, сад, город", вул. Краківська, 20, 02094, Київ або 02002, Київ-2, а/с 208.

Хто володіє інформацією, той володіє і світом

Закон України Про фермерське господарство
у запитаннях і відповідях

З перших років створення України як незалежної держави найбільше суперечок в Уряді, серед депутатів Верховної Ради та населення розгорнулося навколо питання про землю та подальшого розвитку сільського господарства. І це не дивно.

Озирнувшись в історію, ми побачимо, що на долю нашого народу випало сім переділів землі, кожен з яких був викликаний велінням свого часу.

На початку XVI ст. на теренах України, зокрема в прикордонних регіонах, було вдосталь вільних земель і тому більшість селян були вільними хліборобами. Кожна сім'я брала стільки землі, скільки могли обробити робочі руки та тяглова сила. Розширенню земель для господарювання значною мірою сприяли походи запорізьких козаків, які і започаткували розвиток рільництва в степовому краї. Деякі заможні селяни та козаки наймали робітників із незаможних селян. Взаємини між ними визначав договір.

Переділ земель стався внаслідок розвитку феодальних відносин на селі. Землі селян поволі переходили до власності козацької знаті та поміщиків.

Російська колонізація, котра розпочалася після підписання Переяславського договору, значно прискорила цей процес. Разом із землею поміщики закріплювали за собою і селян.

Царський уряд сприяв намаганням московських воєвод, офіцерів і улесливої козацької старшини закріпити українських селян за землевласниками, яким цар роздавав приєднані до Росії українські землі.

До кінця XVIII ст. завершився третій переділ землі, наслідком якого стало покріпачення більшості сільського населення України з "помісною" системою господарювання.

Така форма відносин між поміщиками та кріпаками гальмувала розвиток промисловості в містах, не давала державній казні великого прибутку і не могла конкурувати з прогресивнішими взаєминами між роботодавцями та робітниками в Європі. Тому реформа 1861 р., яка всупереч вимогам поміщиків відмінила кріпосне право, була нагальною необхідністю того часу. Внаслідок нового переділу землі сільська громада стала колективним власником землі і органом місцевого самоврядування.

Віднині селянин був вільною людиною й мав свою садибну земельну власність, яку треба було викуповувати, та землю польову і лучну, котрі були в користуванні громади. Згідно з рішенням громади польову і лучну землю ділили між селянами залежно від кількості робочих рук, тягла тощо.

П'ятий переділ землі – Столипінська реформа 1906 р. Указом від 9 листопада 1906 р. ліквідували земельну власність громади. Указ давав можливість позбутися патріархальних і напівфеодальних форм ведення господарства і перейти до прогресивнішого капіталістичного фермерського землеробства.

Кожна із запроваджених земельних реформ нелегко сприймалася селянством, але 6-й переділ землі, котрий здійснили більшовики за своєю жорстокістю не міг зрівнятися з попередніми. Розкуркулення, примусова колективізація та штучний голодомор забрали мільйони людських життів.

Сьомий, нинішній переділ землі розпочався після прийняття в 1992 р. закону України "Про селянське (фермерське) господарство". Чимало надій покладалося на цей закон, та, на жаль, непослідовність у діях Уряду, Верховної Ради і відсутність державної підтримки не сприяли масовому розвитку фермерства в Україні. З іншого боку 90% селян не зважувалися зробити цей крок вперед через недостатню інформативну обізнаність і в цьому звинувачують насамперед СМІ України.

Подібні закиди одержала і редакція журналу "Дім, сад, город". Та, крім звинувачень, що журнал зовсім не приділяє уваги проблемам фермерства, до редакції надійшло й чимало листів від селян – передплатників часопису з проханням бодай частково надрукувати Закон. Надходили і надходять листи з запитаннями, що безпосередньо стосуються Закону про фермерське господарство, відповісти на які ми попросили нашого кореспондента ***Володимира ТАРАСЮКА.***

Закон України Про фермерське господарство визначає правові, економічні й соціальні засади створення та діяльності фермерських господарств і спрямований на створення умов для реалізації ініціативи громадян щодо виробництва товарної сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, а також для забезпечення раціонального використання й охорони земель фермерських господарств, правового та соціального захисту фермерів України.

Що таке фермерське господарство?

Фермерське господарство є формою підприємницької діяль-

ної громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм відповідно до закону для ведення фермерського господарства.

Фермерське господарство може створити один громадянин України або кілька, які є родичами або членами сім'ї.

Фермерське господарство має своє найменування, печатку і штамп і діє на основі Статуту. У Статуті зазначаються найменування господарства, його місцерозташування, адреса, предмет і мета діяльності, порядок формування майна (складеного капіталу), органи управління, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до господарства та виходу з нього та інші положення, що не суперечать законодавству України.

Відносини, пов'язані із створенням, діяльністю та припиненням діяльності фермерських господарств, регулюються Конституцією, Земельним кодексом, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами України.

Слід зазначити, що даний Закон не поширюється на громадян, які ведуть особисте селянське господарство або які використовують земельні ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибні ділянки), садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби.

Хто може бути членом фермерського господарства?

Членами фермерського господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім'ї, родичі, які об'єдналися для спільного ведення фермерського господарства, визнають і дотримуються положень Статуту фермерського господарства. Членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом).

Якщо фермерське господарство створив один із членів сім'ї, то інші члени родини, а також родичі можуть стати членами цього фермерського господарства після внесення змін до його Статуту.

Головою фермерського господарства є його засновник або інша визначена в Статуті особа.

Голова фермерського господарства представляє фермерське господарство перед органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями та окремими громадянами чи їх об'єднаннями відповідно до закону. Він же укладає від імені господарства угоди та вчиняє інші юридично значимі дії відповідно до законодавства України.

Голова фермерського господарства може письмово доручати виконання своїх обов'язків одному з членів господарства або особі, яка працює за контрактом.

Хто має право створювати фермерське господарство і який порядок професійного відбору громадян, які побажали стати фермерами?

Створити фермерське господарство має право кожний дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку, виявив бажання та пройшов професійний відбір на право створення фермерського господарства.

Громадяни, що створили фермерське господарство, мають право облаштувати постійне місце проживання в тій частині наданої для ведення фермерського господарства земельної ділянки, з якої забезпечується зручний доступ до всіх виробничих об'єктів господарства. Якщо постійне місце проживання членів фермерського господарства розташоване за межами населених пунктів, то вони мають право на створення відокремленої фермерської садиби, якій надається поштова адреса.

Для облаштування відокремленої садиби фермерському господарству надається за рахунок бюджету допомога на будівництво під'їзних шляхів до фермерського господарства, електро- та радіотелефонних мереж, газо- і водопостачальних систем.

Переселенцям, які створюють фермерське господарство в трудонедостатніх населених пунктах, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, надається одноразова грошова допомога за рахунок державного бюджету у розмірі, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Професійний відбір здійснює районна (міська) професійна комісія з питань створення фермерських господарств, склад якої формується і затверджується районною (міською) радою.

Положення про порядок проведення професійного відбору з питань створення фермерських господарств затверджується спеціально уповноваженими центральними органами виконавчої влади з питань аграрної політики і з питань праці та соціальної політики за погодженням з Асоціацією фермерів та приватних землевласників України.

До складу професійної комісії з питань створення фермерських господарств включаються представники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, представники Асоціації фермерів та приватних землевласників і громадських організацій.

Висновок професійної комісії з питань створення фермерських господарств про наявність у громадянина достатнього досвіду роботи у сільському господарстві або необхідної сільськогосподарської кваліфікації є умовою для державної реєстрації фермерського господарства і надання (передачі) громадянину у власність або оренду земельних ділянок для ведення фермерського господарства із земель державної і комунальної власності відповідно до Земельного кодексу України.

Далі буде

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"! Звертаюся до вашої рубрики "Господар" з проханням надрукувати поради, як правильно ремонтувати крани і чистити їх від бруду. Буду дуже вдячний за відповідь.

***Б. Салтинов**, м. Миргород, Полтавська область*

КРАНИ

Голівку крана з обертально-поступальним рухом штока завжди можна відремонтувати. Якщо при цьому потрібно викрутити голівку, то обов'язково вентилем перекрийте надходження води. Відкрийте кран. У такий спосіб можна усунути ще одну перешкоду – розпір між клапаном із прокладкою і сідлом. Голівку вивертають розвідним чи звичайним гайковим ключем. Маховик на штоку може бути різноманітної форми. Ковпачок обов'язково зніміть із штока, інакше губками ключа не зможете охопити грані голівки.

Найчастіше зношується прокладка. Вигвинтіть гвинт із клапана і разом із шайбою покладіть в коробочку з кріпленням. Більше вони не знадобляться, бо краще користуватися прокладками з гуми, що за діаметром на міліметр більші, ніж внутрішній діаметр гнізда клапана. Цього досить, щоб прокладка щільно сіла в гніздо. Виступаючу крайку прокладки обрізайте ножицями по окружності приблизно під кутом 45°. Це гарантія від можливого гулу і ревіння крана. Прокладки можна купити в магазинах, на базарі чи ножем вирізати самому зі смужки гуми завтовшки 3–4 мм, чи вирубати за допомогою просічки.

Крім гуми, для прокладок придатний шкіриміт. Пластмасу і мікропористу гуму не застосовувати.

Клапан набагато рідше виходить з ладу, ніж прокладка. Природно, коли відламається більше половини окружності гнізда, прокладці не буде за що триматися і вона випаде. Клапан не відновиш, і доведеться купувати новий. За відсутності нового, як тимчасовий варіант можна порадити закріпити прокладку гвинтом.

Якщо є можливість, виточіть новий клапан з латуні чи бронзи на токарному верстаті. Краще, якщо у клапана діаметр дна гнізда на 1–1,5 мм більший, ніж діаметр верхньої крайки. Це забезпечить міцнішу "посадку" прокладки без гвинта. Може підійти і клапан із старої голівки крана.

Голівки кранів у корпусах кранів чи змішувачів можуть розташовуватися маховиком догори, а також горизонтально, похило. Викручуючи голівку, клапан може залишитися на сідлі. Дістаньте його обценьками чи пінцетом. Щоб клапан не випадав з отвору в штоку, деякі сантехніки краї цього отвору розклепують і вбивають туди хвостик клапана. Не робіть цього. Хвостику клапана спеціально дана посадка, що плаває в отворі штока. Це забезпечує рівномірніший знос прокладки. Клапан не випадатиме зі штока, якщо на хвостик підмотати нитки і з натугою вставити його у відповідний отвір.

Шток зі стертим різьбленням особливо небезпечний. З крана починає хльостати вода. Безглуздо торкати маховик – він буде провертатися. Потрібно швидко перекрити вентиль. Якщо і вентиль не тримає, то, подавши маховик максимально вперед, мотузкою чи дротом прибинтуйте його до корпуса крана або змішувача.

Є і тимчасові способи ремонту, звичайно, за умови перекриття води вентилем. Так, якщо після викручування голівки переконаєтеся, що на штоку залишилася ще придатна ділянка для різьби, встановіть прокладку завтовшки 6 мм або підмотайте небагато дроту на хвостовик клапана, це змусить клапан більше виступити зі штока. Дріт можна замінити придатними шайбами. Такий же ефект одержимо, якщо в отвір штока вкласти обрізок дроту або грудку дротиків для того, щоб на 3–5 мм зменшити глибину отвору в штоку.

Та найкраще – замінити шток. Його можна придбати в магазині або власноруч виточити на токарному верстаті з латуні чи бронзи. Щоб змінити шток, розберіть голівку крана: зніміть покажчик, виверніть гвинт, відокремте маховик, викрутіть і виштовхніть зіпсований шток. Шток легше виходить з корпуса, якщо трохи викрутити втулку сальника. Вставте новий шток. За його відсутності поміняйте всю голівку.

Гвинт, що кріпить маховик, не завжди викручується. Вдарте 3–4 рази молотком по торцю викрутки, що стоїть лезом у прорізі гвинта, якщо ж гвинт не піддасться, виверніть голівку і, коли маховик фаянсовий, розбийте його, якщо пластмасовий – розріжте ножівкою. Тепер квадрат штока покладіть гранню на бойок молотка і вдаряйте по протилежній грані іншим молотком. Відвертайте гвинт обценьками. Якщо він відламається, сточіть напилком виступаючу частину гвинта, нахиліть торець "кореня" гвинта, засвердліть і нарізуйте нове різьблення. Надалі відразу після придбання нової голівки сталевий гвинт (навіть з покриттям) викрутіть і вставте латунний, який зазвичай хромують. Коли іншого гвинта немає, добре змастіть будь-якою змазкою (можна вазеліном, салом, маргарином) сталевий гвинт і знову закрутіть його в шток.

Корпус голівки теж не вічний, але різьблення, по якому рухається різьба штока, стирається повільніше. Тому корпус витримує 2–3 зміни штоків. За останні пару десятків років намітилася тенденція до виготовлення більшої різьби у парі корпус-шток. Через це за різьбою шток не завжди підходить до корпуса з іншої голівки. Відзначимо, що велика різьба довговічніша.

Втулка сальника турбує тоді, коли з-під неї починає протікати вода. У цьому разі варто вжити тих же заходів, що і до вентиля при аналогічному дефекті. Специфіка – менший розмір ключа для загортання втулки, тому деякі замінюють ключ обценьками, що призводить до зрізання кутів сходження граней. А далі що? Поміняйте втулку сальника!

Простір під сідлом корпуса крана (чи боковини

змішувача) у квартирах засмічується під час ремонту водогінної мережі. Частки іржі, піску і т.п., що назбиралися перед деталями великих вентилів і засувок, падають у труби при їхньому перекритті. Потік води підхоплює ці частки і забиває кінці труб, де встановлені крани і змішувачі, і де лише періодично підтікає вода. Така закупорка труб характерна для садових ділянок навесні, коли вперше після зими пускають воду. Взагалі, внутрішня поверхня труб особливо швидко іржавіє, коли вони без води. У міських водопроводах труби без води перебувають короткі проміжки часу, тому й засмічуються менше. Для усунення засмічування, якщо вода погано надходить у кран чи взагалі не надходить, перекрийте вентиль, викрутіть голівку і постарайтеся просунути дротик як можна далі в отвір, навколо якого розташоване сідло. Відкрийте трохи вентиль і ще "пошарудіть" дротиком. Нехай частки сміття винесе вода. Якщо при подальшому відкритті вентиля струмінь води не збільшиться, доведеться викручувати вже сам корпус крана з муфти і знову застосовувати дріт. За всіх цих операцій на отворі, куди відвертається голівка, повинна лежати ганчірка, що захистить стіни від забруднення. Встановлюючи корпус крана на місце, пам'ятайте, що його можна тільки вкручувати. При відкручуванні корпуса навіть на десяток градусів, рвуться нитки ущільнювача, що призводить до протікання. Краще цілком викрутити корпус, збільшити або зменшити кількість ущільнювача і знову вкрутити кран.

Зазор у змішувачі під сідлом боковини усунути легше, ніж зняти змішувач, тому що тут немає тих похилих ходів, що є у корпусах крана і вентиля. Тут є один поворот у косинці. Відкрутивши голівку, проштовхуйте дріт в отвір, навколо якого розташоване сідло. Все інше так само, як і в крані.

Прилипання прокладки до сідла спостерігається тоді, коли довго не користуються краном чи змішувачем. Причому в прокладок, прикріплених гвинтом до клапана, цього майже не буває. Ознаки прилипання такі ж, як і при засміченні. Вода з носика крана не тече, хоча шток цілком викручений. У цьому разі викрутіть голівку (звичайно, при закритому вентилі) і загляньте всередину гнізда клапана. Якщо немає прокладки, продовжуйте огляд. Роздивіться сідло в корпусі. Підковирніть прокладку викруткою з сідла. Очистіть сідло лезом викрутки. Відкрийте вентиль. З'явиться вода – повертайте голівку в корпус крана.

Прокладка зникла (можливо і таке) – розтерта і прорізана, разом з водою вона непомітно випала з крана. І начебто шток нормально обертається в різьбі корпуса голівки, а вода не зупиняється. Послідовність ремонту така ж: перекривайте вентиль, викрутіть голівку, ставте прокладку.

Смітинка, що пристала до дроту, заважатиме закрити кран, і з нього тектиме не набагато менше води, ніж коли зникла прокладка. Відкрийте і закрийте кран три–чотири рази. Смітинку повинно вимити водою. Якщо цього не станеться, викручуйте голівку і зчищайте з прокладки частки сміття.

Ущільнення голівки крана у вигляді пластмасового кільця можна використовувати не один раз. Усі інші види ущільнень після кожного викручування голівки видаляйте. Відступивши від краю різьби на 2–3 нитки, підмотайте новий ущільнювач, що товщає, у бік закручування голівки.

Голівку крана зі зворотно-поступальним рухом штока, якщо вона протікає з-під маховика, варто викрутити з корпуса. Перед цим обов'язково перекрийте вентилем надходження води до голівки. Він може бути розташований тут же, під умивальником чи мийкою. Якщо індивідуальний вентиль відсутній, то закрутіть вентиль на введенні в квартиру. Встановлюють його, звичайно, в туалеті. Після цього, навіть якщо струмінь води з-під крана величиною із сірник, викручуйте голівку, попередньо трохи викрутивши шток: маховик потім зніміть. Наявність струменя свідчить про необхідність заміни прокладки у вентилі після ремонту голівки крана.

Коли голівка буде відділена від корпуса крана, викруткою виштовхніть стопорну шайбу. Потім натисніть на чотиригранний кінець штока, на якому фіксується маховик. Шток і шпиндель мають вийти з корпуса голівки. Іноді, аби розібрати голівку, доводиться вдарити кінцем штока по дошці. Ні в якому разі не можна вдаряти кінцем штока по якому-небудь сталевому предмету: крайки і перші нитки різьбового отвору заб'ються під гвинт. Адже деталі голівки роблять з латуні.

Після розбирання в кільцеві канавки штока натягніть нові сальники, видаливши старі стерті. Шток із шпинделем легше увійдуть у корпус, якщо виступаючі частини нових сальників змащені. За їхньої відсутності можна підмотати під наявні трохи нових ниток, краще лляних. Можливий і інший варіант: з придатної гумової трубки наріжте кільця й установіть їх замість стертих сальників.

Дуже часто починає протікати носик крана чи злив змішувача. У цьому разі також варто зняти маховик і викрутити голівку крана. Прокладку, що зносилася, не намагайтеся вирвати з клапана. Набагато легше підійти викруткою клапан і зняти його з виступу шпинделя, що центрує, разом із прокладкою. Тепер прокладка легко відокремиться від клапана. На її місце вставте нову. Клапан надягніть на виступ шпинделя, попередньо проколовши у прокладці отвір.

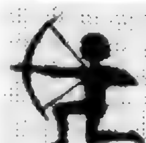
Виготовити нову прокладку можна з гуми завтовшки 3–4 мм. Прокладку вставте в клапан і лише потім проколіть отвір. З незначним зусиллям насадіть клапан із прокладкою на виступ шпинделя. Поверніть голівку крана на місце. Якщо ущільнювач між корпусами голівки і крана зносився, видаліть його. Новий ущільнювач приготуйте з лляної мотузки. Відступивши від краю різьби на 2–3 нитки, намотайте пасма у бік вкручування голівки крана.

Маховик крана можна замінити лише на аналогічний. Його внутрішня поверхня має таку форму, аби не допустити випадання стопорної шайби.

П. Поклад,
м. Ізмаїл,
Одеська обл.

Біодинамічний

ЛИПЕНЬ

Стрілець – 30.06–1.07

Наприкінці червня – на початку липня достигають ягоди малини. Залежно від сорту і погодних умов період збирання розтягується до одного місяця і більше. Враховуючи це, досвідчені садівники висаджують малину різних сортів залежно від строків достигання, а нерідко й ремонтантну.

Під час масового достигання ягід урожай збирають через 1–2 дні. Ягоди малини дуже ніжні, тому їх збирають у неглибоку тару, не пересипають з однієї ємкості в іншу. Краще не збирати ягоди мокрими і не допускати перестигання.

На початку липня з метою формування крони у вигляді вільноростучої пальмети, коли на деревці другого року садіння пагони добре розвинуться, на центральному провіднику вибирають три найсильніших пагони – один для центрального провідника і два для скелетних гілок другого ярусу крони. Всі інші добре розвинуті пагони, що виросли на центральному провіднику, відхиляють і підв'язують до дроту.

Щороку стежать, щоб не допустити врізання дроту у штамб і гілки.

Козеріг – 2 – 3.07

ПГ – Перигей,

– Нижня точка піднімання Місяця,

○ – Повний Місяць – 2.07

Протягом вегетаційного періоду ґрунт у саду слід утримувати в розпушеному стані і чистим від бур'янів.

Для цього міжрядні смуги і пристовбурні круги обробляють 4–6 разів на глибину 6–8 см. Після рясних дощів, якщо немає бур'янів, руйнують кірку.

За даними науковців, доросла яблуня на сильнорослій підщепі щорічно виносить з однієї сотки саду до 1 кг азоту і калію і до 0,5 кг фосфору. Нестача елементів живлення негативно впливає на стан дерев. Вважається, що не менше 50 відсотків елементів живлення потрібно вносити в ґрунт у вигляді органічних добрив.

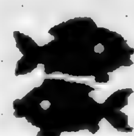
Однією з форм удобрення саду є кореневі та позакореневі підживлення. Під плодові дерева вносять приблизно по відру розчину на квадратний метр площі проекції крони. Мінеральні добрива розводять водою у 50 разів, гноївку в – 3–4, пташиний послід – у 10–15 разів. За одне підживлення на сотку саду вносять 0,3–0,6 кг діючої речовини азотних, фосфорних чи калійних добрив. Гноївку вносять з розрахунку 50–70 кг, пташиного посліду – 10–20 кг на сотку.

Водолій – 4 – 5.07

На городі у липні під час прополювання овочевих культур, картоплі, інших сільськогосподарських культур з'являється чимало відходів, бур'янів із саду й городу, рослинності з придорожніх смуг, яку треба своєчасно скошувати, щоб вона не обсіменилася. Все це – відмінна складова для компосту. Не забувайте також заготувати дернову землю. Вона знадобиться для парників, теплиць, а також для вирощування кімнатних квітів та вигонки зелених рослин узимку.

Минулорічний компост слід перелопатити, але не дати йому висохнути.

Риби – 6 – 7.07

У липні висівають цибулю-батун, цибулю багатоярусну та інші багаторічні рослини.

Якщо у вас справно працює поливна система городу або саме випали рясні дощі, можна висівати салати, гірчицю салатну, кріп, шпинат, листковий буряк, пекінську капусту.

Матимете зі свого городу вітамінну продукцію усе літо й на початку осені.

Протягом липня збирають рослини з лікувальною метою: траву материнки і м'яти, суцвіття календули, листя кропиви, траву і корені календули, плоди кмину, корені кропу.

Овен – 8 – 10.07

☾ – Третя чверть Місяця – 9.07

Завершальним етапом праці в саду є збирання врожаю. Хоч це станеться через 2–2,5 місяця пізніше, однак уже зараз ви можете підрахувати майбутній урожай, підготувати тару й приміщення для його зберігання.

Можливий урожай визначають так. На яблунях і грушах виділяють контрольні гілки і підраховують на них кількість плодів. Визначають, яку частину в кроні дерева займають контрольні гілки і відповідно обчислюють приблизну кількість плодів на всьому дереві. Потім підраховану кількість плодів множать на середню масу плоду і визначають загальну масу з дерева. Так можна визначити увесь валовий урожай. Виходячи з цих підрахунків, легко орієнтуватися в кількості тари і місця для зберігання плодів та своєчасно підготуватися до цього дуже важливого заходу.

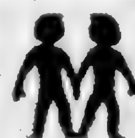
Тілець – 11 – 12.07

☊ – Перетинання екліптики під час піднімання Місяця – 11.07

У перші дві декади липня практикують літнє висаджування картоплі. Для цього можна використовувати як ті бульби, що залишилися в погребі з минулого року, так і з цьогорічного врожаю. В цю пору нерідко бувають досить рясні дощі, які сприяють успішному розвитку рослин. Якщо ж є змога здійснити полив картопляних грядок, то результат буде задовільний.

На 1–2-річних кущах суниці залишають вуса для одержання розсади. На кущах старше двох років їх періодично видаляють. Своєчасне видалення сприяє кращому розвитку рослин і підвищенню врожаю в наступному році.

Для боротьби з шкідниками й хворобами після цвітіння суниці застосовуйте рослинні препарати, нешкідливі для людини.

Близнюки – 13 – 15.07

АГ – Апогей – 14.07,

– Найвища точка піднімання Місяця – 15.07

Україна, особливо її південно-східні регіони, вважається країною з ризикованими умовами садівництва. Нерідко літо буває занадто спекотним, коли не випадають дощі протягом одного і навіть двох–трьох місяців. А між тим дерева яблуні в плодоносному віці витрачають на транспірацію листя понад 25 кубометрів води із сотки. Крім того, навіть при утриманні міжрядь під чорним паром з поверхні ґрунту випаровується також до 25 кубометрів води з сотки. В Степу при задерніннi витрати води зростають до 70–90 кубометрів із сотки. Таку кількість води можуть дати 900–1000 мм опадів. На Україні, навіть на Поліссі, в середньому випадає до 500 мм опадів на рік.

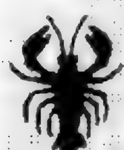
календар

ЛИПЕНЬ

Ось чому необхідно забезпечити достатню кількість води в період вегетації дерев.

Саме тому збереження вологи в ґрунті – один із найважливіших агрозаходів. Достатнє зволоження ґрунту може забезпечити тільки поливання саду. Розпочинають поливати наприкінці травня – на початку червня і закінчують у кінці серпня.

Поливна норма на сотку піщаних ґрунтів 4–5, суглинків – 7–8, глинистих ґрунтів – 9–10 кубометрів води. Існує декілька способів зрошення, отож вибирають якийсь з них залежно від конкретних умов.

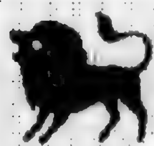
Рак – 16 – 17.07

● – *Новий Місяць – 17.07*

Найстарішим способом поливу саду, який не потребує обладнання і великих капіталовкладень, є полив по борознах. Недолік цього способу полягає у тому, що площа саду під час поливів зволожується нерівномірно: найменше в приштамбовій зоні, де багато коренів. Цей спосіб потребує великих затрат ручної праці.

У садах на схилах при задернінні практикується полив по пристовбурних кругах і смугах. Їх роблять круглої й квадратної форми навколо дерев, шириною 2–4 м. Відділяють їх від іншої площі саду валками землі висотою 20–25 см.

В останні роки впроваджується найпрогресивніший спосіб зрошення – крапельний. За цього способу зменшуються витрати води, а потрапляє вона за чітко запрограмованими нормами. Звичайно, для цього потрібні додаткові капіталовкладення. Однак вони швидко окуповуються додатковим урожаєм.

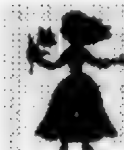

Лев – 18 – 20.07

У другій декаді липня висівають огірки для вирощування в зимовій теплиці.

Продовжують збирати огірки, настає час подавати до обіднього столу помідори з парників. До речі, пам'ятайте про необхідність прищипувати верхівки помідорів і баклажанів у теплиці. У відкритому ґрунті на помідорних кущах зірвіть виродливі зав'язі.

Остаточно збирають урожай кольрабі, цвітної, а також білоголової капусти ранніх сортів. Одночасно можна на звільнені ділянки висаджувати цвітну капусту для одержання повторного врожаю.

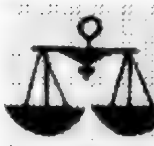

Діва – 21 – 22.07

Якщо ви не змогли раніше прорідити моркву, буряки, петрушку, редьку або ж прорідили недостатньо, то зробіть це зараз. Коли ж залишити посіви цих культур загущеними, то коренеплоди виростатимуть повільно, з вадами і смаковими відхиленнями від сортової норми.

У другій декаді липня підкопують картоплю. На звільнених ділянках можна висіяти редиску, щоб мати її свіжою для салатів і влітку.

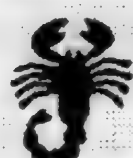
Підживлення огірків і помідорів – обов'язкове. Найкращі скоростиглі і смачні плоди першого врожаю залиште на насіння. Помідори для цього, як правило, зривають з першого–другого грона.

Терези – 23 – 24.07

Як у другій, так і в третій декадах липня слід здійснювати розпушування ґрунту, підживлення добривами, скошування трави, накладання й огляд ловильних поясів, обрізування сухих гілок, збирання і знищення падалиці.

На ділянках смородини, порічок, аґрусу збирають урожай.

Скорпіон – 25 – 27.07

☋ – *Перетинання екліптики під час опускання Місяця – 25.07*

Нерідко, особливо у дощові роки, в третій декаді липня картопля і помідори уражуються фітофторозом. Не слід чекати цієї напасті. Краще обприскувати ці рослини профілактично. Для одержання свіжої пекінської капусти на салати у серпні–вересні можна під знаком Скорпіона висіяти безпосередньо в ґрунт цю культуру за схемою 10x70 см. Щоб одержати добрий урожай, необхідно підтримувати оптимальну вологість ґрунту, а грядку розпушувати й знищувати бур'яни.

Простежте за розвитком висадженої навесні розсади капусти.

Пізню та середньостиглу (особливо, якщо з'явилася кила) повторно підгорніть.

Стрілець – 28 – 29.07

◡ – *Найнижча точка опускання Місяця – 29.07*

Наприкінці липня масово збирають огірки, які вирощують без укриття.

Якщо є змога, то на грядку огірків ходіть не рідше трьох разів на тиждень, щоб плоди не перестигали, адже один жовтяк забирає поживних речовин у декілька разів більше, ніж десяток молоденьких огірочків. Незабаром розпочнеться сезон активної заготівлі овочів на зиму, тож необхідно завчасно підготувати тару. Для засолювання слід пропарити і своєчасно замочити бочку.

Нерідко городники не міняють плантації суниці протягом 5–6 років і навіть довше. А тим часом найпродуктивнішими є молоді насадження. При цьому витрати на закладання нових плантацій окуповуються економією на збиранні великоплідних ягід. Закладання ж молодих плантацій не надто складне, адже кожен кущ щороку утворює 15–20 нових рослин-вусів, розміщених на довгих пагонах. Ефективним є літнє закладання суничних плантацій. При цьому, висадивши суниці в кінці липня – на початку серпня, вже наступного року матимете до 100 кілограмів з гектара досить великих ягід.

Козеріг – 30 – 31.07

ПГ – Перигей – 30.07

◡ – *Нижня точка піднімання Місяця,*

○ – *Повний Місяць – 31.07*

У кінці липня починають збирати помідори, перець, кабачки, вибирають на пучкову продукцію моркву й селеру при досягненні коренеплодів у діаметрі 1–1,5 см, підкопують картоплю.

Вибірково зрізують головки ранньої капусти білоголової. Під час зрізування зберігають листя. З пазух у подальшому утворюються 2–3 головки-дітки масою 200–300 г. Також вибирають кольрабі ранньостиглих сортів, коли стеблоплід досягне у діаметрі 6–8 см.

Заготовляють на зиму зеленні культури. Листя петрушки і селери зрізують 2–3 рази, коли вони мають висоту 20 см.

Під час збирання шпинату рослини не висмикують. Його листя зрізують або обламують біля черешка. У ревеню лист відразу зрізують, щоб не зав'яла їстівна частина – черешок.

Наприкінці липня збирають цибулю-сіянку і цибулю ріпчасту, вирощену з сіянки.

ШЛІФОВАНЕ ЛАКОВЕ ПОКРИТТЯ

У мене виникла потреба привести в порядок меблі, зокрема полакувати їх. Та з'ясувалося, що відтоді як з'явилися нові суміші для матових покриттів про техніку шліфування лакового покриття майже забули. То, можливо, "Господар" допоможе і розповість, як правильно нанести і відшліфувати лакове покриття.

П.Крисюк,
м. Умань

Нанесення лаку з наступним шліфуванням – доволі складна процедура. До того ж лак наносять шар за шаром і кожен ретельно шліфують, причому не відразу, а лише після того, як шар лаку повністю висохне, затвердне. Зрозуміло, що на все це іде чимало часу. Але інакше не можна. Тільки за повного і точного дотримання всіх правил покриття вийде бездоганно рівним і красивим.

Не випадково шліфоване лакове покриття, виконане вручну за всіма правилами, вигідно відрізняється від того, яке можна побачити на меблях фабричного виробництва, що, до речі, і стало причиною поганої репутації матового лакування.

Для домашнього майстра використання техніки шліфування лакового покриття може стати доброю практикою в освоєнні різних способів обробки виготовлених власноруч предметів меблів.

Шліфоване лакове покриття вважається бездоганним, якщо на ньому не видно жодного поглиблення або застиглих порошин. Після завершального шліфування поверхня має стати рівномірно матовою. Тому непросто уникнути спокуси нанести ще один шар лаку і відшліфувати його, щоб одержати ідеальну поверхню.

ПІДХОДЯЩІ ЛАКИ

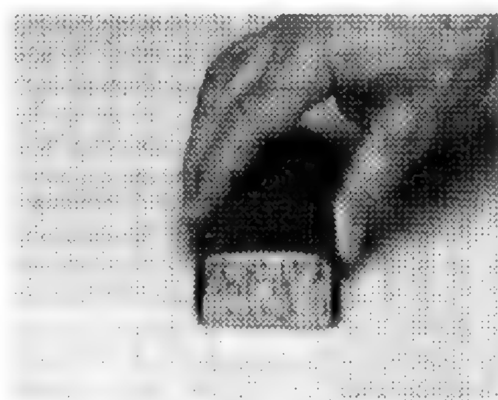
Шліфоване лакове покриття вже під час нанесення піддається значно більшому навантаженню, ніж звичайне лакове упродовж усієї своєї служби. Тому для матового лакування поверхонь рекомендують вибирати тільки кращі лаки. Вони мають покривати основу найтоншим і водночас дуже міцним шаром, щоб його можна було шліфувати.

Акрилові лаки для цього непридатні. Добрі результати дають лаки, виготовлені з алкідної смоли. Утім, про якість лаку можна судити і за тим, скільки він коштує. Дешеві лаки, зазвичай, не підходять для такого способу обробки поверхні.

Непогано піддаються шліфуванню і блискучі непрозорі лаки. Але перші все-таки кращі, оскільки вони містять менше твердих часток, що можуть подряпати поверхню. Однак незалежно від того, який лак ви виберете – матовий чи непрозорий, – кожен шар повинен сохнути мінімум 12 годин, і тільки після цього можна його шліфувати.

> ***Робоче приміщення має бути без пилу***
> *Дуже важливо, коли наносите лак, не допустити потрапляння в нього порошин і крихітних волокон. Вони своїм електростатичним зарядом можуть витиснути часточки твердих речовин, що містяться в лаку, і тим самим утворити мікроскопічні кратери. Тому під час нанесення лаку необхідно дотримуватися такого правила: працювати тільки в чистому приміщенні і, поки лак не висохнув, уникати протягів, що можуть принести із собою порошини і різні волокна.*

ПІДГОТОВКА ПОВЕРХНІ

Поверхню деревини зачищають наждачним папером. Завдяки шліфувальній колодці папір рівно прилягає до поверхні, яку обробляють.

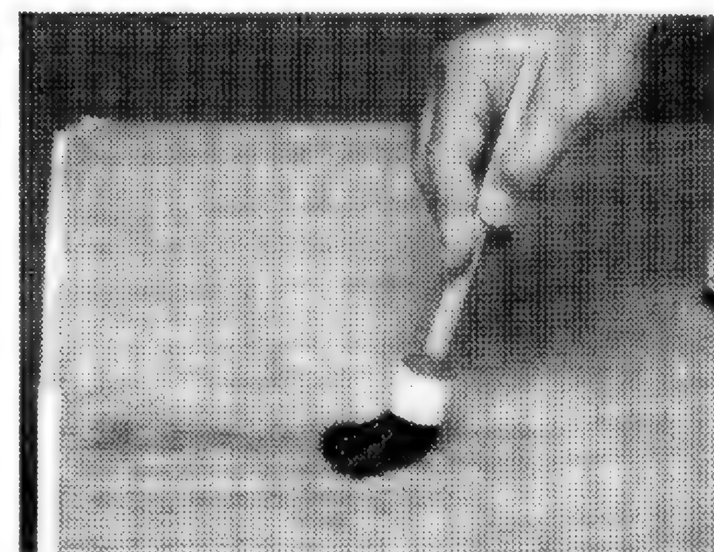
Чи матимете шліфоване лакове покриття красивим, багато в чому залежить від якості основи. Бездоганно підготовлена поверхня – одна з умов її успішого оброблення.

Та слід пам'ятати, що для покриття лаком придатне тільки тверде дерево з стійкою структурою. У вироба з деревини м'яких порід, структура якої неоднорідна (вона змінюється в міру старіння дерева), поверхня через деякий час починає нагадувати пральну дошку, і зовнішій вигляд виробу – лаковане воно чи ні, звісно, виявляється зіпсованим. З виробами з деревини твердих порід цього не трапляється.

Перший етап підготовки поверхні – шліфування, воно згладжує нерівності й усуває надрізані волокна, що стирчать. Деревний пил, що з'явився, необхідно ретельно зібрати пилососом. Можна і щіткою або віничком, але краще все ж таки пилососом, оскільки він не піднімає пилу.

ҐРУНТОВКА

На відшліфовану поверхню наносять ґрунтовку. Вона заповнить пори деревини, зміцнить її структуру. Також завдяки ґрунтовці шпаклівка і перший шар лаку, які наносять слідом, не проникнуть у дерево надто глибоко.

Ґрунтовку наносять товстим шаром і після висихання шліфують. Наждачний пил слід видаляти дуже ретельно.

Ґрунтовку наносять товстим шаром, і тільки після того, як він добре просохне, наждачним папером зернистістю 180 зачищають волокна, що піднялися, і згладжують усі нерівності.

ШПАКЛЮВАННЯ І ШЛІФУВАННЯ

Заґрунтована і відшліфована поверхня ще не може бути основою для першого шару лакового покриття. Додатково її вирівнюють спеціальною шпаклівкою, яку наносять еластичним шпателем, ведучи його упоперек волокон деревини.

Коли зашпакльована поверхня повністю висохне, її шліфують, використовуючи наждачний папір зернистістю 180, найтоншу пемзову пудру, що зм'якшує вплив абразивного покриття паперу на оброблювану поверхню. У результаті після шліфування на ній не залишається подряпин. Щоб взаємодія

Шпаклівку наносять і розподіляють по поверхні японським шпателем. Ведуть його під невеликим кутом, щоб краще заповнити пори деревини.

Затверділий шар шпаклівки обробляють зволоженим наждачним папером і пемзовою пудрою доти, поки поверхня не стане гладенькою.

наждачного паперу і порошку з пемзи була ефективнішою, їх попередньо зволожують (після нанесення на поверхню порошок обприскують водою).

УСУНЕННЯ ВАД

У процесі шліфування бобишку, обгорнуту наждачним папером, переміщують по поверхні колоподібними рухами з дуже легким натиском. Намагайтеся якомога рівномірніше обробляти. Після завершення шліфування ретельно очистіть поверхню вологою губкою або ганчіркою.

Якщо результати роботи вас не задовольняють, нанесіть шпаклівку ще раз і знову відшліфуйте поверхню. Усувати виявлені вади, нерівності краще на цій стадії обробки, оскільки зробити це після нанесення першого шару лаку не завжди вдається.

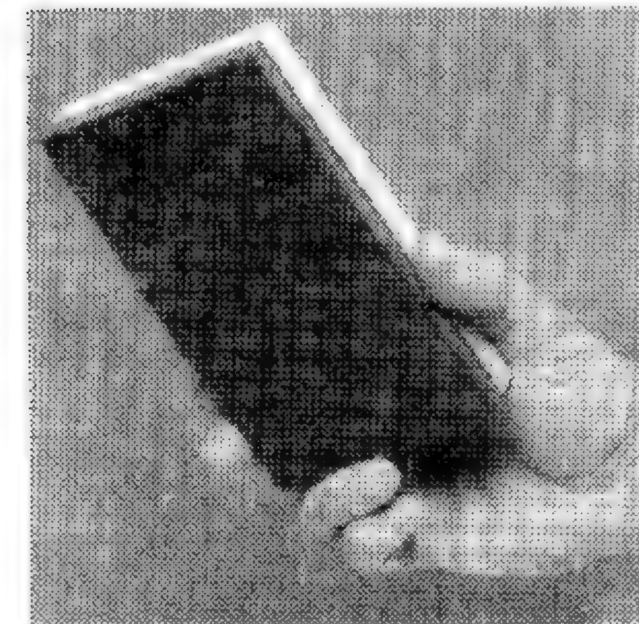
На очищену від залишків пудри з пемзи і наждачного пилу поверхню нанесіть перший шар лаку. Чим вища якість лаку, тим краще, рівніше він лягає. Тому використання гарних, дорогих лаків фактично від початку окуповує себе.

ЩІТКИ

Щітки також мають бути доброї якості – такі, що рівномірно усмоктують фарбу або лак і так само рівномірно розподіляють їх по поверхні. Дешеві щітки, які застосовують для нанесення звичайного лаку, тут не підходять.

Перед тим як нанести лак, щітку потрібно обробити — "помасажувати" щетину кінчиками пальців, аби видалити всі неміцно закріплені волоски. Подібно порошинам волоски, "загублені" щіткою і, потрапивши в шар лаку, можуть зіпсувати всю роботу.

Спочатку лак наносять паралельними мазками в напрямку волокон деревини, потім – упоперек. На завершення злегка проводять щіткою уздовж волокон деревини, щоб притиснути кінчики волокон, що піднялися, і в такий спосіб остаточно загладити поверхню.

Саморобне пристосування для шліфування лакового покриття: до дерев'яної пластини, що служить рукояткою, приклеюють шматок товстої повсті.

ПОВСТЬ

Для шліфування лакового покриття вам знадобляться саморобна шліфувальна колодка і пемзова пудра. Роблять таку колодку з відрізка дошки і шматка повсті, яку можна знайти в будь-якому магазині будматеріалів. Повсть товщиною 10 мм прикріплюють до дерев'яної пластини (вона буде рукояткою) за допомогою стрічки, обробленої з обох боків клейкою речовиною.

Перший шар лаку наносьте якомога рівномерніше і так, щоб не було помітно слідів щітки.

Повсть сприяє рівномірному розподілу пемзової пудри, зм'якшує її вплив на лакове покриття, у результаті на поверхні не залишається борозенок і подряпин. Вода, якою змочують порошок з пемзи, також оберігає шар лаку від ушкоджень. Щораз після шліфування повсть потрібно промивати водою, оскільки вона усмоктує в себе частину шліфувальної пасти. Видаляється ж вона легко.

Тонка повсть, яку використовують, наприклад, як покриття для підлоги, непридатна для шліфування. Задовільних результатів можна домогтися тільки користуючись товстою повстю, яка має рівну поверхню, чого не можна сказати про повстяне покриття для підлоги, поцятковане борозенками. Саме через них пемзова пудра не розподілятиметься рівномірно.

ПОПЕРЕМІННО ЛАКУВАТИ І ШЛІФУВАТИ

Коли перший шар лаку цілком висохне, беріться за обробку поверхні: нанесіть на неї суміш з пемзової пудри і води та шліфуйте ділянку за ділянкою саморобною колодкою з повстяним покриттям. Постарайтеся обробити всю поверхню, включаючи кути і краї, – це дуже важливо. Якщо ви вважаєте, що досягли мети, протріть чистою ганчірочкою невелику ділянку поверхні і перевірте, в якому вона стані і чи потрібно продовжувати роботу.

Суміш з пемзової пудри і води втирають у шар лаку. В результаті прозоре й блискуче покриття стає матовим. Поверхню очищають від пасти спочатку мокрою ганчіркою, потім сухою.

Потрібно нанести і відшліфувати як мінімум три шари лаку, щоб поверхня стала бездоганною. Але і п'ять, і навіть шість шарів — не виняток.

Якщо якість шліфування лакового покриття відповідає вашим вимогам, якомога ретельніше очистіть від пемзової пасти всю поверхню мокрою ганчіркою, дайте поверхні висохнути, а потім видаліть розводи, що залишилися, сухою ганчіркою. Після цього можна наносити наступний шар лаку.

Після нанесення другого шару лаку поверхню також шліфують, а потім ретельно очищають. Якщо результати вас задовольняють, роботу можна вважати закінченою. Але за всіма правилами необхідний ще один – третій шар лаку. Може бути п'ять і навіть шість шарів. Саме за багатошарового лакового покриття поверхня набуває рівномірного забарвлення.

За матеріалами із серії "Зроби сам"
підготував ***Г. Ткаченко***

ПОБУТОВА ТЕХНІКА – ЩО МИ ПРО НЕЇ ЗНАЄМО

Нещодавно одержали квартиру, хочемо обладнати її за своїм уподобанням, придбати побутову техніку. Чула, що і холодильник, і пральна машина мають ширші можливості, ніж ті, якими ми зазвичай користуємося. Та мене в першу чергу цікавлять кухонні плити. Які є, як ними користуватися, як за ними доглядати, як їх чистити? І ще одне прохання — розкажіть про парову духовку, бо мало хто з продавців навіть чули про неї.

М. Іванова,
м. Мелітополь

А справді, чи все ми знаємо про побутову техніку, що є в нас вдома? Чи правильно поводимося з нею? Чи на всі 100% використовуємо цю дорогу техніку? Мабуть, ні. Але варто придивитися до їхньої роботи, зрозуміти, як вони влаштовані, – і виявляється, що в умілих руках можливості побутової техніки набагато ширші, ніж перелічено в інструкції.

Про це й піде мова. Спочатку про:

КУХОННІ ПЛИТИ

Сучасні плити навіть за скупими державними нормативами розраховані на 16–20 років, триваліше їх використання і небезпечне, і марнотратне. До того ж, нині з'явилися чудові нові моделі, красиві й комфортні, з невідомими колись можливостями. Вони перетворюють щоденну повинність готування їжі в приємне заняття. Але якщо ви продовжуєте крутитися біля розпеченої плити, витрачаючи безцінні нервові клітини і стежачи за тим, щоб пиріг пропікся, а не підгорів, і щоб обід не захолов, поки ви заженете усіх за стіл, сьогодні це вже несолідно.

Тож поспішіть замінити своє морально застаріле домашнє вогнище на більш-менш (залежно від ваших статків) сучасне.

Електричні плити останнього покоління – це справжні кухонні комп'ютери. Наприклад, ви можете запрограмувати плиту на визначений режим і час, завантажити в духовку необхідні продукти і піти у справах. За вашим завданням плита увімкнеться, скажімо, о пів на другу і вимкнеться до вашого приходу о другій. Ви і ваших домашніх чекатиме гаряча страва. Підгоряння виключене!

Сучасні електроплити вибухо- і пожежобезпечні, майже не нагрівають повітря в кухні, їхні конфорки рівномірно прогрівають ваші сковороди і каструлі, а їжа в них не підгоряє. Уже нікого не здивує конфорка зі змінною зоною розігрівання, під склокерамікою, коли для невеликої каструлі вмикається тільки внутрішня зона нагрівання, а для посуду більших розмірів можна додатково підключити і зовнішню. Зона нагрівання може складатися з двох зміщених по осі окружностей: включені одночасно, вони утворять овальну конфорку для видовженої жаровні.

Цікаві конфорки з режимом термостата. На цій потужній конфорці великого діаметра можна не тільки швидко готувати страви, а й залишати на кілька годин, щоб вони швидко не охолонули.

Не здають своїх позицій і газові плити. Сучасні моделі оснащені електропідпалом, пристроєм безпеки від випадкового витоку газу. А особлива автоматична система перекриє газ у духовці або в пальнику, якщо полум'я випадково згасне. Традиційні чавунні і сталеві ґрати робочої поверхні в деяких моделях замінені на сучасні склокерамічні панелі. Зазнали змін і газові пальники. Вони можуть бути подвійними, більш потужними: язички полум'я в них розташовуються по двох концентричних окружностях. Трапляються пальники принципово нової форми, наприклад трикутні.

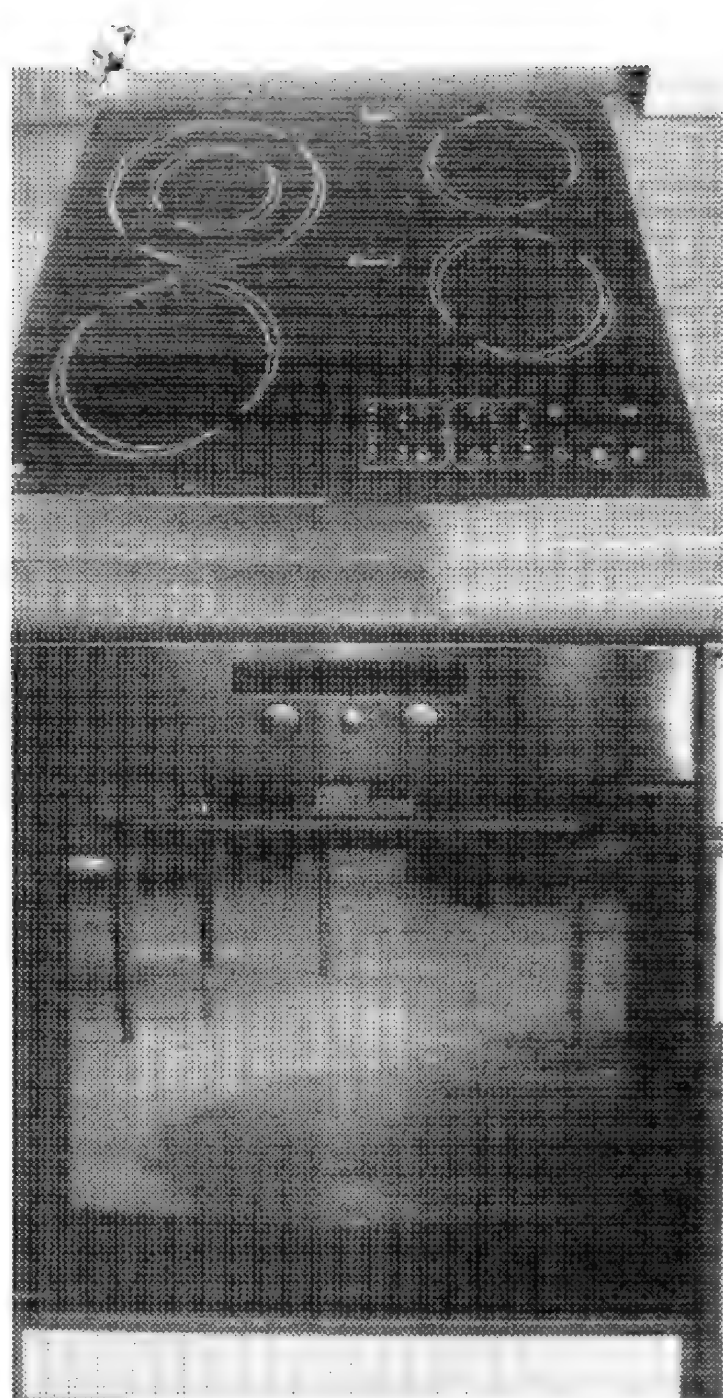
Духовки газових плит дедалі частіше забезпечуються електричними грилями; з'явилися моделі, де духовка повністю електрична. Це зручніше й безпечніше.

Ширина сучасних газових і електричних плит може бути від класичних 60 см до 45 см. Це непогано розв'язує проблему маленької кухні. Дедалі популярнішими стають кухонні гарнітури із вбудованими плитами, коли робоча панель вмонтована в стільницю. Це красиво, гігієнічно й зручно і набагато легше підтримувати чистоту. Окремо вибрану духовку можна встановити під плитою або поруч у високій шафі на рівні грудей, щоб не нахилятися. При цьому плита і духовка працюють від однієї загальної панелі керування.

На зміну газовим і електричним плитам уже надходять прилади на зовсім нових принципах дії. Входять у моду індукційні плити, де зовні холод, зате всередині посуду жар, і вся енергія цілком іде на швидке приготування страви, а не на нагрівання плити й повітря в кухні. Найчастіше такі моделі виготовляють саме для вбудовування в кухонні меблі.

Гібрид газової, електричної й індукційної плити

Якщо у вашому будинку постійне газопостачання і не передбачене спеціальне силове підведення для використання потужних електроплит, ви можете установити в себе на кухні оригінальний гібрид минулого й майбутнього в технології приготування їжі.

Комплект: електроповерхня, сенсорне управління, таймер, 4 зони нагрівання, 1 галогенна; електродуховка нержавіюча, має 8 функцій, електронний дисплей, годинник, таймер, електроконтроль температури, багатофункціональна.

Дві газові конфорки, оформлені в стилі ретро, дадуть вам переваги використання такого ощадливого й дешевого палива, як газ. Один з газових пальників, потужніший, призначений для смаження. Паливо – природний газ, але за допомогою спеціального інжектора може бути використана суміш бутан-пропан.

Зате друга половина плити – вбудовані дві індукційні конфорки. Це цілком новий спосіб здобування тепла для варіння та смаження кінця минулого століття. Принцип дії геніально простий. Конфорки тільки намальовані на плиті, вони позначають місця, куди треба ставити каструлю чи сковороду. Індукційні котушки всередині плити утворюють у металевих предметах вихрові струми. Вони й нагрівають металевий посуд, а зовсім не конфорки. Поверхня плити залишається практично холодною. Плита цілком безпечна як щодо випадкових опіків, так і щодо електромагнітного поля. Воно низькочастотне. Проте швидкість роботи тут приблизно така, як у мікрохвильовій печі: вода, наприклад, закипає удвічі швидше, ніж на традиційній електричній чи газовій плиті. При цьому вся електроенергія йде на приготування їжі.

Сенсорна панель керування з різнобарвними світловими індикаторами, таймер зі звуковим сигналом й інші зручності роблять плиту найдосконалішим явищем сучасності. 12 рівнів потужності дають змогу точно задати температуру для приготування будь-якої страви. Як тільки ви знімете каструлю з плити, конфорка відразу відключається і швидко остигає, навіть якщо ви не вимкнули її. Потужність висока, а витрата енергії надзвичайно ощадлива (удвічі менша, ніж в інших плитах такої ж потужності). Такого ККД (до 90%) поки не має жоден прилад для приготування їжі.

Плита влаштована так, що нагріває тільки металеві предмети діаметром понад 12 см. Тому якщо на поверхню плити потрапить олія або шматочки продуктів, вони не пригоряють, і догляд за абсолютно гладкою поверхнею плити нескладний.

Ця комбінована плита складається з двох вбудованих двоконфорних блоків. Їх можна врізати в стільницю з розділовою перемичкою або впритул один до одного. А духовку, яку можна вбудувати і розмістити, де вам зручніше, можете вибрати будь-яку: електричну, мікрохвильову, мікрохвильову з грилем і конвектором або парову.

Парова духовка

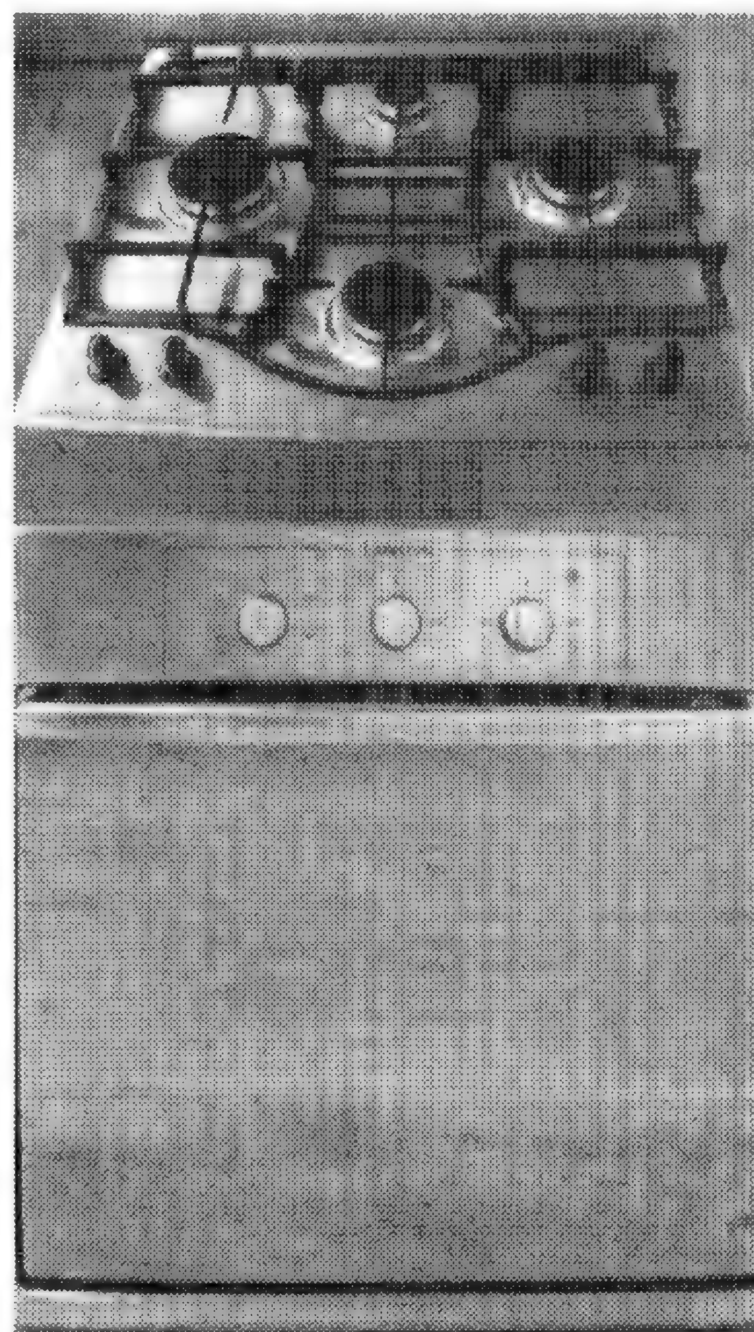
Вона скомбінована з традиційною електродуховкою для тих, хто не наважується відразу повністю перейти на новий спосіб приготування їжі. І призначена парова духовка не лише для тих, хто приречений харчуватися дієтичною їжею. Її оцінить кожний, хто віддає перевагу здоровій їжі з натуральним смаком.

По-перше, продукти у паровій духовці практично не висушуються і не втрачають первісної ваги. По-друге, у них зберігаються майже всі поживні речовини, мінеральні солі та мікроелементи. По-третє, продукти після приготування відмінно зберігають структуру і колір і є прикрасою столу. Те ж саме можна сказати про смак і запах приготовлених у духовці страв.

Тут можна готувати одночасно різні продукти, і вони не просочуються запахами один від одного. Добре те, що для їхнього приготування не потрібно додавати ні жир, ні воду. Біопарова духовка відмінно зберігає жирові кислоти, що містяться в продуктах, необхідні людині. Вона не руйнує дуже важливий вітамін Е. Одне слово, забезпечує все, щоб повноцінно, смачно й ситно харчуватися і не набирати зайвої ваги.

Внутрішні стінки духовки вкриті новим типом емалі ACTIV. Вона міцна, стійка до подряпин; її легко мити й очищати від крапель жиру і слідів їжі.

Уже випускають окремі парові духовки, однак на вітчизняному ринку – це велика рідкість.

Комплект: газова поверхня, нержавіюча, електропідпал; духовка нержавіюча, електрична, багатофункціональна, є таймер.

Про те, які є конфорки і як доглядати за сучасними плитами, поговоримо в наступному числі журналу.

Спробував допомогти вам
Г.Галкін

...лілії, гладіолуси, тюльпани – кращі сорти на зріз та для озеленення. Низькі ціни, безкоштовні консультації, інструкції, каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, вул. Р.Люксембург, 76, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608, тел. (05366) 689–51

... щорічно оновлювану колекцію найкращих великоплідних сортів малини, суниці, смородини, аґрусу.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
вул. Шевченка, 76, с. Тубільці, Черкаський р–н, Черкаська обл., 19611

... на літній висів та висаджування свіжозібрані:
а) насіння ірги, скорцонери, жмидни, багаторічної і широколистої цибулі та ін.; б) цибулини багатоярусної і широколистої цибулі трьох сортів.

В.П. Ярмольчук,
вул. Франка, 3, смт Рафалівка, Рівненська обл., 34371

... саджанці троянд для ландшафтного озеленення (ґрунтопокривні, паркові, бордюрні, англійські троянди та ін.). Сорти стійкі до морозів у відкритому грунті.

М.Б Рязанов,
вул. Високогірна,14, м. Дніпропетровськ, 49048, тел.8 (0562) 98–10–84, моб. 8 (067) 624–40–56

...тюльпани, 70 кращих сучасних сортів, гіацинти (5). Для початківців передбачені знижки. Замовляйте спецкаталог. Підписаний конверт–каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 62–80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

...троянди усіх груп (500). Декоративні кущі, дерева, шипшину. Будь–яка форма оплати.

Микола Васильович Громлюк,
вул. Трояндова, 12, с. Кірове, Комінтернівський р–н, Одеська обл., 67520, тел. 8 (04855) 66–331

...саджанці поштою. Виноград, актинідію, жимолость, малину, кизил, аґрус, калину, лимонник та ін. Декоративні: клематис, текому, вейгелу, гортензію та ін. Каталог у вашому підписаному конверті.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева,137, с. Садки, Кременчуцький р–н, Полтавська обл., 39625, тел. (05366) 6–17–00

...саджанці високоврожайних сортів суниці Ольвія, Чоморо Турусі, Чудо Лихоносова, у жовтні безколючкову малину, аґрус та ін.

Наталія Андріївна Буря,
а/с 144, м. Красноперекопськ, Крим, 96004

...курячий послід у мішках по 35 кг – 15 грн., знижки.

Тел. (044) 422–60–30

...іриси, гіацинти, тюльпани, крокуси, лілійники, лілії, троянди. Конверт–каталог.

З.К.Глуменко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р–н, Київська обл., 08550

... насіння і саджанці: ірги, гумі, йошти, гранату, хеномелесу, смородинового дерева, винограду, безколючкової ожини, жовто– і чорноплідної малини, ремонтантної, великоплідної і шпалерної суниці.

О.В. Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв.27, м. Козятин, Вінницька обл., 22100

...агроном–виноградар приймає замовлення на саджанці, чубуки, понад 100 комплексностійких сортів. Конверт – каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18–84, м. Запоріжжя, 69120, тел. (0612) 67–49–53

...сортові саджанці троянд на зріз. Великий вибір плодових культур (яблуня, персик, черешня та ін.). На все гуртові знижки.

Г.А. Андрєєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько–Литовське, Дніпропетровський р–н, Дніпропетровська обл., 52064, тел. 8 (0562) 11–22–46, 8 (056) 791–34–82

...найкращі сорти гладіолусів, лілій, тюльпанів, ромашку надранню – травневу, середню. Конверт – каталог.

А.І. Клюшниченко,
вул. Красноярська, 22, м. Кіровоград, 25004

...колекцію з 60 сортів елітної садової суниці. Реалізація поштою, на місці, поїздом, доставка по Україні. Ціни мінімальні, знижка до 50%.
Поспішайте замовити каталог на осінню посадку, висилаю безкоштовно у підписаному вами конверті.

Людмила Василівна Пономаренко,
вул. 50 років Жовтня, 21, кв.10, смт Красногвардійське, АР Крим, 97000, тел. 8 (06556) 9–58–68

...найкращі сорти суниць... Референта, Королева Єлизавета, Ель–санта, Ольвія, Гігант Джорней та інші. Конверт – каталог.

Т.П. Духовська,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р–н, Черкаська обл., 19615, тел. (0472) 30–29–28

...цибулини тюльпанів Аристократ – бузково–малинові, квітконіжка дуже міцна, 75–85 см, келих 7–9 см. На сонці не розкриваються до кінця цвітіння. Зріз чудово зберігається і користується попитом. Заадресований конверт – умови.

Наталія Сергіївна Єрмоленко,
вул. Покровська, 29, смт Сосниця, Чернігівська обл., 16100, тел. (04655) 21–659

...саджанці троянд, шипшини.

а/с 238, м. Красноармійськ, 85307, тел. 8 (050) 478–02–04

...революція на городі! Переворот в обробітку грунту! Геніальний механічний винахід у 2–3 рази полегшить та в 4 рази прискорить вашу працю. Замінює мотоблок, але дешевший за нього у 50 разів.
Замовляйте безкоштовно додаткову інформацію прямо зараз. Від вас – конверт із з/а.

а/с 3 "Технoком–2", смт Ст. Вижівка, Волинська обл., 44400

...сенполії: 500 сортів. Живці, розетки, вазони.

Тел. 8 (044) 471–52–85
8 (050) 558–84–72

...тюльпани, лілії емініум Лемана та інші цибулинні. Конверт – каталог.

Н.О. Тітовська,
вул. Набережна, 438, м. Кам'янка Дніпровська, Запорізька обл., тел. д. (06138) 2–11–04, р.2–11–53

...салат (7), жминда, базилік (3), грибна трава (2). Конверт – каталог.

І.А.Рижих,
с. Ружин, Ружинський р–н, Житомирська обл., 13601

...насіння овочів і квітів вітчизняної та зарубіжної селекції; плівку спанбонд, аксесуари, спеціальну літературу, садовий інструмент та інше. Ціни доступні. Заадресований конверт – каталог.

а/с 87, м. Київ, 03170

Пропоную...

...Апротом – для лікування бджіл від вароатозу.

а/с 53, м. Київ, 03146, тел. (044) 403–06–34, 407–18–86, моб. (8-067) 269–37–82, (8-039) 291-48-50

...металошукач, молокожиромір, терморегулятор. Фотокаталог – конверт. Оренда.

Віталій,
вул. Франка, 36/16, Синява, Хмельницька, 31400

...недорого цибулини тюльпанів: махрових, бахромчастих, Дарвінівських гібридів (ранні), тюльпанів Фостера і Грейга (надранні). Каталог вишлю у вашому конверті.

Борис Віталійович Ковальчук,
с. Затурці, Локачинський р–н, Волинська обл., 45523

... 100 сортів тюльпанів, недорого. Багаторічники. Конверт – каталог.

Л.Д. Жечева,
вул. Некрасова, 40, м. Ізмаїл, Одеська обл., 68606

...міцелій грибів опеньків, печериці, гливи, шиї-таке в саду. Яловець (рос. – можжевельник), самшит, туя – вічнозелені, колоноподібні. Папороть зимостійка, букетна. Картопля – 20 сортів.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...інформацію "Розумна технологія землеробства. Підвищує врожайність у 5 разів" (5 грн.)

а/с 4, Тараща, Київська , 09500

...рецепти: безболісне виведення камінців, внормування артеріального тиску, потаємне лікування алкоголіків.

Я.А. Конет,
с. Поділля, Заліщицький р–н, Тернопільська обл., 48613

...чистопородну дорослу птицю, молодняк, добових курчат, інкубаційні яйця порід: юрловська голосиста, орловські ситцеві, кохінхін чорний, голубий, брама, світла, темна, куропатчаста, золотиста, орпінгтон різних окрасів, фавероль лососева. Є цесарки, червона мускусна качка, поросята корейської породи.

Сергій Миколайович Гезун,
вул.Шевченка,162–а, с.Родниківка, Уманський р–н, Черкаська обл., 20300, тел. (8-050) 383–82–88

...допомогу в пошуку рослин. Список надсилається безкоштовно в вашому конверті.

О.І. Болотських,
Банк даних колекціонерів рослин, а/с 17, м.Київ,02105

...декоративні рослини.

О.І. Болотських, *а/с 17, м.Київ, 02105*

...найкращі сорти лілій, гладіолусів, бахромчастих тюльпанів для зрізу.

Євген Борисович Скобля,
вул. Милятинська, 3–а, кв.1, м. Львів, 79024

...цибулини лілії, тюльпани. Конверт–каталог.

Г.І. Степанова,
вул.Пушкіна,8, м.Ананьїв, Одеська обл., 66400

Для приватних оголошень наш рахунок № 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанку", МФО 322012, код 25662848, за кожне слово по 2,5 грн. Квитанцію переказів і текст оголошення надсилайте до редакції до 1 числа попереднього місяця.

ЯК ПОЗБУТИСЯ ОС...

У процесі еволюції оси пристосувалися вигодовувати своє потомство збродженим кисло-солодким кормом. Ось цю їхню природну особливість можна використати проти них. Для цього з будь-яких фруктів зварити кисло-солодкий компот. Залити його до літрових прозорих без етикеток поліетиленових пляшок, на одну третину їхньої ємкості. Пляшки бажано взяти не конусоподібні, а рівноциліндричні і їх обов'язково ставити на сонці. Щоб допомогти осам знайти цей корм, потрібно іще поставити годівницю-приманку. Для цього на бинт 20 х 3 см (або нарізати з марлі смужки таких же розмірів) покласти поліетиленову плівку таких же розмірів, з вати виготовити валик 18 х 1 см. Заготовку зігнути навпіл, вкласти ватний валик, кінці поліетиленової плівки підняти догори і не дуже тісно завити навколо горла пляшки. Заготовку закріпити ниткою. Вранці розставити пляшки, а годівниці заповнити кормом. Оси почнуть забирати корм з годівниці, тому обов'язково треба стежити, аби валик був зволожений. Як тільки пляшки підігріються на сонці, з них уже буде іти запах корму, валик більше не зволожувати. Він висохне і оси на запах з пляшок почнуть заповзати до них. Деякі оси будуть топитися зразу, інші ж, набравши корму, повзатимуть по бокових стінках і, якщо їх набереться багато, то просто взяти і збовтати їх у цьому "настої".

Увечері, по закінченні роботи, корм залити до порожньої пляшки і наступного дня знову використати його, він придатний, якщо й закисне. Ос із пляшки витрусити, живих подушити і закопати. Через кілька днів літ ос майже припиниться, але треба пам'ятати, що буде народжуватися нове покоління, а можливо і з інших сімей оси віднайдуть це місце і напад знову повториться.

У мене на пасіці на вуликах такі пляшки стоять до пізньої осені постійно і клопоту від ос я майже не маю, лише через тиждень міняю корм. Цим методом я користуюся уже 15 років. Звичайно, інколи трапляються випадки, коли одинокі дуже голодні бджоли і на цей корм заповзають до пляшок і гинуть, але порівняно з тією шкодою, яку нам завдають оси, збитки мізерні. Але якщо пляшки розставлені на вуликах, то в перші два дні обов'язково треба простежити за поведінкою своїх бджіл. Якщо будуть випадки заповзання бджіл до пляшок, то просто на дві доби закубрити їх пробками. Через дві доби корм у пляшках повністю закисне і їх можна буде відкубрювати, бджоли такий корм брати не будуть.

М.В.Головань,
пров.Пролетарський, 11, кв.1, м.Черкаси, 18031

ЦЕНТР ПОСЛУГ "ДІМ, САД, ГОРОД" ПРОПОНУЄ ПІСЛЯПЛАТОЮ:

Збірники із серії "Бібліотека квітникаря": "Троянди", "Іриси", "Гладіолуси", "Магнолії", "Клематиси", "Однорічні рослини", "Дворічні рослини", "Водойма в саду", "Ліани в саду", "Сукулентні рослини"(2 книги), "Квітник без шкідників і хвороб", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Хризантеми", "Лілії", "Старовинні парки Київщини", "Старовинні парки Чернігівщини". Ціна одного примірника — 2 грн.; "Айстри", "Тюльпани" — 2,50 грн.; "Глоксинії", "Сенполії" — 3,50 грн.

Збірники з виноградарства та виноробства: "Ода вину" — 2 грн.; "Поради майстра виноградаря — початківцям" — 2 грн.; "Операції на виноградному кущі" — 2 грн.; "Виноград, вино. На здоров'я!" (Історія виноробства, корисні поради, рецепти, лікування вином, інше) — 2,50 грн.; "Виноград на дачі" — 2 грн., "Образцовый виноградник" — 2 грн., "Виноград на шатровій шпалері" — 2 грн.; "Календар Вина МАГАРАЧА 2003" — 1 грн.; "Вино з власного підвалу" — 2,50 грн.

Збірники з питань здоров'я: О. Світко "800 років рецептам здоров'я" — 1,50 грн.; О. Світко "Рецепти здоров'я для кожної родини" — 2,50 грн.; М. Амосов "Здоров'я" — 2 грн.; "Здоров'я з вулика" — 2 грн.; "Календар травника" — 2,50 грн.; "Виноград, вино. На здоров'я" — 2,50 грн.; "З гомеопатією до здорового життя" — 2 грн.; "Не бійтеся дієти. Протисклеротична" — 2 грн.

Збірники: "Лимонник та актинідія" — 2 грн.; "Пташиний двір: "Кури." — 2,50 грн.; "Гуси" — 2,50 грн.; "Качки" — 2,50 грн.; "Індики" — 2,50 грн.; "Цесарки" — 2,50 грн.; "Перепелиці" — 2,50 грн.; "Кухоль меду" — 2 грн.; "Біодом" — 2 грн.; "Дичина під чарку" — 1,50 грн.; "Календар рибалки" — 1,50 грн.; Всеукраїнський каталог по зеленому туризму "З Придніпров'я до Тавриди" (Крим). Опис цікавих маршрутів та адреси садиб для відпочинку — 3 грн.; "Сад, город без шкідників та хвороб" — 1,50 грн.; "Три урожаї на рік" — 1,50 грн.; "Лимон в квартире" — 2,50 грн., "Наш другий хліб картопля" — 2,50 грн., "Малина" — 2,50 грн.; "Смородина" — 2 грн.; "Суниця садова" — 2,50 грн.; "Персик біля дому" — 2,50 грн.; "Пряно-лікарські рослини" — 2,50 грн.; "Новосели на городі та в саду" — 1,50 грн.; "Берег любові". 100 пісень В.Крищенка — 3 грн.; Сонник "Таємниці сновидінь" — 1 грн.; "Кизил" — 2,50 грн.; "Груша" — 3 грн.; "Агрус" — 2,50 грн.; "Власна оселя" — 15 грн.

Добірки журналів: "Квіти України" за 2000—2001 р., 12 шт. — 18 грн.; "Квіти України" за 2003 р., 10 шт. — 25 грн.; "Дім, сад, город" за 1999 р., 10 шт. — 15 грн.; 10 шт. 2000 р. — 15 грн.; 2001 р., 12 шт. — 18 грн.; 2002 р. 10 шт. — 18 грн.; 2003 р., 12 шт. — 22 грн.; "Туризм сільський зелений" та "Чумацький шлях", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Будьмо здорові", за 2000 р., 10 шт. — 15 грн., 2001 р., 10 шт. — 15 грн., 2002 р., 12 шт. — 18 грн., 2003 р. 12 шт. — 18 грн.; "Наш дім", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Пасіка", по 10 шт. за 2000 р., 2001 р., 2002 р., 2003 р. — по 15 грн.; "Виноград. Вино", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Яблунька", 10 шт. — 15 грн.; Комплект розмальовок "Чарівна казка", 5 шт. — 5 грн.

Нове! *Для бажаючих детальніше ознайомитися з журналами видавництва "Дім, сад, город" пропонуємо комплект з 10 різних видань. Цей комплект допоможе вам вибрати журнали для передплати. Ціна — 15 грн.*

НАСІННЯ ОВОЧЕВИХ ТА КВІТКОВИХ КУЛЬТУР З ІТАЛІЇ

Квіти: гербера гібридна великоквіткова (суміш кольорів, 0,3 г) — 12 грн.; цинерарія карликова Ексцельсіор (0,2 г) — 12 грн.; стреліція — 12 грн.; гвоздика Шабо (біла, жовта, червона, рожева, смугаста, суміш кольорів, 0,4 г) — 6 грн.; стокротка помпонна (суміш кольорів, 0,25 г) — 6 грн.; дзвіночок махровий (суміш, 0,8 г) — 5 грн.; братки великоквіткові (віола гігантська), кольори білі, темно-червоні, рожеві, жовті, голубі, сині та суміш, (0,25 г, 0,3 г) — 6 грн.; календула махрова — 5 грн.; айстри групи принцеса великоквіткові для зрізу, суміш кольорів (0,8 г) — 6 грн.; фіалка духмяна (0,6 г) — 6 грн.; флокс друмонда (0,6 г, суміш) — 6 грн.; хризантема Карінеата (1,5 г) — 6 грн.; целозія периста (0,6 г) — 6 грн.; геліхризум (0,6 г) — 6 грн.; чорнобривці карликові (1 г) — 5 грн.; чорнобривці високі (1 г) — 5 грн.; шавлія карликова розкішна (0,3 г) — 5 грн.; трава для котів (3,5 г) — 5 грн.; соняшник декоративний махровий (2 г) — 5 грн.; портулак махровий (0,4 г) — 5 грн.; кохія (1 г) — 5 грн.; мірабіліс (2 г) — 5 грн.; настурція (3 г) — 5 грн.; люпин Рассела (1,3 г) — 5 грн.; лаванда (0,5 г) — 6 грн.; лунарія (2,1 г) — 6 грн.; левкой Гігант Ніцци (0,5 г) — 6 грн.; антуріум (0,7 г) — 5 грн.; колеус суміш (0,25 г) — 6 грн.; іпомея, суміш кольорів (1,5 г) — 6 грн. дельфініум (0,6 г) — 6 грн.; годеція махрова (0,6 г) — 6, грн.; горошок духмяний (3 г) — 6 грн.; гіпсофіла біла та рожева (1 г) — 5 грн.; гіпсофіла багаторічна (1 г) — 5 грн.; гвоздика турецька (1 г) — 5 грн.; гвоздика китайська (0,5 г) — 5 грн.; волошки суміш (1 г) — 5 грн.; алісум білий (0,5 г) — 5 грн.; бальзамін садовий махровий (1 г) — 5 грн.

Кімнатні рослини: аспарагус перистий Plumosus (0,5 г) — 6 грн.; бальзамін кімнатний (1 г) — 6 грн.; перець кімнатний (0,6 г) — 6 грн.; пасифлора (0,4 г) — 6 грн.; стреліція — 12 грн.

Овочі: перець солодкий Ріг Бика (1,5 г) — 5 грн.; огірок Паризький корнішон (3,5 г) — 5грн.; помідори низькорослі Сан Марцано, сливка рання (2 г) — 5 грн.; високорослі Сан Марцано, довга сливка (1 г) — 5 грн.; великі круглі для споживання свіжими та переробки Сан Пьєтро (2 г) — 5 грн.; Рома V/F, велика сливка, гарна для консервації (2 г) — 5 грн.; Зимове гроно-гроноподібні, зимові, округла сливка, плоди однакового розміру, добре зберігаються (1,5 г) — 5 грн.; Кемпбел 30 — низькорослі для переробки (2,2 г) — 5 грн.; цибуля Б'янка біла, однорічна, серпнева (3 г) — 5 грн.; біла травнева (3 г) — 5 грн.; цибуля золотиста Денсіті 2, однорічна рання (4 г) — 5 грн.; Глобус червона (5 г) — 5 грн., капуста середньорання — 5 грн.; буряк Детройд 2 (10 г) — 5 грн.; кабачки ранні генуезькі та міланські (8 г) — 5 грн.; кабачки пізні смугасті (8 г) — 5 грн.; диня рання — 5 грн.; морква пізня — 5 грн.

Газонні трави: "Королівський сад" — суміш низькорослих високоякісних холодо- та посухостійких трав, росте повільно, 100 г — 6 грн.; "Смерканок" — трава для затінку, 100 г — 6 грн.; "Спортивне змагання" — зносостійка трава, 100 г — 6 грн.; "Спортклуб" — трава для спортивних ігор, 100 г — 6 грн.; "Оксфорд" — травосуміш для квітуючого саду, містить 25% стокротки, 100 г — 7 грн.; конюшина дрібнолиста, газонна, 100 г — 14 грн.; мітлиця пагононосна, 100 г — 14 грн. Можливе формування в більших упаковках.

Набір овочів: морква Нантська, 2 г; буряки Червона куля, 3 г; баклажани Алмаз, 0,4 г; перець Червоний Велетень, 0,5 г; помідори Новичок, 0,5 г; Лагідний, 0,5 г; Флора, 0,5 г; Іскорка, 0,5 г; Меран F_1, 10 нас.; огірки Роднічок, 1 г; Фенікс, 3 г; Аіст, 3 г; Маша F_1, 10 нас.; кріп, 10 г; петрушка Гігантелла, 1,5 г; диня Золотиста (рання), 0,3 г; Леся (середня) 0,3 г — 10 грн.

Набір овочів (10 овочів та 10 квітів) — 15 грн.

Набір насіння айстр на зріз — 7 грн.

Набір насіння голчастих айстр (10 сортів) — 7 грн.

Набір насіння півонієподібних та трубчастих айстр на зріз (10 сортів) — 7 грн.

Набір насіння дво- та багаторічників (10 найменувань) — 8 грн.

Набір насіння квітів для балконів (10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння квітів для рабаток (низькорослих та сланких, 10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння однорічників для букетів та на зріз — 8 грн.

Набір насіння квітів (20 найменувань) — 15 грн.

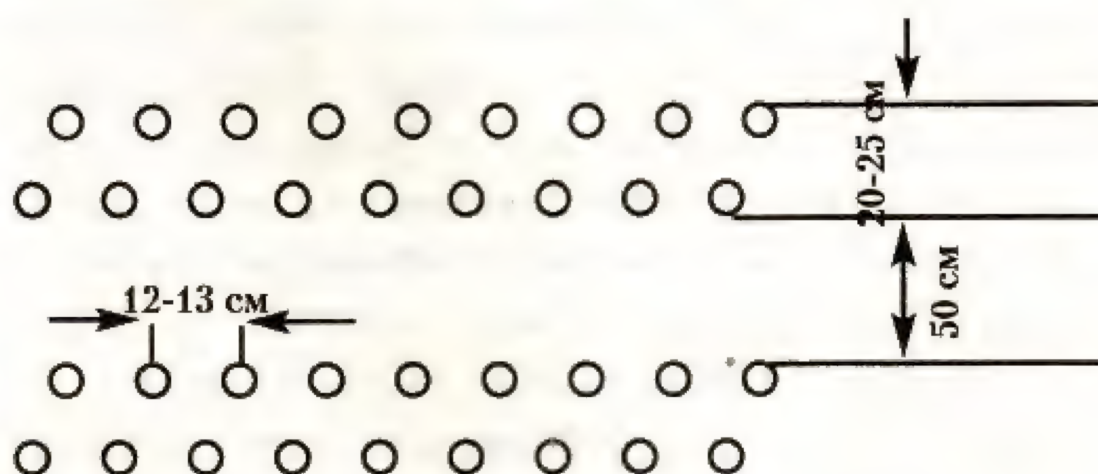
Умови пересилки. Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам збірники, книги, набори та кількість. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки +3,50 грн.; 11—15 грн. + 4,50 грн.; 16—20 грн. + 5,50 грн.; 21—35 грн. + 7,50 грн.; 35—50 грн. + 9 грн.; 51—60 грн. + 10 грн.; 61—80 грн. + 12 грн.; 80—100 грн. + 15 грн. Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з індексом, прізвище, ім'я, по батькові.

Замовлення надсилайте за адресою: 02002, Київ-2, а/с 208.

(Закінчення. Початок на стор. 16)

пушування граблями (через 7–10 днів і після поливу чи випадання опадів). На 1 м^2 можна розмістити до сорока кущів суниці, а це дасть понад 1 кг плодів. Основна маса відростаючих стебел (вусів) з'являється після достигання ягід і вони будуть довго стирчати над кущем. І якщо ці стебла не зрізати, то малоймовірно, щоб вони укоренилися. Щорічне підгортання за звичайної технології не створює відповідних умов для укорінення стебел-ріжків з тієї причини, що відбувається або вимивання коренів, або замулення сердечка (бруньки) під час дощу чи поливу. А підсипання землі у контейнер-циліндр з розрахунку півсклянки на кущ ефективне. З роками від підсипання нагромаджується земля в контейнері майже до верхнього рівня (це за 7–8 років), а тому слід здійснювати це і в міжряддях. Цей процес проводять з візка мішком чи коробом, отвір яких повинен бути наполовину менший ширини міжряддя.

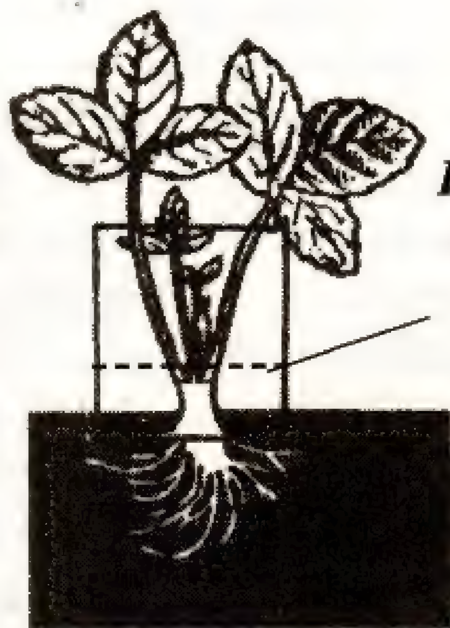
Закладаючи нову грядку з застосуванням контейнера-циліндра, доцільно застосувати стрічковий спосіб вирощування, тобто відстань між рослинами 12–13 см, у стрічці 20–25 см, а між стрічками 50 см.

На нову ділянку суницю краще садити відразу після збирання врожаю. Розсаду можна викопувати протягом дня у відро, заповнене більш як наполовину водою, а висаджувати ввечері або ж за похмурої погоди. Рослини висаджують так, щоб брунька (сердечко) була на рівні поверхні землі, ставиться контейнер-циліндр, заглибивши його в землю на 1,5–2 см.

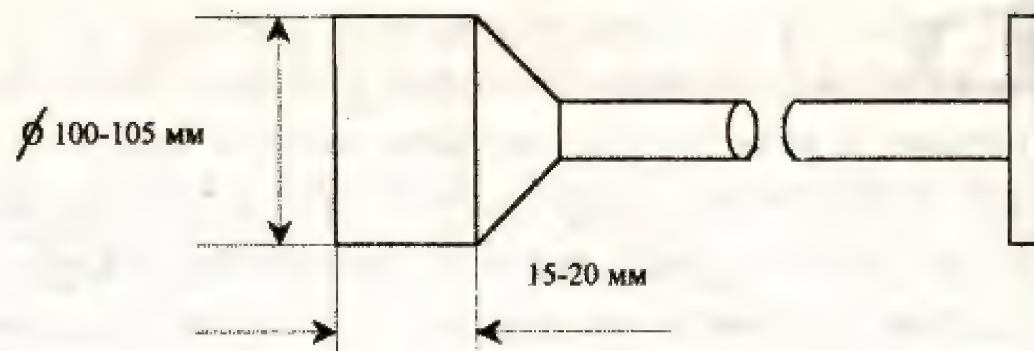
Правильно висаджено

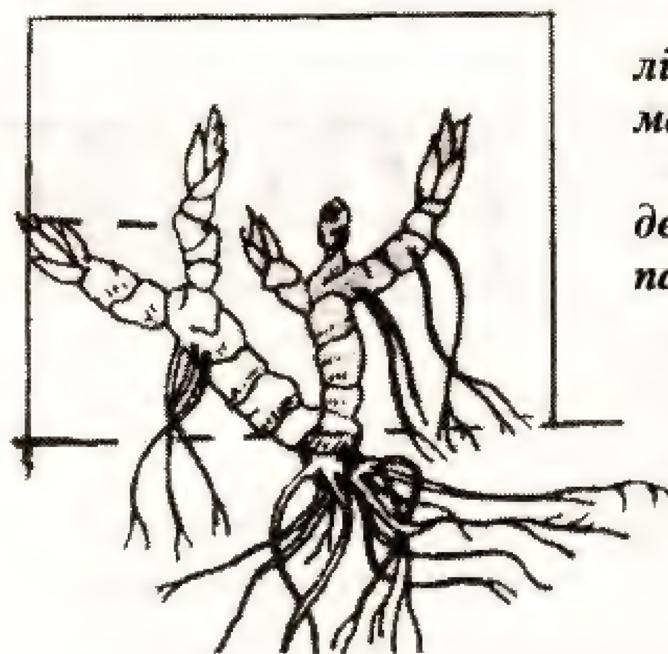
Підсипати до відповідного рівня

Після садіння рослину поливають у контейнер. При контейнерно-циліндровій агротехніці рослині не загрожує замулення, оголення та пошкодження кореневища тощо.

З різних причин суниця на ділянці може знизити урожайність: загущення, забур'янення тощо – тоді здійснюють омолодження. Навесні, як тільки з'являються ознаки відростання нового листка, натягують шнур за схемою нового закладання грядки (тобто стрічковий агротехнічний спосіб догляду за рослинами) і пристроєм розпушують землю (круговими обертами) на глибину 1–1,5 см і на те місце ставлять відповідно контейнер-циліндр.

Пристрій для встановлення контейнера: до труби заввишки 15–20 мм, діаметром 100–105 мм приварюють ручку.

Після установки циліндра майбутній кущ матиме такий вигляд.
До рівня бруньки (сердечка) необхідно підсипати землю

Контейнери-циліндри розміщують з розрахунку по 7–8 рослин на 1 погонний метр, щоб була достатньою площа живлення. На першому етапі все навколо контейнера (і в широкому, і в вузькому міжрядді) знищується виполюванням, а в подальшому все зводиться до розпушування ґрунту граблями. Контейнери-циліндри не знімають роками, хіба що за необхідності заміни його та при бажанні покращити естетичний вигляд.

Взимку листя суниці зберігає життєздатність і продовжує функціонувати навіть під снігом, аж до появи нового листка і контейнер відіграє велику роль у тому, що листки не забруднюються землею, можуть бути вкриті листям дерев тощо. А це покращує їхню перезимівлю.

Новостворені стебла (ріжки) повинні укорінитися, високе їхнє надземне розташування не забезпечує відповідних умов і щоб кущ не загинув, його підсипають чистою землею (без сміття).

Щорічне внесення азотних добрив: аміачної селітри 3–4 кг/100 м^2, або сечовини 2,5–3 кг на 100 м^2 дадуть відчутні результати.

У своїх випробуваннях ми використовували різні предмети як круглої форми (пластикові пляшки, відерця, стакани), так і квадратні. Одні й другі не завдавали рослинам шкоди – грядка має прекрасний естетичний вигляд.

А.Ф. Педько,
х-р Ковтунівка, п-в Каленики,
Золотоніський р-н, Черкаська обл., 19711

ГІРКИЙ МЕД

Була у мене пам'ятна історія із медком діда Петра. Він частенько кликав мене допомогти качати мед. Як подарунок долі він десь наприкінці цієї непростої роботи підносив мені шматок напівсухої вощини. А одного разу я купався на Бритаї, а то досить далеко від їхньої вулиці, яка в нас називалась "Америкою". Отож я гнався, як дурень, і, звичайно ж, дуже спітнів. А бджоли не люблять "крутих запахів". А я поспіхом накинув маску, а зав'язати штанини та рукави забувся. То ж одержав у все тіло не менше як півсотні бджолиних жал. Мене ледве врятували. Я ж після того з півроку боявся навіть наближатися до пасіки...

А одного разу мала місце і така сумна історія. Були сороковини по смерті батька. Мама – велика майстриня кухонної справи (бо ж її запрошували не тільки в нашому селі, а й до навколишніх сіл на веселі й сумні сходини) приготувала найліпше з того, що було, у тому числі й канун (у нас його так називають, а в інших краях – коливо). Прийшла баба Ярина (найстарша батькова сестра і дружина діда Петра). Скуштувала того кануну, скривилася, бо ж за браком цукру він був виготовлений на соку цукрового буряка. І мовила вона: "Женько (так звали мою маму), пошли Володьку до нас додому, хай Марія дасть склянку медку (тільки, будь добра, вибери не найбільшу склянку)". З самого дитинства і до цього часу я завжди був дуже сором'язливим. Навіть у справах "гречаних" не я, а жінки мене беруть, але за мною залишається право підкорятися лише тим, хто мені подобається.

Прийшов я до садиби Жулаїв, жаль що була дома та сама Марія. І мовив я цій зануді: "Марусько, баба Ярина просила, щоб ти налила в цю склянку хоч половину медку". Вона каже: "Еге ж, вона дуже забагато захотіла, зараз візьму кислу ложку, хай скисне вся бочка меду, може тоді вона перестане розпоряджатися без тата".

Я бряцнув тією склянкою об поріг, розлетілися в різні боки шматки скла, а я пішов не додому, а в жита і пшениці, які морем хвилювалися аж до виднокругу, і блукав там, поки рештки сонячного диска не закотилися за горизонт, і прийшов додому, коли вже всі розійшлися, і не жалкував з того приводу, бо особливої туги за батьком у мене не було, оскільки зростав я безбатченком, з моєю суворою, але такою дорогою мені матусею...

Гірким буває не лише мед, а й саме життя. Часто згадую, як розповідав покійний батько, що коли закінчилися роки, на які він був засуджений, і коли його вивели із зони, але без права повернення до Європи, то став він охороняти таких же, яким сам був ще вчора. Отож, він то стояв на вишці, спостерігаючи за роботою своїх вчорашніх побратимів, то обходив по периферії квадрат 500x500 м, огороджений 5-метровим парканом з вишками. Було то уже на березі Байкалу. Він ще з вишки спостерігав за лебедями, що парами гойдалися на байкальських хвилях. Голодними були не тільки ті, хто за парканом, а й ті, хто їх охороняв. Отож він і наважився підстрелити лебедя. Прицілився, пролунав постріл і лебедина голова опустилася в байкальські хвилі. А друге (він чи вона?) з розриваючим душу криком поринуло у височінь і звідти, стуливши докупи крила, плюхнулось поряд з мертвим супутником життя, вже мабуть із розірваним серцем. Яким би не був мій батько, але совість йому не дозволила скористатися таким близьким і очевидно смачним м'ясом. Потім він кілька днів спостерігав з вишки, як хвилі Байкалу то віддаляли біляві трупи від берега, то знову прибивали їх до пляжу, аж поки не прийшов на берег з лісу ведмідь, і не зжер їх прямо-таки з пір'ям (ведмеді люблять тухлятину)...

А життя йшло своїм чередом... Підростав той Володька. Не раз жінки Новомиколаївки докоряли моїй мамі, чому вона так грубувато називає свого сина-одинака (до речі, ця транскрипція мого імені і сьогодні звучить для мене як найкраща мелодія). А вона відповідала: "У Гончарки два сини Альоша та Віктор, вона їх сьогодні зове тільки Альошечка і Вітічка, а на завтра, скаженіючи, хапає качалку і розбиває їм обом голови до крові. Мій принцип любити мого сина до трепету душі, але він не повинен ні знати, ні бачити цього".

А тим часом в Європі уже вирувало полум'я війни, дедалі ближче наближаючись до кордонів тодішньої нашої Батьківщини.

Зрештою вогонь війни перекотився через наші кордони, майже всі чоловіки, хто міг тримати бодай якусь зброю в руках з піснями та нестерпним плачем жінок покинули насиджені оселі. Через наше село на Харків стали літати такі зграї літаків, що інколи темніло серед дня. Поповзли чутки, що "німаки" вирізують усю чоловічу половину української популяції, то ж переодягли і нас, пацанів, у дівчачі платтячка. Нам це подобалося. Ми, безштаньки, могли "сходити за малим" коли завгодно, не піднімаючи подолів.

І зрештою пізно восени, коли розкисли наші українські чорноземи до такого стану, що не тільки проїхати на танках, а й пройти по вулицях пішки стало неможливим, до нашого села вповзли представники цього зловісного іга. Пішло мародерство, забирали все, що вони бачили – корів, свиней, курей, "яйка", "млеко". Але німці ще й не були найгіршими. Дуже жорстокими були мадяри. Якщо німець, спитавши: "Є яйка?" – чув відповідь: "Нема", – то він спокійно покидав садибу. А той представник татаро-монгольського іга обнишпорював усі закутки, і не дай Боже йому вдавалося знайти бодай одне яйце, він накидався своїми скаженими кулаками на того з господарів, хто був найближче до нього, і заспокоювався лише тоді, коли його жертва подала бездиханною.

Володимир Журба

(Поч. у №5, далі буде)

Ольвія – найвитриваліша

Ольвія у перекладі з грецької багата, щаслива. Під цією назвою між гирлами Гіпаніса (Бугу) та Борисфена (Дніпра) у Північному Причорномор'ї у VI–IV ст. до н.е. процвітала мілетська (грецька) колонія з однойменною столицею у гирлі Бугу.

Ольвія мала тісні стосунки з скіфськими племенами, які бартерно отримували від оліопольців вина, кераміку в обмін на ювелірні вироби з золота, зерно, продукти скотарства та рабів.

Ольвія на незахищених просторах південного Степу стійко витримувала незгоди спекотного літа та вітряну стужу безсніжних зим, набіги македонців і гунів.

В Ольвії чеканились мідні, срібні та золоті монети.

То ж мова піде про "червону монету" нашого часу – сорт суниці Ольвія – принципово новий надранній великоплідний сорт селекції ІС УААН. Одержаний від схрещування у 1987 р. сорту Присвята з донорською міжвидовою формою підвищеної зимо- та посухостійкості 277-3-16 (Фестивальна x F_1 суниці віргінської сизої) Всеросійського селекційно-технологічного інституту плодівництва і розсадництва, м.Москва, Бірюльово. Селекціонери К.М.Копань, В.П.Копань.

Відзначається високою стабільною врожайністю (сума за ротацію 56 т/га), відмінною товарністю великих, досить одномірних ягід підвищеної транспортабельності, стійкістю до грибкових хвороб і суничного кліща, істотно вищими рівнями зимо- та посухостійкості порівняно з сортами, одержаними в межах культигенного виду суниця ананасна.

Рослини середньорослі, напіврозлогі, добре залистнені темно-зеленим шкірястим блискучим листям. Вусики середньої товщини, червонуваті, багаточисельні. Розсада середньоросла, але з гарно розвинутою кореневою мичкою. На плантації добре приживлюється за літніх строків садіння, рослини швидко набирають силу, утворюють вусики і за рахунок дочірніх розеток добре формують плодоносну смугу, даючи повноцінні врожаї у наступному році, якщо садили не пізніше 10–15 серпня.

Для одержання ранньої розсади слід мати маточник, у якому видаляють квітконоси, що викликає більш раннє утворення сланких пагонів. Липневі насадження суниці краще створювати минулорічною розсадою, яка зберігалась у холодильнику за способом "фріго" (обезлистнена розсада з відмитим корінням, температура зберігання +1, +2°С).

Квітконоси середньої довжини, товсті, міцні. Суцвіття – багатоквітковий компактний дихазій, на рівні листя або дещо нижче.

Ягоди великі, одномірні у зборах (більші 32–40 г, а в середньому 11–11,8 г), правильної тупоконічної форми, з шийкою, інтенсивно червоні, блискучі, дуже ефектні у тарі. М'якуш яскраво червоний, щільний, соковитий, ніжний, ароматний, гармонійного кисло-солодкого смаку (4,5–4,75 бала); містить: 11,0–12,4% сухих речовин, 7,74–9,06% цукрів, 0,79–0,88% органічних кислот, 64,55–86,92 мг вітаміну С на 100 г сирої маси.

Достигання ягід одночасне з сортом Десна або на 1–2 дні пізніше, термін віддачі ягід триваліший. Споживають ягоди головним чином свіжими на десерт, але вони придатні й для виготовлення високоякісних продуктів переробки (варення, джеми, соки) та для заморожування.

З 2001 р. сорт Ольвія занесений до Реєстру сортів рослин України. Сьогодні це один із найпопулярніших ранньостиглих великоплідних сортів суниці. Придатний для вирощування у промисловому й аматорському ягідництві в усіх зонах України.

Цінується за високу якість і товарність ягід, а також як один з найбільш зимо- та посухостійких сортів суниці. Та в екстремальних умовах зими 1986/87 р. (безсніжжя, морози – 25–27°С), коли всі сорти суниці, одержані в межах культигенного виду Fragaria ananassa, були практично без урожаю, а рослини перебували у критичному стані, Ольвія нормально плодоносила (див. фото).

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

У передсадивний період, а краще під попередник, ділянку слід щедро удобрити органічними добривами (750–1000 кг/сотку). Садити краще влітку і якнайраніше.

У південних регіонах потребує поливу, на Поліссі та в Лісостепу добре вдається і на богарі. Необхідне також дворазове підживлення повним мінеральним добривом (NPK), перше – 1,5–2 кг/сотку нітромофоски рано навесні "по черепку", друге – у період масового квітування такою ж дозою.

Добре вдається як у звичайній "вусатій" (плодоносні смуги формуються за рахунок розеток на сланких пагонах – вусиках), так і "безвусій" культурі (густіше садіння розсади в рядках – 10–15 см) і регулярне видалення сланких пагонів.

Придатна для "килимової культури" (грядка 1–1,2 м, садіння розсади впоперек грядок з відстанню в рядку 0,25–0,15 м, між грядками технологічні доріжки – 0,5 м). Грядкова культура може бути використана для вигонки – одержання більш раннього врожаю. Для цього в березні грядки слід прикрити переносними "парничками" – каркас із катанки, обтягнутий плівкою.

К.М. Копань, *канд. с-г. наук,*
В.П. Копань, *д-р с-г. наук,*
Інститут садівництва, м. Київ,
тел. (044) 266-65-28

Плодоношення Ольвії після екстремальної зимівлі 1986/87 р.

ЗАПУСКАННЯ СТАВКА З ЗАМКНУТИМ ВОДОПОСТАЧАННЯМ

Ставок готовий та заповнений водою, система фільтрації зібрана і працює нормально. Зазвичай декоративні ставки заповнюють водопровідною водою або водою із свердловини (колодязя). Така вода може бути не придатною для життя водяних організмів через хлор або різні солі та метали. Тому свіжу воду потрібно попередньо підготувати, щоб зробити її безпечною для риби, рослин та інших мешканців водойми. Для цього у воду додають спеціальні препарати, так звані кондиціонери. Найчастіше використовують препарат **TetraPond AquaProtect**. Він видаляє з води хлор та токсичні домішки, а також має у своєму складі речовини, які оберігають слизистий покрив риби та зменшують стреси від переселення риби у нові умови. Витрата препарату TetraPond AquaProtect: 250 мл на 5000 л об'єму ставка; 500 мл на 10000 л.

***TetraPond AquaProtect** перетворює водопровідну воду в екологічно здорову ставкову воду, в якій риби й інші мешканці почувають себе добре.*

Перш ніж заселити ставок, бажано перевірити параметри води у ньому. Зробити це можна за допомогою спеціального набору реагентів **TetraPond Test Set**, які надають можливість визначити pH, вміст кисню, карбонатної та загальної твердості. Оптимальний показник кислотності води становить pH 6–8, а загальна твердість може бути до 25° dGH. Комплект має 4 вимірювальних контейнери, дозуючий шприц та дві кольорові таблички. Після вимірювання pH та карбонатної твердості таблиці підрахунку CO_2 можна використати для визначення вмісту вуглекислого газу у воді. Інструкція до комплекту має багато цінної інформації щодо ставкової води.

Для тестування води використовують і компактні комплекти **Test pH** та **Test NO_2**. З їх допомогою можна виконати велику кількість аналізів (45–50 тестів).

Препарат **TetraPond AquaClean** "оживлює" ставкову воду, створюючи таким чином природне середовище для життя ставкової риби та рослин за рахунок постачання води вітаміном B та активним йодом. Кондиціонер **AquaClean**, підтримує гарне самопочуття, життєстійкість та натуральне забарвлення ставкової риби. 250 мл препарату достатньо для ставка об'ємом до 5000 л.

Після того, як вода готова для життя, ставок можна заселяти. Насамперед висаджують рослини, яких для озеленення водойм існує безліч. У найглибших місцях висаджують водяні лілії, а також інші рослини, які допомагають підтримати у ставку біологічну рівновагу та збагачують воду киснем; на мілководді – болотяні. Рослини висаджують у пластикових пляшках або в спеціальних мішках. Мішки для рослин **TetraPond** випускають у двох типорозмірах діаметром 25 та 35 см. Вони стійкі до ультрафіолетового випромінювання, не руйнуються корінням рослин та запобігають потраплянню ґрунту у ставок.

***Мішки для рослин.** Дуже гнучкі й міцні. Легкий спосіб висаджування рослин у ваш ставок.*

Якщо висаджені рослини прижилися і почали випускати нові листочки, ставок можна заселяти рибами. Але робити це треба поступово. Річ у тім, що продукти життєдіяльності риби розкладаються, випускаючи у воду аміак, який за допомогою особливих бактерій перетворюється у нітрити. Аміак і нітрити – дуже токсичні речовини. Навіть невелика їх концентрація у воді спричинює загибель риби та інших мешканців ставка. На щастя, існує ще одна група бактерій, яка перетворює нітрити у менш токсичні нітрати. Ці бактерії заселяються на всій вільній поверхні у ставку і на спеціальному біологічному субстраті у фільтрі, який завдяки особливій формі має дуже велику площу поверхні. У недавно заповненому ставку бактерій мало, тому вони за одночасного запускання великої кількості риби неспроможні впоратися з різким збільшенням біологічного навантаження, а відтак концентрація аміаку та нітритів збільшується до небезпечної величини. Це може згубити всю рибу у ставку.

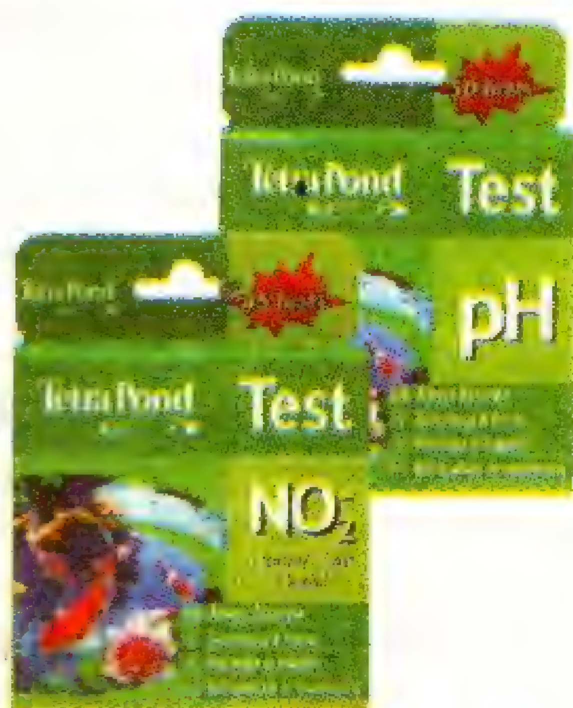
***TetraPond AquaClea** — кондиціонер для оживлення ставкової води і створення природних умов життя для всіх ставкових риб.*

TetraPond WasserKlar — *препарат для догляду за садовим ставком, що забезпечує чистоту і прозорість води і знищує неприємні запахи.*

TetraPond WasserKlar (капсули). *Препарат для очищення води, допомагає у боротьбі з плаваючими водоростями, а також з ряскою, запобігає їхньому росту.*

TetraPond Test pH а NO_2, Test pH и NO_2. *Компактні тести для надійного визначення важливих характеристик води.*

Біологічний фільтр повністю дозріває близько місяця, тому, якщо плануєте запускати у ставок уже дорослу рибу, краще робити це поступово, у кілька прийомів з інтервалом 5–7 днів. У цьому разі біонавантаження збільшуватиметься поступово, і у бактерій буде час для збільшення популяції. Мальків треба запускати з урахуванням розмірів дорослої риби та об'ємом ставка. При цьому потужність біофільтра збільшуватиметься у міру росту риби.

TetraPond Test Set. *Комплект для тестування води і надійного і точного визначення чотирьох найважливіших характеристик води у ставку.*

У період дозрівання біологічного фільтра бажано застосовувати препарат **TetraPond WasserKlar**, який за допомогою ферментів прискорює розкладання забруднення, усуває подальше помутніння води, знищує неприємні запахи та допомагає у боротьбі з плаваючими водоростями. Витрата препарату: 12 капсул на ставок об'ємом до 3000 л.

Вода у ставку може істотно відрізнятися від тієї, в якій риби мешкали раніше та перевозилися. Тому привезену рибу не можна відразу випускати у водойму.

TetraPond AlgoRem. *Швидкий та екологічний засіб для боротьби з плаваючими водоростями ("зелена вода").*

TetraPond AlgoFin. *Засіб інтенсивної і спрямованої дії проти найпоширеніших водоростей, таких як синьо-зелені та нитчасті водорості, а також ряски.*

Спочатку їй треба дати можливість адаптуватися до води з новими параметрами. Для цього у ємкість, в якій рибу привезли, потрошку додавайте воду із ставка. Тільки після того, як риба звикла до нової температури та хімічного складу нового середовища проживання, її можна випускати у водойму. При цьому необхідно постійно контролювати рівень нітратів у воді за допомогою тестів **TetraPond Test Set, Test pH а NO_2, Test pH и NO_2**.

Влітку власники декоративних ставків часто зіштовхуються з проблемою "цвітіння води", що спричяється бурхливим ростом одноклітинних водоростей, які не вловлює звичайний фільтруючий матеріал. Найефективніший спосіб боротьби з цим явищем – **ультрафіолетовий (УФ) стерилізатор.** Але, якщо УФ стерилізатор не був установлений завчасно і вода вже встигла перетворитися у зелений кисіль, то швидко очистити ставок допоможе препарат **TetraPond AlgoRem**. Цей препарат зв'язує водорості у пластівці, які осідають на дно або піднімаються на поверхню води. Такі пластівці можна легко зібрати спеціальним дрібновічковим сачком. Вони також ефективно вловлюються ставковим фільтром. Препарат не містить токсичних речовин, не порушує природну рівновагу біосфери ставка. Перед застосуванням препарату, щоб уникнути нестабільності водних умов та шкоди рибам, необхідно за допомогою тестів переконатися, що карбонна твердість ставкової води вища 20 dH. Витрата препарату: 250 мл на 5000 л води.

Для боротьби з синьо-зеленими та нитчастими водоростями, які вкривають дно та стінки ставка, а також проти ряски використовують препарат **TetraPond AlgoFin**. За правильного застосування **AlgoFin** не шкідливий для інших водяних рослин та риби, працює безпечно й швидко, надає прозорості ставковій воді. Витрата препарату: 250 мл на 5000 л води.

Також для профілактики росту водоростей у ставку використовують **TetraPond AlgoSchutz**. Цей препарат на основі екстракту торфу та вівсяної соломи запобігає росту водоростей природним шляхом та забезпечує гарну прозорість ставкової води. Витрата препарату: 250 мл на 5000 л води.

Бажано інколи замінювати частину води у ставку. За помірного заселення ставка достатньо замінювати 10% води на місяць. Під час кожної часткової заміни води треба додавати препарат **TetraPond AquaProtect**. Його треба також додавати після рясних злив, коли з дощовою водою у ставок потрапляють різні шкідливі домішки. Очищаючи поверхню води від опалого листя, бруду та водоростей або під час вилову риби, використовують комплект сачків, **TetraPond Net System**.

Володимир Тарасюк, Дмитро Шоха.

ЦЯ НЕЗМІННА СУПУТНИЦЯ ЛЮДИНИ

Шановні читачі! Останнім часом на адресу редакції надходить багато листів із запитаннями про догляд, вирощування та лікування кіз. Редакція готує до друку книжку про цю свійську тварину. Пропонуємо вашій увазі статтю про кіз із окремих розділів книжки.

"Де коза ходить, там жито родить", – говорять старі люди. Хтозна, так це, чи ні, але коза живе поруч з людиною з незапам'ятних часів. Вона успадкувала від своїх диких родичів жвавість, чутливість, добру пам'ять та норовливість. Коза – найневибагливіша домашня тварина, вигідна для сільського (особливо домашнього) господарства. Вона дає м'ясо, пух, вовну, шкіру. Але найкорисніше, безперечно, її молоко, яке переважає коров'яче за вмістом жиру, білків, кальцію, вітамінів, має підвищену бактерицидність. Козяче молоко особливо корисне людям похилого віку, із захворюваннями жовчного міхура, печінки, легенів, а також маленьким дітям.

ЯК ЖЕ УТРИМУВАТИ ЦЮ ТВАРИНУ, ЯК ДОГЛЯДАТИ?

Козам не потрібно великого приміщення. Головне, щоб воно було сухе. Вікна бажано робити з сонячного боку, на висоті 1,7–2 м. Вони мають бути розміром 50х70 або 60х80 см, відчинятися назовні. Краще, коли підлога буде земляна, глинобитна або дерев'яна. У темних і вологих приміщеннях з поганою вентиляцією здорову тварину не виростити. Двері краще зробити подвійні, з тамбуром, підлогу – з невеликим нахилом. Кожна коза повинна мати свою годівницю. Для підстилки можна використовувати солому, тирсу, торф, сухе листя тощо. У погожу днину для прогулянок на свіжому повітрі й годування потрібне місце для вигулу. Кіз можна випасати й на прив'язі.

Із земельної ділянки розміром 0,1–0,15 га можна прогодувати козу з приплодом. Ці тварини поїдають відходи кухні й практично всі види грубих кормів, а також листя і гілки дерев, відходи городництва.

Якщо надумаєте купити козу, то краще візьміть тварину у віці двох тижнів, заздалегідь домовившись з господарями, щоб до того часу вони напували її материнським молоком 4–5 разів на добу. Після 10–12 днів козеня має випивати за один раз 300 г молока і жувати листочки. Якщо воно протягом перших 10 днів перебуває разом з матір'ю, то виростає лагідніше, краще розвивається, стає продуктивнішим.

НАРОДЖЕННЯ КОЗЕНЯТ

Кози швидко розмножуються, зазвичай народжують двійнят і трійнят, що швидко ростуть. Статевої зрілості тварини досягають уже в 5–6 місяців, але покривають їх у 16–18-місячному віці, переважно восени. Кози ходять кітними 150 днів, а найбільше молока дають у віці 3–4 років.

Для отримання приплоду на плем'я час парування планують на осінь. Охота у кіз триває 24–36 годин. За півтора місяця до окоту доїння припиняють. Тривалість кітності – 146–158 днів.

У більшості кіз пологи відбуваються нормально, переважно вночі. Ще звечора помітні характерні ознаки наближення пологів.

За 3–4 тижні до пологів починає збільшуватися вим'я, в останні 1–3 дні воно набрякає. Молозиво з'являється у молочній залозі за 1–2 доби, але найчастіше безпосередньо перед пологами. Таз набуває стану "родового" за 1–2 доби до окоту. Помітні почервоніння та припухання статевих губ. За 12–24 години до окоту коза стає збудженою, занепокоєною, часто гребе підстилку, оглядається на живіт, нічого не їсть і лише жалібно мекає.

З появою ознак наближення пологів необхідно створити тварині щонайкращі умови – навколо має бути тихо, віконця у хліві слід затінити, що не так уже й складно зробити у домашньому господарстві.

Новонароджених козенят обтирають сухою мішковиною, мордочку очищають від слизу. На відстані 8–10 см обрізують пуповину і змащують її йодом. У кози навколо вимені вистригають волосся і обмивають його теплою водою.

Безумовно, найпростіше вирощувати козенят під маткою. Слід зауважити, коли у цей період козенята не отримують достатньої кількості молока, їхній розвиток сповільнюється. За браку козячого молока козенятам дають коров'яче, а потім бовтанку з пшеничними висівками.

ВИРОЩУВАННЯ МОЛОДНЯКУ

Від багатомолочних кіз приплід відлучають після відокремлення посліду, утримуючи козенят у холодну пору року в теплому приміщенні. Якщо хлів теплий, можна утримувати козенят разом з козами, попередньо привчивши їх пити молоко з мисочки. Для цього вже з перших днів козенят не підпускають до вимені і в них гальмується рефлекс ссання. Молоко для годування дають козенятам відразу після доїння або підігрівають до температури 38 °С. Щоб козеня навчилося пити з мисочки, треба аби воно трохи зголодніло. Після цього мордочку нахиляють і вмочують у молоко. Якщо козеня не п'є, в молоко вмочують вказівний палець, попередньо вимитої руки, і привчають спочатку смоктати молоко з пальця, зануреного в мисочку. Потім палець виймають і козеня починає смоктати молоко з мисочки. Якщо козеня перестає пити, знову повторюють цей самий прийом доти, доки маля не навчиться пити самостійно.

Проміжки між випоюванням молозива повинні бути однаковими. З першого дня тваринок годують шість разів на добу по 80 мл молока за одну даванку, тобто 480 мл. Потім щодня норму збільшують на 20 мл. А вже з 6-го по 10-й день годують п'ять разів по 240 мл молока за один прийом. З 11-го дня до молока додають 200 г рідкої вівсянки, звареної у формі слизу. У двомісячному віці кількість вівсянки збільшують до 800 г. Згодом вівсянку дають у вигляді густої каші, додаючи до неї пшеничні висівки. З 15-денного віку підв'язують до годівниці ніжне листочкове сіно. З 15–20-го дня дають по 5 г кухонної солі на голову за добу.

У тритижневому віці вже згодовують концентровані корми, додаючи до них висівки, макуху, кісткове та рибне

бо[illegible]но, крейду та інші премікси. На 20–23-й день козенят уже можна випускати на пасовище, де вони за 1–2 тижні добре звикають до нових умов і гарно пасуться.

Щоб козенята не поїдали вовну, з двотижневого віку їм дають по 30 мг 1%-го розчину іхтіолу з молоком (1:3). Протягом дня молодняк бажано напувати чистою джерельною водою. Якщо козенят годувати одним молоком, у них погано розвиваються передшлунки і вони відстають у рості та розвитку. Також необхідно подбати, щоб козенята багато рухалися, що сприяє рівномірному росту м'язів та зміцненню організму.

ДОЇННЯ КІЗ

Залежно від напрямку продуктивності породи кози поділяють на молочні, пухові та вовнові. До молочних належать зааненська, тогенбурзька та місцеві.

Від кращих кіз надоюють за лактацію 1000 кг молока. Рекордний надій зааненських кіз становить 3429 кг молока жирністю 3,8–4,5 %.

Молочних кіз (за вирощування козенят окремо від маток) спочатку доять по 4–5 разів на день, за кількістю випоювання козенят. Потім поступово кількість доїнь (відповідно і годувань козенят) скорочують. Доїти кіз краще в спеціальному станку приблизно за годину після годування, тоді вони поводяться спокійно.

Доять кіз, сидячи боком на ослінчику або лавочці праворуч від тварини. Подекуди доять молдовським способом (позаду). Щоб коза поводилася спокійно і віддавала молоко, до годівниці їй кладуть улюблений корм. Практичнішим вважається доїння кулаком, коли сосок цілком захоплюють у долоню таким чином, щоб великий і вказівний пальці були біля його основи, а мізинець – на кінці соска. Перемінно необхідно стискувати пальцями сосок згори донизу, витискуючи цівку молока.

Деякі господарі здоюють молоко, протягуючи сосок між великим і вказівним пальцями. Такий метод дістав назву "доїння щипком". Однак він може призвести до розриву судин і запалення тканини вимені, оскільки відбувається стискання соска під час доїння.

Перед початком доїння вим'я обмивають теплою водою і масажують, захоплюючи його руками і легко розтираючи згори донизу, спочатку одну половину, потім – другу. Перші цівки видоюють до окремого посуду і дають дрібній свійській тварині або виливають.

Наприкінці доїння вим'я також масажують, щоб видоїти останні краплі молока, які найжирніші. Після закінчення доїння вим'я витирають насухо чистим рушником і змащують соски, щоб не тріскалися, несолоною олією або вазеліном.

ЗАГОТІВЛЯ ПУХУ

Це стосується тільки кіз пухових та вовнових порід, у яких з настанням весни починається линяння. До цього періоду й приурочують вичісування вовни. Якщо кіз своєчасно не вичесати, пух збивається у клубки або губиться.

Вичісують його двічі: перший раз на початку линяння, другий – наприкінці, тобто через 20–25 днів.

Час линяння кіз припадає на кінець лютого–початок березня.

У придонських кіз, що мають білий довгий пух, початок линяння визначають за появою його волокон.

У порід вовнових кіз ознакою масового линяння є випадання волокон пуху на боках, якщо провести по них рукою. Вичісувати пух у господарстві починають тільки тоді, коли ці ознаки з'являються у половини поголів'я.

Вичісувати починають через 10–12 годин після годування. Для цього козу прив'язують за роги або укладають, зв'язавши ноги, боком на стіл. Чешуть спеціальними гребінками (чесалками): від спини тварини до черева.

Ширина чесалки – 8–10 см. У розширеній частині закріплені зубці з сталевого дроту, діаметром 3 мм, кінці яких затуплені та загнуті півколом, щоб вони легко входили в товщу руна і не пошкоджували шкіру.

Гребінки бувають рідкі й густі. У рідких відстань між зубцями 1 см, у густих – 0,5 см. Спочатку чешуть рідкою гребінкою, потім – густою.

СТРИЖКА

Після чесання пуху кіз стрижуть. Роблять це один раз на рік – навесні. Винятком є лише ангорські кози. Їх можна стригти вдруге наприкінці серпня – у вересні, якщо вовна на лопатках, боках, стегнах не менше 11–12 см.

Обстрижені кози бояться переохолодження, тому в прохолодні дні їх необхідно тримати у приміщенні.

ГОДУВАННЯ

Після окоту для роздоювання кіз норми кормів збільшують. Якщо додаткове годування не підвищує добову моловіддачу, то норму вже не збільшують.

Кіз немолочних порід, а також молочних чи тих, яких по-

чинають доїти після відлучення козенят (тобто з 4–5 місяців лактації) годують за нормами для кіз з удоєм 1,5–2 кг молока.

Дійним козам вводять до раціону соковиті корми – силос і коренебульбоплоди загальною масою до 3 кг. Картоплю найкраще згодовувати вареною, а коренеплоди – подрібненими.

Найціннішим кормом для кіз є сіно злакових і бобових культур. Але вони охоче поїдають і гілковий, і листяний корм. За своєю поживністю 2 кг таких сухих деревних віників замінюють 1 кг лучного сіна. Отож, у червні–липні обов'язково заготуйте корми на зиму. Для цього використовують гілля тополі, клена, верби, берези, осики та інших листяних і чагарникових.

Гілки нарізують довжиною 50–60 см і товщиною в нижньому кінці – 1 см. Зрізані гілки зв'язують у пучки, сушать і зберігають під навісами і на горищах, тоді листочки не обсипаються. Не можна зв'язувати віники дротом і синтетичним шпагатом.

У стійловий період кіз здебільшого годують сіном, а також сухим кукурудзяним бадиллям, висушеними бур'янами. Але вони обов'язково потребують 2–4 кг на добу соковитих кормів (як сирих, так і варених) – моркви, буряків, гарбузів, капусти, картоплі й інших овочів. Поїдають добре й харчові відходи, потребують до харчів додавання солі (10–15 г на добу), пійла чи теплої води.

Кози, як і інші жуйні тварини, не можуть обходитися без грубого корму. Кукурудзяні стебла зрізують зеленими разом із бур'янами після завершення формування качанів, в'яжуть у снопики і висушують. Дорослій козі на зиму необхідно заготовляти до 700–800 кг різноманітних грубих кормів.

Розпорядок може бути приблизно таким: з 7-ї до 8-ї години ранку – грубі корми, з 9-ї до 10-ї – силос, з 12-ї до 13-ї – водопій, з 13-ї до 14-ї – концентрати, силос або коренеплоди, з 17-ї до 18-ї – сіно і солома.

Догляд за козою загалом не складний. Він під силу навіть людям похилого віку, дітям, за те ця добра супутниця людини віддячить своєму господарю корисним молоком та іншою продукцією.

Підготувала О. Кисленко

КУРЧАТ РАХУВАТИ НАВЕСНІ!

Хочу розповісти читачам журналу "Дім, сад, город", як [illegible] чоловіком вимушено порушили традиційні спосіб і строки розведення курей.

20 жовтня минулого року я зайшла до сараю погодувати курей й очам своїм не повірила – з курятника виходить курка, а за нею восьмеро курчаток. Надворі сім градусів морозу, в сараї також (сарай без стелі). Кажу чоловікові: що занесу їх у кімнату, а він мені: "Природа створила – природа й збереже".

Щоправда, порекомендував помістити квочку з курчатками у металево-сітчасту клітку, в якій раніше утримувалися кролі, щоб, бува, не поласували ними щурі, які майже на "легальному" положенні мешкають у всіх сусідських сараях і гаражах.

Замість клітки взяла картонний ящик, дно застелила відрізком старої ватної ковдри і поселила в нього квочку з курчатами. І почалися мої приємні і водночас тривожні турботи – адже надворі і в сараї зима. Курчатка посилено споживали корм і, на наш погляд, зовсім не відчували холоду, а копошилися на глибокій підстилці з солом'яної різки, час від часу забігаючи під квочку погрітися.

Квочка виявилася дбайливою матір'ю, з гнізда майже не вставала, увесь час щось турботливо квоктала, запрошуючи курчат до себе. Раціон: свіжий сир і кукурудзяна крупа. Воду довелося весь час міняти, тому, що замерзала. Щоправда, через тиждень морози полегшали й до Нового року були у межах 1–3 градуси.

Через тиждень почала давати мішанку з вареної картоплі, макухи, кукурудзяної крупи і дрібно нарізаного салату з моркви, буряків та капусти, а ще придбали у ветаптеці вітамінно-мінеральну добавку, яку давали по 10 г на 1 кг корму.

Після Нового року морози посилилися і впродовж січня та лютого сягали мінус 17°С, але курчата рослин на очах і, як нам здавалося, краще, ніж весняні.

У березні квочку випустили до дорослих курей, а курчат почали привчати до самостійного життя. Спочатку вони неохоче залишали своє "помешкання", й обережно знайомилися з виділеним їм огородженим вигулом, невдовзі стали добре почуватися на весняному сонечку. Півники почали вдаватися до молодіжних розбірок і пробували голос, а курочки сокотали собі.

Чоловік каже жартома:

– Готуйся, жінко, яйця збирати.

І от напророкував – 28 березня, рівно через п'ять місяців і тиждень курочки почали нестися.

А ще. Як курчатка були маленькі, я брала їх у долоні по черзі і дихала на них. Їм це так подобалося, що і тепер, коли заходжу до сараю, вони стають у чергу, аби взяла їх на руки, погладила і подихала на них.

Чоловік називає їх саморобними, а я ніяк не налюбуюся своїми курчатками – вже дорослими курми.

Диво, та й годі.

До матеріалу надсилаю фото, на якому я із своїми курчатами.

Т.С.Сеник
смт Муровані Курилівці,
Вінницька область
Фото ***Миколи Стражника***

ІНФІКОВАНЕ СТАДО – ВЕЛИКИЙ ПАДІЖ

Звертаюся до "Домашньої ферми" ось з якого питання. Дуже люблю цю водоплавну птицю – качок і вирощую їх уже не один рік. Маємо в сім'ї для подушок – пір'я, для страв – м'ясо і для душі – задоволення.

Але водночас маю і втрати – особливо багато гине маленьких каченят після виведення. Тож, поки виростиш із жовтенького клубочка дорослу качку, то клопоту чималенько. А дуже хочеться мати велике й здорове стадо.

Тож і хочу на сторінках "ДСГ" прочитати поради спеціалістів, як утримувати цих пернатих у домашніх умовах та від чого вони можуть хворіти. Напевно я і справді не так утримую, як того вимагають качки.

Можливо хтось із господарів, котрі розводять качок, прочитають мій лист і поділяться своїм досвідом зі мною, як саме треба доглядати ту малечу, котра тільки-но вилупилася із яйця. За поради буду дуже вдячний, адже поради з утримання качок мені конче потрібні. Водночас вважаю, що така розмова в журналі може бути корисною й іншим господарям, особливо молодим, хто хоче розводити качок.

Сподіваюся, що мій лист, шановна редакціє, ви не залишите без уваги.

Ваш постійний читач С.М. Нагірний,
Миколаївська обл.

Добре, шановний пане Нагірний, що ви любите вирощувати качок, але, як свідчить ваш лист, ви постійно, з року в рік маєте справу з великими проблемами, тобто збереження качок від падежу. Помилка, ваша, на мою думку, та, що ви своєчасно не зверталися до ветлікаря, аби встановити причину загибелі молодняку качок.

Якщо каченята у вас гинуть тривалий час, то можна припустити, що поміж вашого качиного стада з'явилося якесь зараження. Адже в першу чергу, можемо припустити, що дорослі качки є носіями якоїсь інфекції (чи то бактеріальна, чи то вірусна), які передають збудників зараження своєму потомству чи то через інкубаційне яйце, чи то через безпосередній щоденний контакт.

Тому вважаю, що з такого зараженого стада пуття уже не буде. І чим раніше ви його заміните, тим буде краще.

Адже втрачено багато часу. Моя порада: за перших ознак захворювання, не зволікайте, негайно викликайте ветлікаря, а також направте патматеріал до ветлабораторії для виявлення збудника зараження.

Отже, якби ви завчасно встановили причину захворювання, тоді можна було б каченят лікувати; скажімо робити якісь щеплення, і в цьому разі качки ваші були б здоровими.

Після заміни стада, зробіть якісну дезінфекцію (хлорним вапном, формаліном, вірконом С або каустичною содою) приміщення, вигульного дворика, реманенту, годівниць, напувалок.

Також зробіть генеральну очистку приміщення та побілку негашеним вапном. З питання дезінфекції звертайтеся до місцевого ветлікаря.

Купуйте каченят (чи качок) тільки в благополучному господарстві.

Вчасно здійсніть щеплення проти таких поширених з-поміж качок захворювань, як вірусний гепатит каченят, сальмонельоз, пастерельоз, проконсультувавшись з цього питання з місцевим ветлікарем. Коли ж не зробите цих заходів, про які веду тут мову, вам важко буде вирощувати здорових качок.

Н.Я. Боцуляк,
ветлікар

Від редакції. Шановний добродію Нагірний, ваше прохання виконуємо. А оскільки вам конче потрібні рекомендації з утримання качок, то нам видається, що для такої справи вам може стати у пригоді й брошура О. Лашка "Качки", яка вийшла у нашому видавництві "ДСГ". Це видання ви можете замовити поштою і наша служба вам її надішле. Щасливого Вам господарювання!

Відділ "Домашня ферма".

КНИЖКОВИЙ КЛУБ сімейного дозвілля

ЛАСКАВО ПРОСИМО

Почесний Президент «Клубу Сімейного Дозвілля» Хенк Дейкстра

ЩО ТАКЕ „КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ"?

- Перший в Україні Книжковий Клуб, який поєднує **понад 700 000 родин**.
- Чудова можливість робити замовлення на книги, аудіо- й відеокасети, навчальні ігри, товари для дозвілля й відпочинку в домашньому затишку.

ЩО Я ОТРИМУЮ, КОЛИ ВСТУПАЮ ДО ЛАВ КЛУБУ?

- **Щоквартальний яскравий Клубний журнал**, який розповсюджується БЕЗКОШТОВНО. А це - понад 300 новинок книжкового ринку, які репрезентують усі літературні жанри, а також популярні аудіо та відео на будь-який смак.
- Додаткові Клубні видання із спеціальними пропозиціями й розіграшами коштовних призів для найактивніших членів Клубу.
- У кожному виданні — привабливі знижки, привілеї та інші пільги за довгострокове перебування в Клубі.

ЯКИМИ Є ПРАВИЛА ЧЛЕНСТВА В КЛУБІ?

- Правило є простим та необтяжливим: щокварталу купувати щонайменше один товар, наприклад одну книгу з Клубного журналу.

ЯК ЗАПИСАТИСЯ ДО КЛУБУ?

- Замовте з даного оголошення **будь-які 3 книги і 2 фірмові чашки лише за 8 гривень**.
- Заповніть Купон-Заяву та надішліть її на адресу Клубу.
- Після отримання Заяви Клуб надішле післяплатою Ваше замовлення, 2 чашки й іменну картку члена «Клубу Сімейного Дозвілля».
- Вступний внесок у розмірі 6 гривень за реєстрацію та виготовлення пластикової картки члена Клубу, а також вартість замовлення (8 гривень) Ви сплачуєте тільки при отриманні посилки на пошті. Не слід робити цього наперед.

З найкращими побажаннями,
Хенк Дейкстра,
Почесний Президент
«Клубу Сімейного Дозвілля»

Дача, сад, город

КЛУБ радить

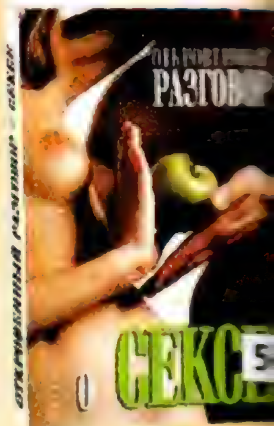
Дім, сім'я, дозвілля

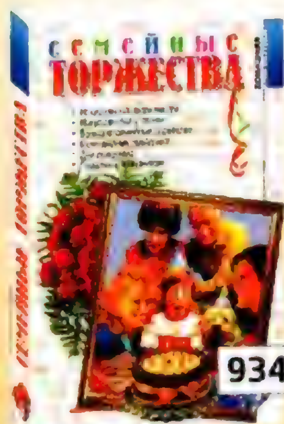
Домашнє декоративне квіткарство

Затишок і комфорт вашої оселі

Відверта розмова про секс

Родинні свята

Українські народні пісні з нотами

О. Вишневський
1000 найкращих тостів та вітань до свят і урочистих подій

Н. Мар'їна
Сучасна енциклопедія перукарського мистецтва

Сучасна енциклопедія психологічних тестів

Сучасна енциклопедія для жінок

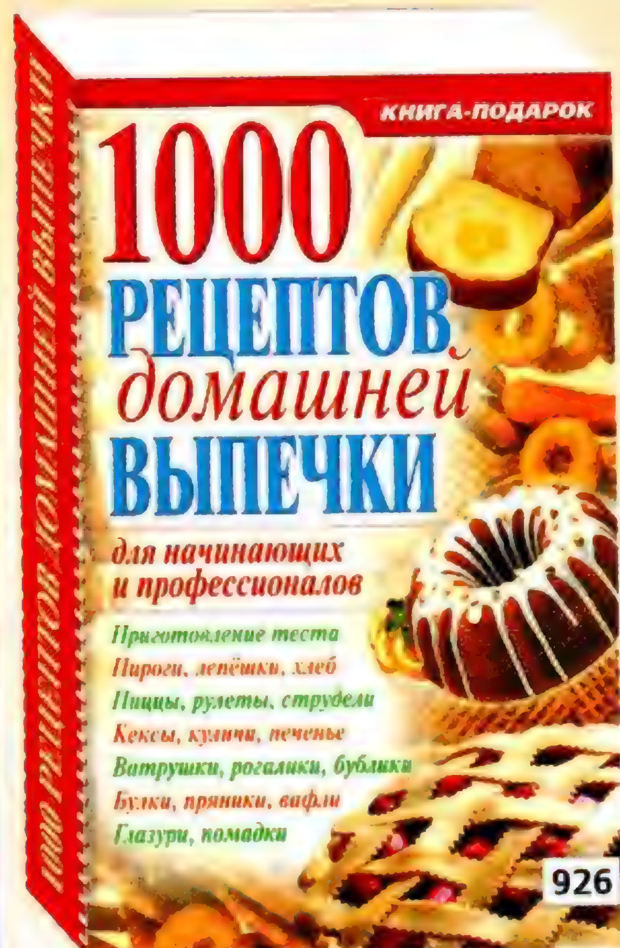

М. Коляда
Сучасна енциклопедія домашньої медицини

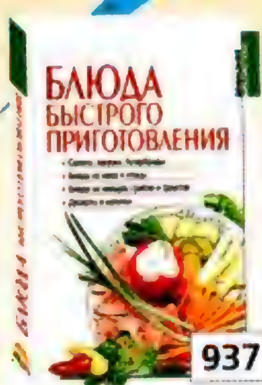
Найкращі рецепти лікувального харчування

Кулінарія

1000 рецептів домашньої випічки

КЛУБ радить

Страви швидкого приготування

Українська кухня. Кращі страви на святковому столі

Все про страви з борошна

В. Похлебкін
Цікава кулінарія

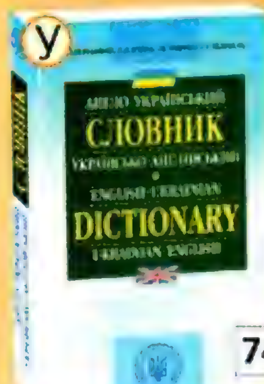

500 страв смачно та дешево

700 салатів на будь-який смак

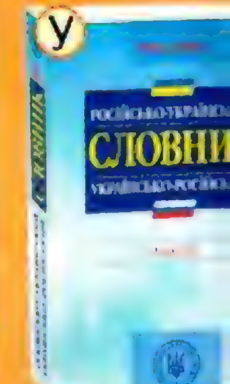
Словники

В. Перебийніс та ін.
Англо-український та українсько-англійський словник

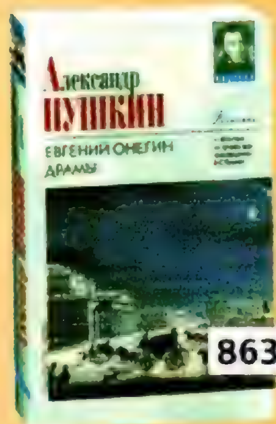

Українсько-англійський розмовник

М. Зубков
Російсько-український і українсько-російський словник

Класика

А. Пушкін
Євгеній Онєгін. Драми

Е. М. Ремарк
Три товариші

М. Булгаков
Майстер і Маргарита

Заяви приймаються за адресою:
"Клуб Сімейного Дозвілля", а/с 84 "Книжковий Клуб", Харків-1, 61001

ДО КНИЖКОВОГО КЛУБУ!

Історії кохання

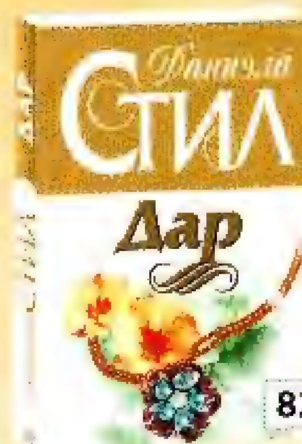
Б. Картленд
Змова красунь

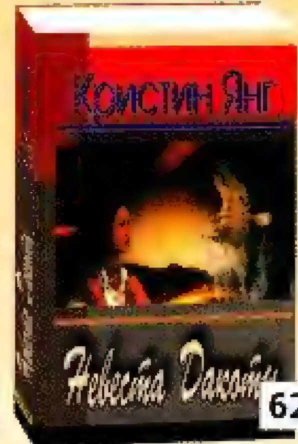
Д. Стіл
Вік кохання

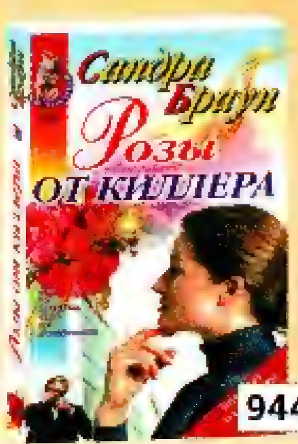
М. Белоу
Тенета кохання

Д. Стіл
Дар

К. Янг
Наречена Дакоти

С. Браун
Троянди від кілера

Печі та каміни

КЛУБ радить

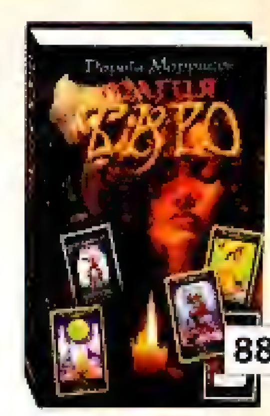
Магія, передрікання

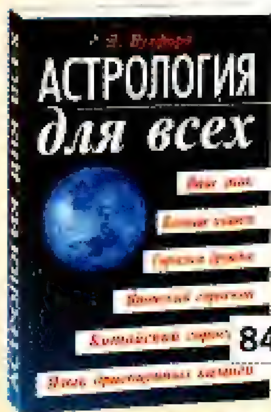
Сучасна енциклопедія ворожіння

А. Колотило
Захист від порчі та зглазу

Д. Моррисон
Магія таро

Астрологія для всіх

Магія для всіх

Увага! Новий вибір книжок!

Новому членові Клуба!

Всього за 8 грн.
3 КНИГИ
+ 2 ЧАШКИ
з логотипом Клубу

Звичайна ціна за ~~книги~~ ~~30~~ грн.

Ви заощаджуєте 22 грн.

Дитяча література

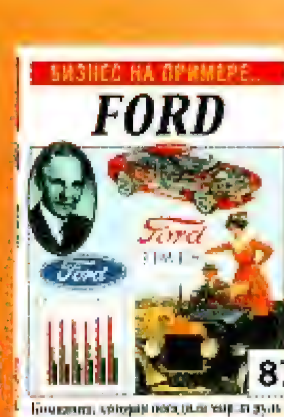
І. Мірошниченко
Дитячі свята

Улюблена енциклопедія для дівчаток

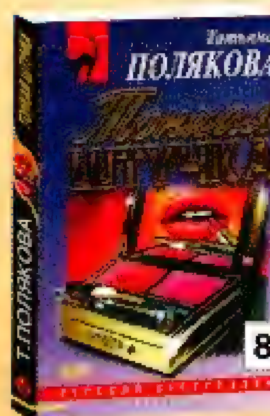

Українські народні казки

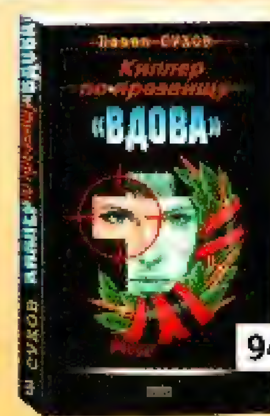

Бізнес на прикладі... ФОРД

Детективи та фантастика

Т. Полякова
Тонка штучка

П. Сухов
Кілер на прізвисько "Вдова"

Д. Донцова
Круті спадкоємці

Ф. Чешко
Іржава заграва

Є. Долгова
Маги та шахраї

Д. Вебер та С. Уайт
Галактичний шторм. Повстання

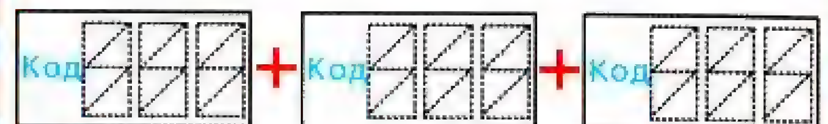
Увага! Усі книжки, крім тих, що мають особливу позначку (У), надруковані російською мовою.

ВНЕСІТЬ СВОЇ ДАНІ ДРУКОВАНИМИ ЛІТЕРАМИ ТА ПІДПИШІТЬ ЗАЯВУ
ПІДПИС ОСОБИ ДО 18 РОКІВ МАЄ БУТИ ЗАСВІДЧЕНИЙ БАТЬКАМИ

ЗАЯВА ПРО ВСТУП ДО «КЛУБУ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ»

Заяву надсилайте на адресу: «Клуб Сімейного Дозвілля» а/с 84 "Книжковий Клуб", Харків-1, 61001

1. Я, ...,
записуюсь у члени «Клубу Сімейного Дозвілля» (надалі Клуб) і гарантую сумлінне виконання зобов'язань, що вказані у цій Заяві, протягом мінімум 1 року:
- сплатити вступний внесок у розмірі 6 гривень (за реєстрацію та виготовлення пластикової картки),
- у період членства в Клубі замовляти щоквартално не менше одного кода з журналу або отримувати книгу з рубрики «Королівський вибір Клубу»
2. Прошу надіслати мені 3 зазначених нижче коди з об'яви і, крім того, 2 чашки

\+ [чашки] ЗА **8** грн.

3. Я згоден із такою формою розрахунку: післяплата за поштові посилки, які надійшли від Клубу на мою поштову адресу.
4. Інформація про заявника:

Прізвище ....
Ім'я ....
По батькові ....
Поштовий індекс ....
Область, район ....
Місто (село) ....
Вулиця ....
N будинку і кімнати ....
Дата народження ....
Код міста і телефон ....

5. Я згоден отримувати новини Клубу електронною поштою:
E-mail: ....

Дата заповнення
" " 2004р.

Заявник
(Підпис)

Юридична адреса Книжкового Клубу
«Клуб Сімейного Дозвілля»,
61140, Харків-140, пр. Гагаріна, 70

PM DS 18041-4

або за телефоном довідково-інформаційної служби Клубу: (057) 783-88-88

РИБА НА ВСІ СМАКИ...

"Я працюю професійним кухарем і за роки роботи набула чималого досвіду. Рецептів різноманітних страв назбиралося багато. Хочеться деякими з-них поділитися з читачами", – сказала в розмові з працівниками редакції ЛЮДМИЛА САРАПИН.

ЗАПЕЧЕНА РИБА

Найкраще для запікання підходить палтус.

На чотири порції треба: 4 рибини по 200 г, одна цибулина, невеличкий пучечок кропу, одна столова ложка вершкового масла, сіль, перець, 0,5 склянки білого вина, одна банка (250 г) креветок або крабів, 0,5 склянки молока, 2 яєчних жовтки, сік половини лимона, 1 чайну ложечку з верхом крохмалю, 2 столові ложки тертого сиру.

Ріпчасту цибулину почистити і дрібно порізати. Кріп вимити і також дрібно посікти. Сковороду змастити жиром і висипати на неї шар цибулі. На цибулю покласти розморожений палтус, посолити, поперчити за смаком, покропити білим вином, накрити кришкою і запікати в гарячій духовці 12 хв.

Беремо банку креветок або крабів і викладаємо їх на рибу. Рідину, яка є у банці, також виливаємо на рибу і витримуємо на вогні (не доводячи до кипіння) 1 хв. Після цього рибу з крабами або креветками перекладаємо на термостійке блюдо. Молоко збиваємо з жовтками, додаємо лимонний сік, ложку крохмалю і знову збиваємо до утворення густої маси і доводимо до кипіння. Рибу поливаємо соусом, який утворився, посипаємо тертим сиром і запікаємо. Подаємо до столу з зеленим салатом. На гарнір найкраще смакуватиме картопляне пюре.

ОМЛЕТ З КРАБАМИ

На чотири порції треба: 200 г м'яса морожених крабів, 6–8 яєць, 2 столові ложки вершкового масла, одна цибулина, 0,25 л вершків, 2–3 чайні ложечки крохмалю, 0,5 склянки білого вина, ароматизовані приправи для риби, лимонний сік, гострий червоний перець.

Ріпчасту цибулю пасеруємо в одній столовій ложці жиру до світло-жовтого відтінку, поливаємо вершками. Додаємо кріп і доводимо до кипіння. Біле вино змішуємо з крохмалем і з'єднуємо з цибулею. Соус приправляємо спеціями. До нього кладемо краби і даємо їм просякнутися соусом, а тим часом збиваємо яйця на омлет. Решту жиру розтоплюємо на сковороді, виливаємо туди яйця і випікаємо омлет. Готовий омлет перекладаємо на блюдо і робимо в омлеті поздовжній надріз так, щоб усередину покласти краби у пікантному соусі.

ЗРАЗИ ДОНСЬКІ

Філе риби (без шкіри, кісток і хрящів) ріжемо на тоненькі широкі шматочки, злегка їх відбиваємо. Пласт риби має бути товщиною 0,5 см. Рибу солимо, приправляємо меленим перцем. Після цього в рибу загортаємо фарш, який готуємо так: шинкуємо цибулю, злегка пасеруємо на сковороді, охолоджуємо, додаємо пшеничні сухарі, посічені круто зварені яйця, подрібнені зелень петрушки і кропу, сіль, перець за смаком. Усе ретельно розмішуємо. Зразам надаємо продовгуватої форми, обкачуємо у борошні, змочуємо у збитому з сіллю яйці і ще раз обкачуємо в білих сухарях. Смажимо у киплячому жирі.

КОТЛЕТИ АБО БИТОЧКИ ІЗ РИБИ І ПАСТИ "ОКЕАН"

Білкову пасту "Океан", яка замороженою продається в пачках, розморожуємо за кімнатної температури (це займе 3–6 год.). Філе риби без кісток і шкіри пропускаємо через м'ясорубку, з'єднуємо із розмоченим шматком білого хліба та розмороженою пастою "Океан". Додаємо сире яйце, сіль, мелений перець за смаком, злегка вимішуємо і другий раз пропускаємо через м'ясорубку. Із цього рибного фаршу формуємо котлети або биточки (кому що більше подобається). Котлети або биточки паніруємо у сухарях і обсмажуємо з обох боків на сковороді (8–10 хв.). Складаємо у товстостінний казанок і до повної готовності доводимо у духовці. До столу такі котлети або биточки бажано подавати з кашею, відвареною картоплею або пюре. Гарнір полити соусом, який готують, змішавши томат, сметану та цибулю.

СУДАК АБО ЩУКА, ФАРШИРОВАНІ ЦІЛИМИ

Рибу очищаємо від луски, відділяємо від голови, виймаємо потрухи і ретельно промиваємо. Потім із середини тушки риби надрізуємо реберні кістки і видаляємо м'ясо разом з кістками та хребтом так, щоб не пошкодити шкіру.

Після цього рештки м'яса, яке залишилося в рибі, видаляємо так, щоб на шкірі був шар завтовшки приблизно 0,5 см. Із зрізаної м'якоті видаляємо кістки і готуємо фарш: м'якоть риби, пасеровану цибулю, часник, розмочений у молоці білий хліб пропускаємо через м'ясорубку, додаємо розтоплене вершкове масло, яйця, сіль, перець за смаком. Усе ретельно вимішуємо. Майже пусту тушку риби наповнюємо фаршем, надаємо їй форми риби і тушкуємо 15–20 хв., додаючи приправи і спеції за смаком. Лавровий лист додаємо за 5–10 хв. до готовності. Викладаємо охолоджену рибу на блюдо і прикрашаємо овочами.

РИБА ПО-НІМЕЦЬКИ

Порційні шматочки риби без кісток і хрящів злегка обсмажуємо. Готуємо соус до риби: моркву і петрушку нарізуємо шматочками або дрібненькими кубиками. Відварені гриби також нарізуємо шматочками. З солоних огірків зчищаємо грубу шкірку, видаляємо насіння, нарізуємо шматочками і припускаємо на сковороді. Якщо є, додаємо чорні маслини без кісточок або зелені оливки. Підготовлені продукти змішуємо, заливаємо томатним соусом, щоб він майже покрив продукти і доводимо до кипіння.

Подаючи до столу, рибу поливають охолодженим соусом, а зверху прикрашають шматочками лимона.

РИБНЕ ФІЛЕ У ПИВНОМУ ТІСТІ

Щоб приготувати чотири порції, треба мати: 750 г філе риби, сіль, перець, сік половинки лимона, одну чайну ложечку гірчиці, 250 г пива, 8 столових ложок борошна, 2 столові ложки олії, 1 чайну ложечку цукру, вершкове масло, одну маленьку упаковку йогурту, 0,5 баночки майонезу, мариновані огірки, круто зварене яйце.

Філе риби вимити, обсушити, нарізати на шматочки, посолити, приправити перцем та гірчицею за смаком, збризнути лимонним соком. Пиво змішати з борошном, додати олію, цукор, сіль. Шматочки риби занурити у тісто, а потім обсмажити в гарячому жирі до темно-золотистого кольору. Викласти на сито або решітку, щоб стік жир. До риби бажано приготувати такий соус: змішати йогурт, майонез з подрібненим круто звареним яйцем та подрібненим маринованим огірком. Подавати до столу з картопляним салатом (відварена у кожушках і нарізана на кубики картопля заправлена олією та оцтом).

КУРКА "ГАЛАГАНЧИК"

Із тушки курки, починаючи із грудного виступу, акуратно зняти шкірку (крильця і стегенця залишаємо у натуральному вигляді, робимо підріз по суглобах). Із м'якоті м'яса готуємо фарш, до якого додаємо нарізаний кубиками відварений язик, шматочки голландського сиру. Цим фаршем наповнюємо шкіру курки і зашиваємо ниткою. Кладемо курку у марлевий мішечок, зв'язуємо і кладемо варитися у бульйон, який отримали, зваривши курячі кістки. У бульйон кладемо ріпчасту цибулю, моркву, білі корінці (селери, петрушки). Варимо на помірному вогні 20–25 хв. Готовність визначаємо за кольором соку, який виділяється після того, як проколоти курку голкою. Сік має бути не рожевим, а білим. Курку виймаємо, охолоджуємо, надаємо їй бажаної форми і кладемо під прес на 2–3 год., потім виймаємо з мішечка, очищаємо від згустків білків і нарізуємо на порційні шматочки.

ЯБЛУЧНИЙ ПИРІГ

Беремо одну столову ложку сметани, по склянці борошна і цукру, 3 яйця, дрібку соди (на кінчику чайної ложечки), сіль. Із цих складових замішуємо тісто, ретельно перемішуємо. 3–4 середнього розміру яблука очищаємо від шкірочки, ріжемо на шматочки, кладемо на розігріту сковороду, змащену маслом, заливаємо тістом і випікаємо 20 хв.

ЯБЛУКА ФАРШИРОВАНІ

Щоб приготувати фаршировані яблука, треба мати: 500 г яблук, 50 г вершкового масла, 150 г меду, 50 г печива, 100 г грецьких горіхів.

Із стиглих яблук виймаємо серцевину і начиняємо їх спеціальною масою, яку готуємо так: подрібнюємо печиво та грецькі горіхи, заправляємо медом, розтертим з маслом.

Літні шипучі напої

ЯГІДНА ШИПУЧКА

Один кілограм цукру розчинити у трьох літрах води. Все вилити у скляний бутель. Один кілограм будь-яких стиглих ягід перебрати, помити і також всипати в бутель, додати 0,5 л горілки. Залишити в теплому місці на 12–14 днів, накривши горловину бутля серветкою. Бажано щодня 1–3 рази збовтувати все в бутлі. Через 2 тижні ягоди почнуть переміщуватися знизу догори і навпаки. Цей рух означає, що ягідна шипучка готова. Після цього напій процідити через густу марлю, складену вчетверо, і поставити, не закупорюючи, на 3 дні в холодне місце. Після цього шипучку треба ще раз процідити і розлити в пляшки від шампанського. Міцно закоркувати, перев'язати міцним шпагатом або дротиком (як це робиться на заводах з шампанським) і залишити в холодному місці на 1,5–2 місяці. Зберігатись така шипучка може не більше 1,5 року.

СВЯТКОВА ШИПУЧКА

Цю шипучку готують так само, як і ягідну, але роблять її з різних ягід, фруктів та дині. Можна взяти в рівних частинах вишню, малину, персики та диню або змінити співвідношення пропорції чи підібрати фрукти за своїм смаком. Ця шипучка особливо приємна за своїм смаком і ароматом. У високих бокалах пінні шипучки з ніжним солодким смаком виглядають не менш святково, ніж шампанське.

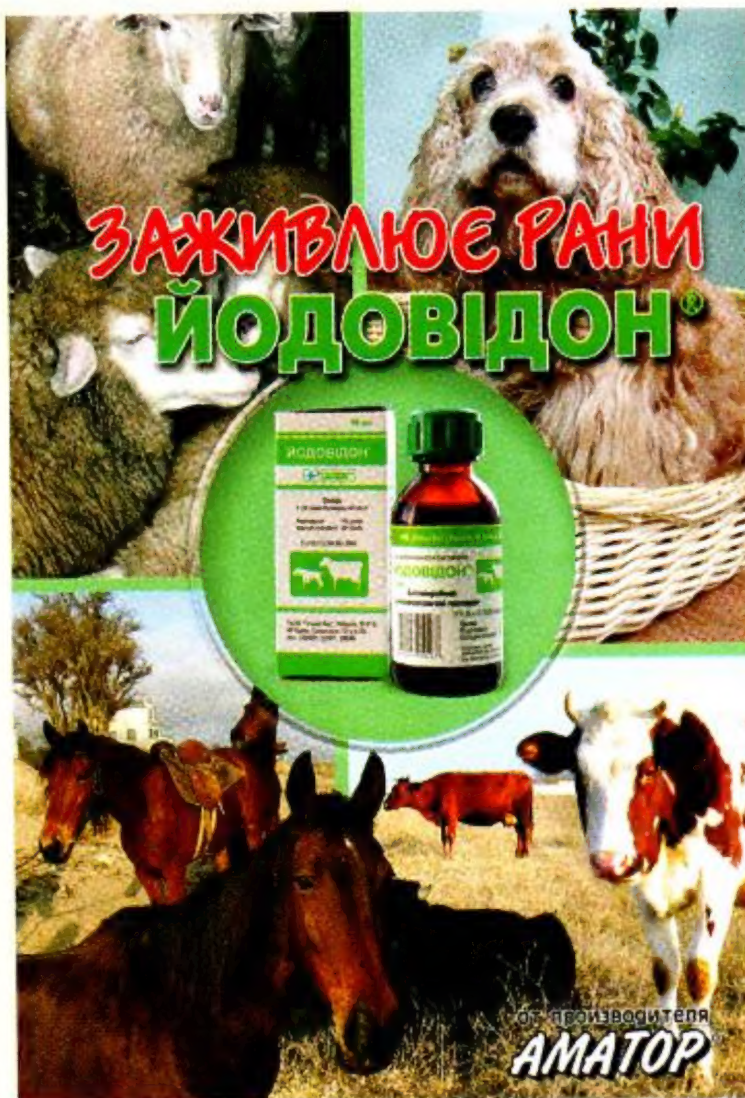
ШИПУЧКА ІЗ ЛИСТЯ ЧОРНОЇ СМОРОДИНИ

200 г листочків чорної смородини перебрати, помити та залити окропом. Додати склянку цукру, очищений від шкірочки і нарізаний шматочками лимон. Охолодити, додати 40 г дріжджів і ретельно розмішати. Через 3 години після початку бродіння процідити, розлити у пляшки від шампанського, міцно закупорити і поставити у холодне місце.

А ви любите братів наших менших так, як їх любимо ми?

Усі власники кішок, собак, а також корів, коней, овець, свиней і навіть папужок, рано чи пізно зіштовхуються з єдиною для всіх тварин проблемою – травмами. А якщо бути точнішими – відкритими ранами. Як правило, наші улюбленці травмуються через занадто жваву поведінку або після хірургічного втручання, а можливо, й у результаті нещасного випадку. А нам через відсутність ветеринарних лікувальних препаратів, доводиться використовувати ліки, якими зазвичай користуємося ми для обробки і загоювання ран. Це зазвичай, кілька препаратів (спиртова настойка йоду, лінімент Вишневського, перекис водню), які за нанесення їх на відкриті рани спричинюють доволі хворобливі відчуття. І якщо ми з вами можемо мужньо терпіти, то брати наші менші, на жаль, не можуть. І як нам не шкода своїх улюблених вихованців, але рану необхідно обробити, щоб уникнути інфекції, завдаючи, і без того страждаючій тварині, чималого дискомфорту. Але фірма "Гігієна Біо", як завжди, своєчасно реагує на проблеми тваринників та їхніх вихованців. Тому поспішаємо вас порадувати, шановні любителі домашніх тварин – нарешті однією проблемою стане менше! Наш новий препарат позбавить наймолодших членів вашої родини усіх хворобливих відчуттів під час промивання та лікування поранень. І допоможе скоротити терміни загоєння, як найдрібнішої подряпини, так і глибокої рани.

Це новий ранозаживлювальний препарат Йодовідон!

ФАРМАКОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ. Препарат має таку дію:

– універсальну антимікробну проти різних видів грампозитивних і грамнегативних бактерій, включаючи резистентні штами стафілококів, стрептококів, диплококів, мікобактерій, псевдоонад, протея, ешерихія-коллі, сальмонел, клебсилій, клостридій, шигелій, сератію, ентеробактерій;

– спороцидну;

– антивірусну проти ентеро-, герпес-, рота- й аденовірусів;

– фунгіцидну проти мікроспорій, трихофітій, кандидій, америлій, оніхомікозів, питіроспорозів;

– активну проти найпростіших – трихомонад.

Препарат не пошкоджує тканини, має виразну активність щодо відновлення її уражених ділянок.

ЗАСТОСУВАННЯ. Йодовідон призначений для:

– лікування інфікованих ран, зокрема слизових оболонок, у домашніх і диких тварин, включаючи рептилій, а також усі види птиці;

– обробки операційного поля та рук хірурга;

– лікування опіків;

– обробки шкіри при ін'єкціях, біопсії;

– лікування дерматологічних уражень.

Йодовідон створений спеціально для лікування ран, отриманих у результаті:

– укусів;

– порізів;

– опіків тощо.

Йодовідон призначений для усіх видів домашніх тварин і птахів.

ФОРМА ВИПУСКУ: 30 мл, 50 мл, 100 мл.

Йодовідон можна придбати у ветаптеках у вашому регіоні, а також накладною платою.

При покупці післяплатою вартість 1 флакона Йодовідона 30 мл – 7 грн.

НАША АДРЕСА: *ТОВ "Гігієна Біо", а/с 28, м. Євпаторія-12, АРК, 97412, тел./факс (06569) 2-95-99, 2-05-67; вул. Орджонікідзе, 61, м. Запоріжжя, 69009, тел. (0612) 35-77-23*

У номері:

Щедра грядка

Халимоненко М.І., Остроушко Л.М. Крапельне зрошення: багатообіцяючі перспективи 4
Срога М.Й. Огірки на шпалері 6
Кузьмін О.О. Комбінований полив овочевих рослин 7
Скоряк Г.А. Якщо землі обмаль... 8
"Хитринки" проти жука 9
Колесник Л.І. Нові сорти столових буряків ...10
Саволюк М.О. Стевія – "медова трава" 11

Ходімте в сад

Павлюк В.В. Персик: кращі сорти 14
Педько А.Ф. Суниця в контейнерах-циліндрах 16
Безкоштовна вкладка "Господар" (журнал у журналі) 17–32
Журба В. Сторінки життя: Гіркий мед 34
Копань К.М., Копань В.П. Ольвія – найвитриваліша 35

Присадибне рибництво

Тарасюк В., Шоха Д. Запускання ставка з замкнутим водопостачанням 36

Домашня ферма

Кисленко О.В. Ця незамінна супутниця людини38
Сеник Т.С. Курчат рахувати навесні! 40
Боцуляк Н.Я. Інфіковане стадо – великий падіж41
Конкурс "Господиня" 44

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал
№ 6, червень, 2004 р.
Головний редактор
М.І. Халимоненко
Головний художник
Т.П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Дизайн, верстка
Є.А. Макарчук
Комерційний директор
Г.А.Донець, тел. 552-90-45
Реклама, оголошення
О.В.Давидко, О.К.Шевченко, тел. 552-95-11
E-mail: reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник, тел.552-94-60
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 23.10.98
Підписано до друку 19.05.2004 р.

Загальний тираж 137 500 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Краківська, 20, Київ-94, 02094.
Тел. (044) 552-95-13
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город». Надруковано у Державному видавництві «Преса України». *03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6. З. 0118406*

ПЕРЕДПЛАТНІ ІНДЕКСИ КОМПЛЕКТІВ ЖУРНАЛІВ У СКЛАДІ:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

Індекс 74142

Не забудьте передплатити на II півріччя 2004 р.

Всеукраїнський щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім, сад, городД

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

"Дім, сад, город" (укр.). Передплатний індекс **74142.**
"Дом, сад, огород" (рос.). Передплатний індекс **22429.**
"Пасіка". Передплатний індекс **74429.**
"Квіти України". Передплатний індекс **74275.**
"Виноград. Вино". Передплатний індекс **40305.**
"Наш дім". Передплатний індекс **74453.**
"Туризм сільський зелений". Передплатний індекс **40307.**
"Чумацький шлях". Передплатний індекс **22436.**
"Яблунька". Передплатний індекс **40306.**
"Яблунька" з журналом-розфарбовкою "Чарівна казка". Передплатний індекс **21870.**
"Зелений календар" – газета. Передплатний індекс **30203.**

До вашої уваги, шановні наші передплатники

Журнал "загубився" на пошті

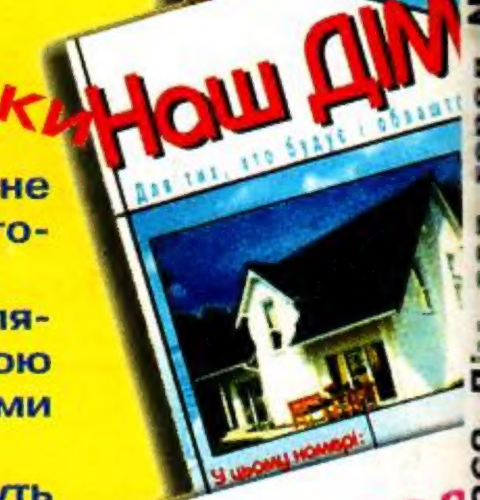
Кожний ваш лист, кожна телефонна розмова, у яких ви іноді скаржитеся, що вчасно не надійшов той чи той номер "Дім, сад, городу", ми не залишаємо без уваги і вживаємо негайних заходів, аби цю справу налагодити якомога швидше.

У тих випадках, коли вже й на вашому поштовому відділенні повідомляють, що журнал кудись "зник" і його вже не можна віднайти з допомогою найкращих пошукових засобів, звичайно ж, звертайтеся до редакції і ми постараємося вам допомогти.

І надалі. Якщо у когось із вас, шановні наші передплатники, виникнуть подібні обставини, коли ви з якихось причин не одержали передплачений вами журнал, пишіть нам до відділу реалізації і телефонуйте до цього відділу за таким номером (044) 552-94-60. Сумлінні працівники цього відділу обов'язково вам допоможуть завжди бути з журналом "Дім, сад, город".

Пишіть нам, телефонуйте.

Відділ реалізації

Непорозуміння щодо комплектів

Трапляються випадки, коли читачі передплатили комплект журналів, до якого входять "Дім, сад, город" і один з журналів: "Виноград. Вино", "Квіти України", "Яблунька", "Будьмо здорові", "Пасіка", "Наш дім", "Чумацький шлях" і "Вокруг света", але у поштовому відділенні їм кажуть, що комплекти не надходили і журналів не віддають, хоч сусіди, які передплатили ці журнали окремо (не в комплекті) вже їх одержали.

Тож роз'яснюємо і для читачів, і для працівників поштових відділень. Передплата комплектами проводиться виключно з метою допомогти нашим читачам, щоб, коли вони передплачують журнали у комплекті, сумарна ціна за передплату двох видань (у комплекті) була меншою, ніж тоді, коли вони передплатять кожний журнал окремо. А надходитимуть журнали кожний окремо, можуть одночасно, можуть з якимось розривом у часі. Адже кожний журнал має власний графік випуску. Одні журнали, як скажімо, "Дім, сад, город", "Будьмо здорові", "Пасіка" виходять щомісяця, решта журналів: "Виноград. Вино", "Квіти України", "Яблунька", "Наш дім", "Чумацький шлях" – раз на два місяці.

Це слід мати на увазі як передплатникам, так і працівникам поштових відділень і доставляти журнали абонентам у міру їх надходження.

Редакція "ДСГ"

